

Protokol fra bestyrelsesmøde den 13. september 2019 kl. 12.00 i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningservice A/S, Ryttermarken 21, 5700 Svendborg.

Deltagere:	Bestyrelsesformand:	Søren Kongegaard
	Bestyrelsesnæstformand:	Arne Knudsen
	Bestyrelsesmedlem:	Niels Christian Nielsen
	Bestyrelsesmedlem:	Birger Jensen
	Bestyrelsesmedlem:	Per Nykjær Jensen
	Bestyrelsesmedlem:	Jesper Kiel
	Bestyrelsesmedlem:	Claus Mogensen (afbud)
	Bestyrelsesmedlem:	Peer Munk
	Bestyrelsesmedlem:	Hans Jordan Kroman
	Direktion:	Ole Steensberg Øgelund
	Økonomichef:	Michael Jørgensen (punkt 5,6 og 7)
	Projektleder:	Troels Kærgaard Bjerre (punkt 6)

Dagsorden:

- 1) Godkendelse af dagsorden
- 2) Meddelelser fra formanden
- 3) Forelæggelse og stillingtagen til revisionsprotokollen
- 4) Beretning fra direktionen om selskabets virksomhed i den forløbne periode
- 5) Budgetopfølgning
- 6)
- 7)
- 8) Grøn vedligehold og biodiversitet
- 9) Status Svendborg uden affald
- 10)
- 11)
- 12) Høring af Svendborg Kommunes Klima- og energipolitik.
- 13) Eventuelt

1) Godkendelse af dagsorden

Det indstilles at:
Dagsordenen godkendes.

Beslutning:
Dagsordenen blev godkendt.

2) Meddelelser fra formanden

Ingen meddelelser

3) Forelæggelse og stillingtagen til revisionsprotokollen

PWC har ikke udført løbende revision siden sidste møde.

Det indstilles at:
Ovenstående tages til efterretning.

Beslutning:
Taget til efterretning.

4) Beretning fra direktionen om selskabets virksomhed i den forløbne periode

Beretning fra direktionen er vedlagt som bilag.

Det indstilles at:
Beretningen tages til efterretning.

Beslutning:
Bestyrelsen tog beretningen til efterretning.

5) Budgetopfølgning

Budgetopfølgning for 2. kvartal 2019 for Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S er vedlagt. Økonomichef Michael Jørgensen gennemgår budgetopfølgningen på mødet.

Det indstilles at:
Budgetopfølgningen for 2. kvartal 2019 tages til efterretning.

Beslutning:
Bestyrelsen i Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S tog budgetopfølgningen for 2. kvartal 2019 til efterretning.

8) Grøn vedligeholdelse og biodiversitet

VA har i dag ca. 250.000 m² græsarealer, der i dag bliver slået fra 1 til 16 gange om året. I vedhæftede notat er mulighederne for at øge biodiversiteten, reducere driftsomkostninger og CO₂ belastning beskrevet. Endvidere er der opstillet tre scenarier for omlægning af den grønne vedligeholdelse på Ryttermarken som konkret case.

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg Vand A/, Svendborg Spildevand A/S Svendborg Forsyningservice A/S og Svendborg Affald A/S beslutter at det konkrete case scenarie 2 igangsættes. Endvidere bedes bestyrelsen tage stilling til om de øvrige arealer skal gennemgås med henblik på forslag til en samlet handleplan, der senere skal forelægges bestyrelsen til beslutning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Forsyningservice A/S besluttede at igangsætte scenarie 2 på Ryttermarken 21. Bestyrelsen i Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S og Svendborg Affald A/S besluttede at øvrige arealer gennemgås og igangsættes på direktionens beslutning.

9) Status Svendborg uden affald

Status på arbejdet med planlægning og implementering af ”Svendborg uden Affald” er udarbejdet og vedhæftet.

Det indstilles at:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S tager status til efterretning.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Affald A/S tog status til efterretning.

12) Høring af Svendborg Kommunes Klima- og Energipolitik

Svendborg Kommune har foretaget en revision af Klima- og energipolitikken og har sendt denne til høring (se vedhæftede). Høringssvar skal være sendt senest den 4. oktober 2019. I revisionen er der en række skærpede krav, bla. at Svendborg Kommune som virksomhed skal være 100% omstillet til vedvarende energi i 2030 og 75% i 2025. VA er nævnt i en række indsatsområder.

Det indstilles at:

Bestyrelsen drøfter forslag til klimaplan og om der er behov for at afgive høringssvar.

Beslutning:

Bestyrelsen i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S og Svendborg Forsyningsservice A/S finder ikke behov for at afgive høringssvar.

13) Eventuel

Jævnfør informations- og kommunikationspolitikken, skal bestyrelsen vurdere offentliggørelse af protokol fra dagens møde.

Alle punkter med tilhørende bilag undtagen punkt 6), 7), 10) og 11) offentliggøres på www.vandogaffald.dk

Ovenstående vedtaget på bestyrelsesmøde i Svendborg Forsyning A/S, Svendborg Forsyningsservice A/S, Svendborg Vand A/S, Svendborg Spildevand A/S og Svendborg Affald A/S 13. september 2019.

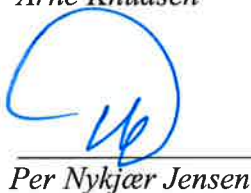
Søren Kongegaard

Arne Knudsen

Niels Christian Nielsen

Birger Jensen

Per Nykjær Jensen

Jesper Kiel

Claus Mogensen

Hans Jordan Kroman

Peer Munk

**Beretning fra direktionen, Svendborg Vand A/S,
Svendborg Spildevand A/S, Svendborg Affald A/S, Svendborg
Forsyningsservice A/S og
Svendborg Forsyning A/S, den 13. september 2019**

Tværgående udviklingsaktiviteter i den forløbne periode

Der arbejdes løbende med implementering af de muligheder som Office365 giver, bl.a. er tidligere ESDH (dokumentstyringssystem) overgået til OneDrive og SharePoint.

Der arbejdes på at etablere et Data Warehouse, så al data er samlet ét sted, hvorved tilgængelighed og samkøring bliver nemmere.

FAS (Forbrugsafregningssystem) er i dag hostet ved KMD, EASY Energy. Udbud i samarbejde med 8 forsyningsregi har været i gang siden juni 2019 og forventes afsluttet ultimo september 2019, hvorefter ny/eller eksisterende leverandør vælges. Udrulninger forventes at ske løbende i 2020 og 2021.

Den 24-26 juni havde vi ekstern audit ved Bureau Veritas Certification, hvor de certificerede ledelsessystemer blev gennemgået. Auditørerne havde ros til virksomheden og naturligvis også nogle forbedringsforslag. Der blev registreret 4 afvigelser, som nu er under korrektion. Auditrapport er vedhæftet.

Uddrag af artikler og annoncer i perioden er vedhæftet som bilag.

Driftsspecifikke aktiviteter i den forløbne periode

Vand

Renovering af højdebeholder på Heldagervej er nu gennemført og idriftsat den 12. august 2019.

Skitseprojektering af Skovmølleværket er igangværende.

Der er gennemført en geofysisk kortlægning af grundvandsmagasinerne indenfor oplandet til Skovmølleværket med henblik på at skabe grundlag for udpegning af nye boresteder, når kildepladsen ved Holmdrup på sigt skal udvides.

Endvidere er der blevet gennemført en historisk kortlægning af arealanvendelsen indenfor oplandet til Skovmølleværket, der har til formål at tegne et mere præcist billede af hvor der hidtil har været benyttet pesticider, der er kilden til de aktuelle fund af DMS i grundvandet.

Der er blevet afholdt et indledende møde med lodsejer med henblik på at finde en model for beskyttelse af de boringsnære arealer omkring de vestlige indvindingsboringer.

Sammen med Naturstyrelsen og Svendborg Kommune er der blevet arbejdet på en screening af mulighederne for et partnerskab om offentlig skovrejsning, se særskilt punkt på dagsordenen.

Der arbejdes også på etablering af et partnerskab om pesticider med Svendborg Kommune og Region Syddanmark. Fremdriften i 2. kvartal har dog været meget sparsom grundet travlhed hos Svendborg Kommune og Region Syddanmark.

Endelig er der blevet arbejdet på en ansøgning om fornyelse af vandindvindingsstilladelserne for Vand og Affalds kildepladser. Ansøgningen forventes sendt til Svendborg Kommune i løbet af september.

Statens nye grundvandsmodel for Fyn er forsinket og meldingen er nu medio 2020. Vi har rejst sagen overfor DANVA, der presser på hos de relevante styrelser. Bredt forlig blev den 11. januar 2019 indgået omkring pesticidfri BoringsNære BeskyttelsesOmråder (BNBO) og lovgivning om samme forventes udformet og vedtaget i løbet af efteråret 2019.

Der har været afholdt møde med Svendborg Kommune og Naturstyrelsen om mulighed for fælles skovrejsningsprojekt ved oplandet til Skovmølleværket.

Der tages fortsat løbende analyse af DMS på månedsbasis efter aftale med Svendborg Kommune. Boring 12 til Skovmølleværket har været lukket siden juli 2018 pga. DMS-indhold.

Der er analyseret for CTA i samtlige indvindingsboringer i maj 2019. Der er i denne forbindelse gjort fund i en enkelt indvindingsboring på Skovmølleværket (boring 12). Denne indvindingsboring er dog i forvejen ude af drift pga. høje koncentrationer af DMS i grundvandet.

Der leveres fortsat drikkevand til det private Bjerreby vandværk, som i deres afgangsvandværk havde for høje koncentrationer af DMS.

Processen om fremtidens vandforsyning på Tåsinge er igangværende, og opfølgende møde mellem vandværkerne og Svendborg Kommune forventes afholdt i oktober. Se endvidere særskilt punkt på dagsordenen.

Vores vandbar var godt besøgt i forbindelse med Kulinarisk Sydfyn den 29-30 juni 2019.

Spildevand

Input til den kommende revision af Svendborg Kommunes spildevandsplan er igangværende.

Svendborg Kommune har igangsat lokalplanarbejdet omkring Frederiksgade og Jessens Mole, hvilket vil få betydning for etablering af løsninger omkring skybrudsafhjælpning i samme område.

Udarbejdelse af skitseprojekt på hovedpumpestation er igangværende, se særskilt punkt på dagsordenen.

Omlægning af ledninger på havnen er under opstart, se særskilt punkt på dagsordenen.

Afsenderstation til periodisk rensning af spildevandsledninger er udviklet i samarbejde med Svendborg Motorværksted. Royaltyaftale er udarbejdet og indgået, således at Svendborg Spildevand A/S ved salg af enheder modtager royalty.

Vi deltager i et fælles IoT (Internet of Things) pilotprojekt sammen Nyborg Forsyning og Blue Kolding. Projektet fokuserer på at kunne registrere f.eks. regnvandsbetingede udløb langt mere omkostningseffektivt ved IoT i forhold til traditionelle systemer. Afrapportering på pilotprojektet sker den 4. oktober.

Uheld på pumpestationen den 27. juni ved Smørmosen fik uventet sat ekstra fokus på Kampagnen "Brug ikke dit toilet som skraldespand". Den primære årsag til uheldet var vådservietter der have stoppet vores spildevandspumpe. Den sekundære årsag var en fejl i opsætningen af vores overvågningssystem, der bevirkede at vi først senere end normalt fik gennemført reparation af pumpen. TV2 Fyn m.fl. fokuserede på den primære årsag.

Vi kunne ikke udelukke at der have været overløb til sundet, hvorfor Svendborg Kommune som myndighed af forsigtighedsmæssige årsager tog det blå flag ned og frarådede badning. Efterfølgende analyser viste godt badevand. Tidshorisonten for det analysebureau Svendborg Kommune anvender til de akkrediterede analyser var lang, hvorfor vi efterfølgende har undersøgt muligheder for at bruge vores "hurtig analyseenhed – TECTA" som vi bruger til drikkevand. Det viser sig at denne nu også har et prøvekit til såvel E-coli som enterokokker på badevand, hvor vi efter hhv. 8 og 12 timer kan afgøre om badevandet er under eller over grænseværdierne for "godt badevand". Svendborg Kommune udtager akkrediterede badevandsanalyser den 9. september og vi gennemfører samtidig test på TECTA.

Evaluerings af badesæsonen foretages på møde med Svendborg Kommune den 10. september.

Projektering i forbindelse med fornyelse af kloakledningen i Sandbjergvej pågår. Der har været afholdt flere møder med beboere. De 19 grundejere på Sandbjergvej ønsker frivilligt at afkoble regnvandet fra kloaksystemet, dvs. 100% tilslutning i området til at ejendommene beholder regnvandet på egen grund.

Affald

Beslutning om evt. etablering af fælles fynsk biopulpanlæg (Pulp A/S) har været behandlet flere gange på det fynske borgmesterforum og har været behandlet i de fynske kommunalbestyrelser med henblik på valg af tre scenarier. Tilbage melding har været følgende:

3 kommuner:	Udbud til det private marked af pulp-behandling af den fynske KOD.
6 kommuner:	Udbud til det private marked af pulp-behandling af den fynske KOD med kontrolbud af fælles fynsk selskab.

Den videre proces aftales på borgmesterforum/kommunaldirektør forum.

Projekt for udredning af de tekniske og økonomiske muligheder for et eftersorteringsanlæg, der evt. kan etableres som et fælles fynsk anlæg har, grundet drøftelserne i Borgmesterforum om pulpanlæg, været sat på pause. Udredningen forventes opstartet snarest her i efteråret forventelig i to faser, hvor teknik og økonomi er i fase 1 og organisering planlægges til fase 2.

Som nævnt i seneste beretning arbejdes der i 2019 med flere forsøgsprojekter for at øge mængden af direkte genbrug.

Pilotprojekt med byggematerialer og ting til haven på Hesselager genbrugsstation er igangsat. Forsøget har fokus på direkte genbrug, hvor kunder kan donere til "Byggemarkedet". Effekterne vil blive solgt for et symbolsk beløb, primært for at undgå klunsning. Forsøget er godt modtaget af vores kunder.

Pilotprojektet "Sidste chance" er igangsat. Kundedonerede effekter, som deltagerne i karrusellen ikke kan afsætte i deres genbrugsbutikker registreres, vejes og bortgives i Genbrugscontainer på Miljøvej genbrugsstation. For nuværende smides det hele ud af karrusellen. Erfaringerne er indtil nu positive.

Begge forsøg kører i et halvt år.

Der er rigtig mange aktiviteter igangværende i relation til "Svendborg uden affald", status er oplistet på særskilt punkt på dagsordenen.

Realiserede mål pr. 30. juni 2019

I forbindelse med det integrerede ledelsessystem er de realiserede præstationer for 2. kvartal opgjort. Grafisk oversigt over KPI'er med bemærkninger er vedhæftet som bilag.

vand og affald

Dashboard: VA målsætninger

Periode:

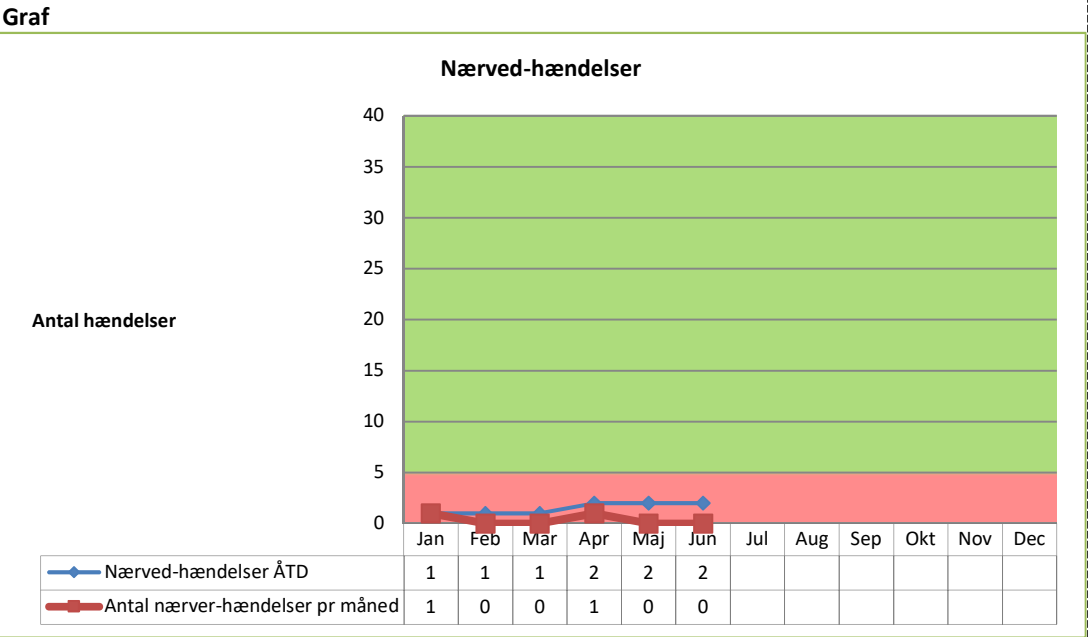
Jun

2019

KPI		Indeværende Periode			Sidste år (Samme periode)	Frekvens	Data
		Budget / Mål	Aktuel	Afvigelse / Difference			
Elforbrug - Vand	-17%	516.325 kWh	427.090 kWh	-89.235 kWh	472.350 kWh	Måned	ÅTD
Filterskyllevand	8%	10.000 m³	10.790 m³	790 m³	9.690 m³	Måned	ÅTD
Vandkvalitet - Akk.analyseoverskridelse	0%	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	Måned	ÅTD
Antal egenkontroller	-22%	1.000 %	783 %	-216,7 %	772 %	Måned	ÅTD
Ledningsbrud - Vand	-91%	7	0,7	-6,3	5,0	Måned	ÅTD
Vandtabs-%		7 %	%	%	8,2 %	År	2019
Kundetilfredshed - Vand	5%	95 %	100,0 %	5,0 %	100,0 %	Halvår	2019
Elforbrug - Rens (kWh/m³)	-24%	0,3723 kWh/m³	0,4914 kWh/m³	0,1191 kWh/m³	0,3685 kWh/m³	Måned	ÅTD
Rensekvalitet						Måned	Måned
Se anlægsgrafer							
Elforbrug - Transport		1.076.924 kWh	kWh	-1.076.924 kWh	1.196.582 kWh	År	2019
Driftsstop - Transport	0%	10	10	0	8	Måned	ÅTD
Kundetilfredshed - Transport	5%	95 %	100,0 %	5,0 %	100,0 %	Halvår	2019
Genbrugs-% - Affald	-5%	60 %	56,9 %	-3,1 %	55,8 %	Måned	ÅTD
Storskrald - uafhøvet	-47%	0,50 ‰	0,95 ‰	0,45 ‰	0,87 ‰	Måned	ÅTD
Dagrenovation - uafhøvet	4%	1,50 ‰	1,44 ‰	-0,06 ‰	1,47 ‰	Måned	ÅTD
Sygefravær	2%	3,00 %	3,07 %	0,07 %	3,53 %	Kvartal	ÅTD

Nærved-hændelser

Årsag og Aktiviteter ift mål
Der er fortsat et lavt niveau af indberetninger

Elforbrug

Årsag og Aktiviteter ift mål

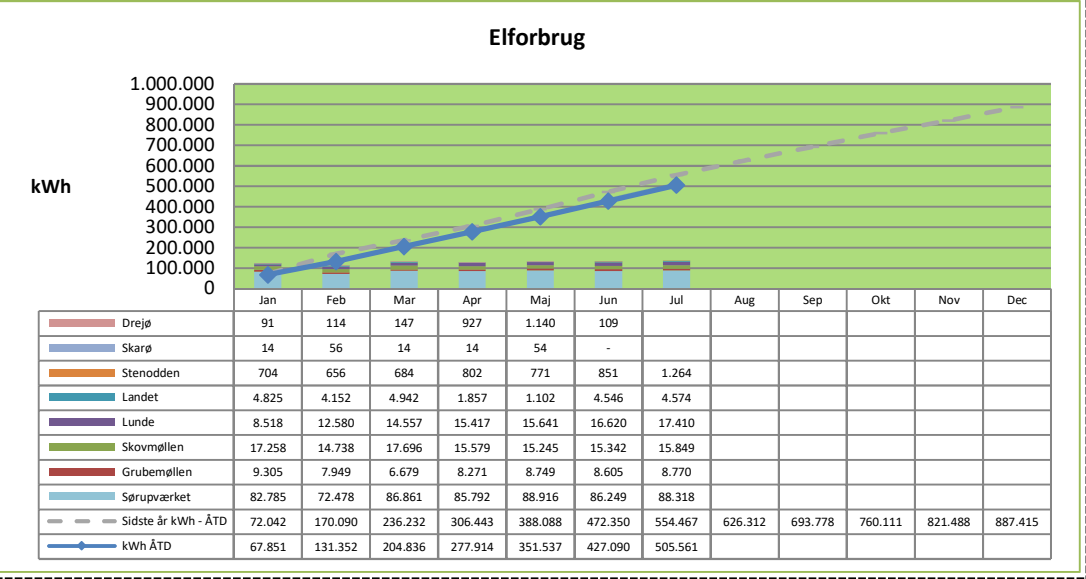
Q1: Der ses et noget lavere energiforbrug i.f.t samme periode året før.
Dette skyldes primær, at der i perioden har være en noget lavere udpumpning end tidligere, cirka 55.000 m3

Q2: Der ses et noget lavere energiforbrug i.f.t samme periode året før.
Dette skyldes primær, at der i perioden har være en noget lavere udpumpning end tidligere, cirka 100.000 m3 ÅTD.

Q3:

Q4:

Graf

Filterskyllevand

Årsag og Aktiviteter ift mål

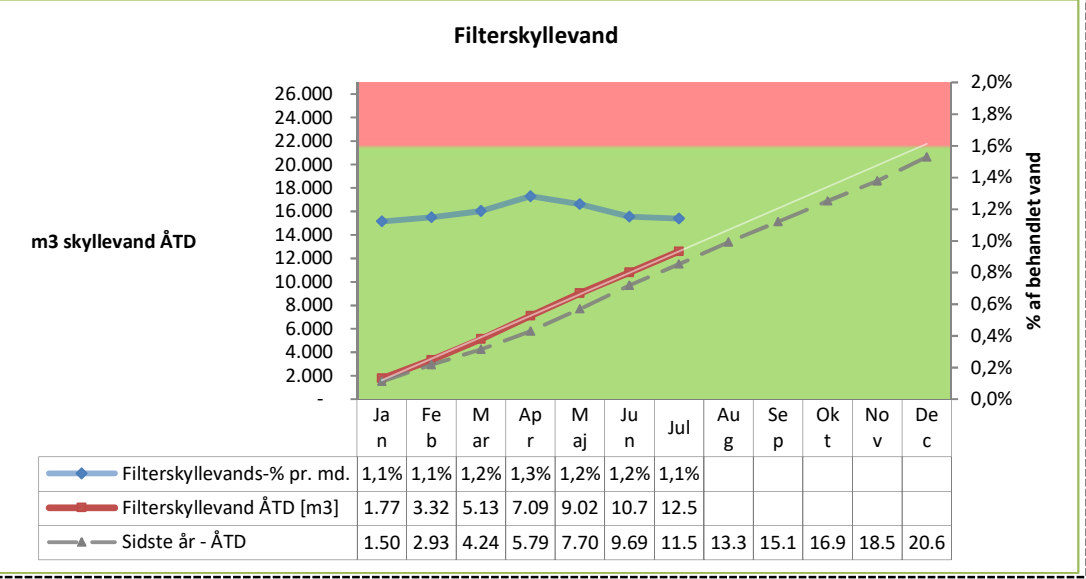
Q1: Filterskyllevandet er på niveau med samme periode året før.

Q2: Filterskyllevandet er på niveau med samme periode året før.

Q3:

Q4:

Graf

Klager og afvigelser

Årsag og Aktiviteter ift mål

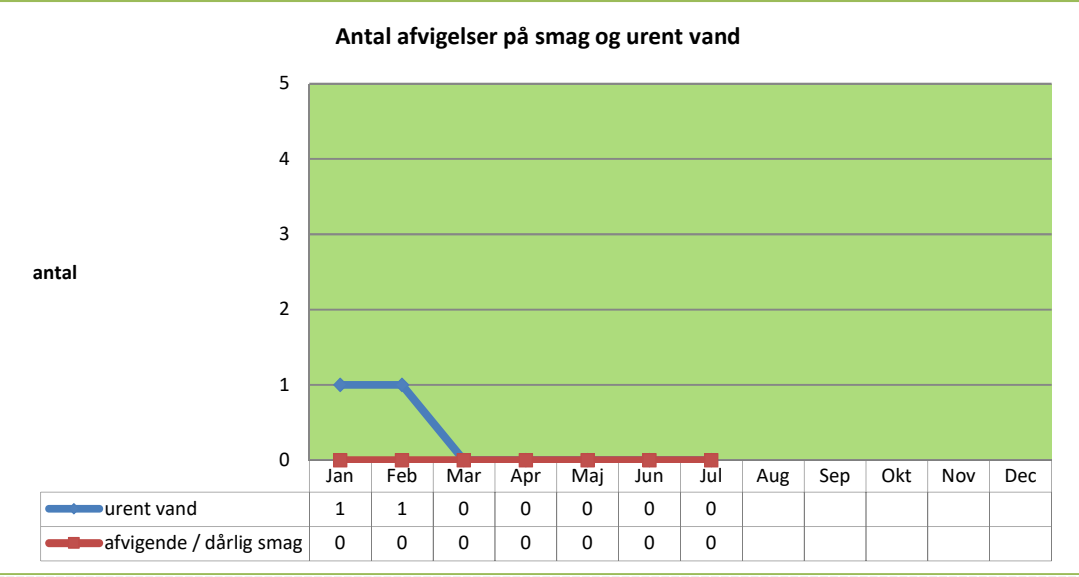
Q1: Der har været en henvendelse om urent vand. Det har ikke været muligt at genskabe problemet ved den efterfølgende kontakt med kunden.

Q2: Ingen afvigelser

Q3:

Q4:

Graf

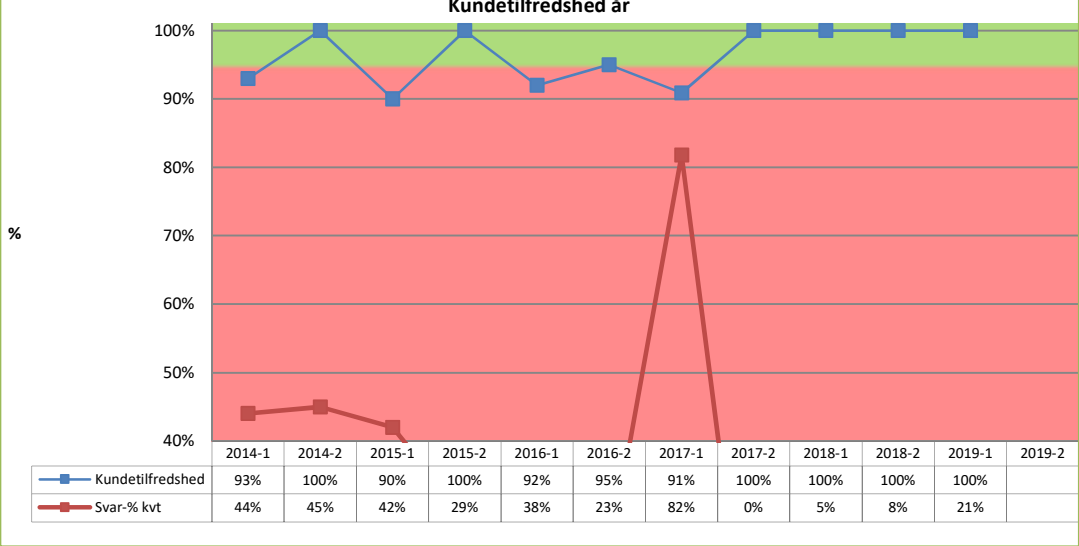
Kundetilfredshed

Årsag og Aktiviteter ift mål

Q1+Q2: Kundetilfredshedsmetoden er under revision

Q3+Q4:

Graf

Vandkvalitet

Årsag og Aktiviteter ift mål

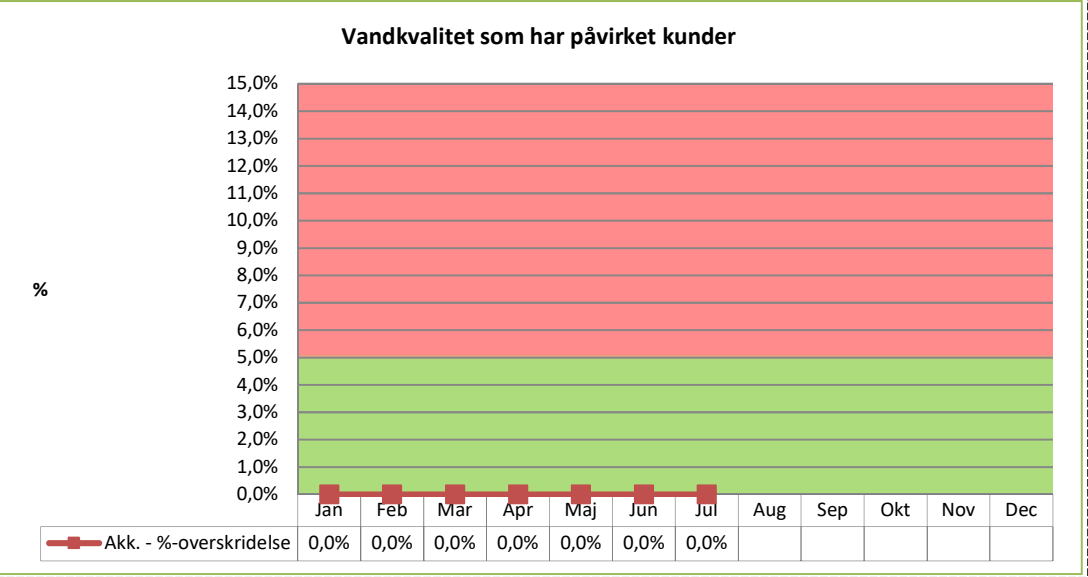
Q1: Der har ikke været overskridelser på de bakteriologiske målinger

Q2: Der har ikke været overskridelser på de bakteriologiske målinger

Q3:

Q4:

Graf

Vandkvalitet - antal prøver

Årsag og Aktiviteter ift mål

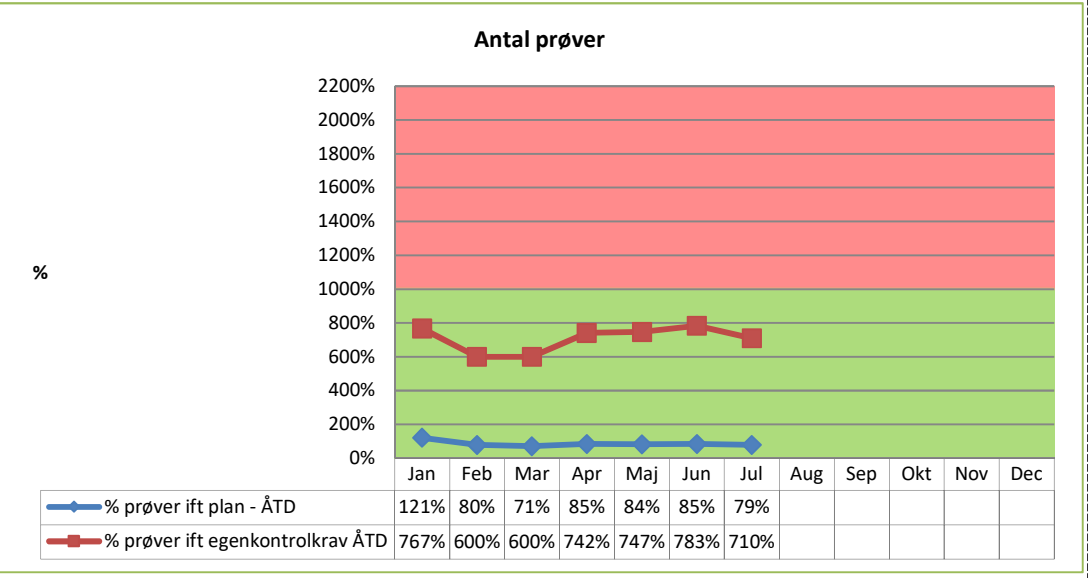
Q1:

Q2:

Q3:

Q4:

Graf

Ledningsbrud

Årsag og Aktiviteter ift mål

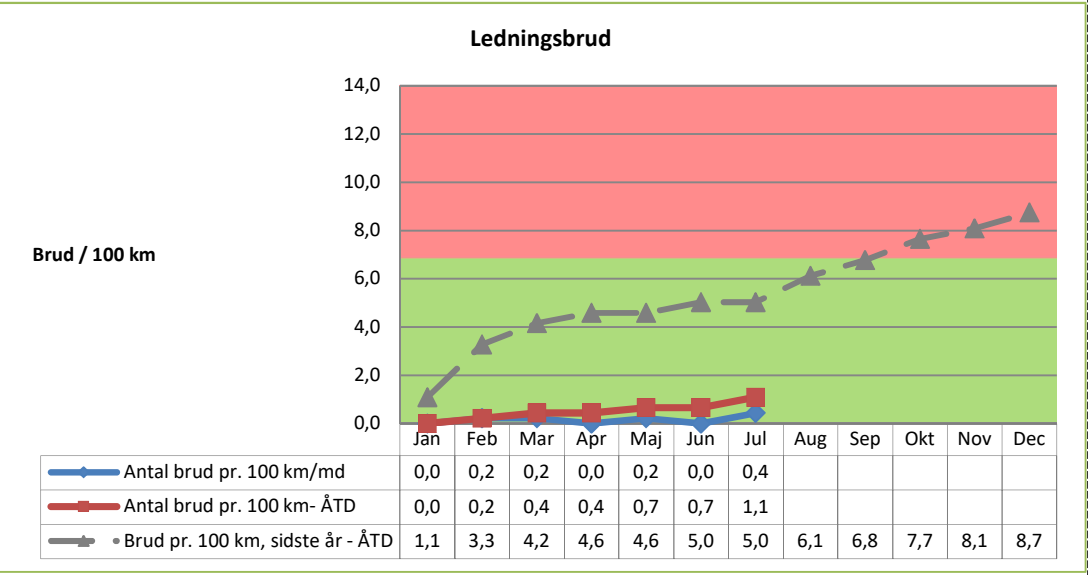
Q1: Der har i perioden været registreret 2 brud. Samlet set ligger antallet af brud noget under målsætningen.

Q2: Antallet af brud i perioden er i gennemsnit et om måneden, hvilket er noget under målsætningen på 7

Q3:

Q4:

Graf

Vandtabs-%

Årsag og Aktiviteter ift mål

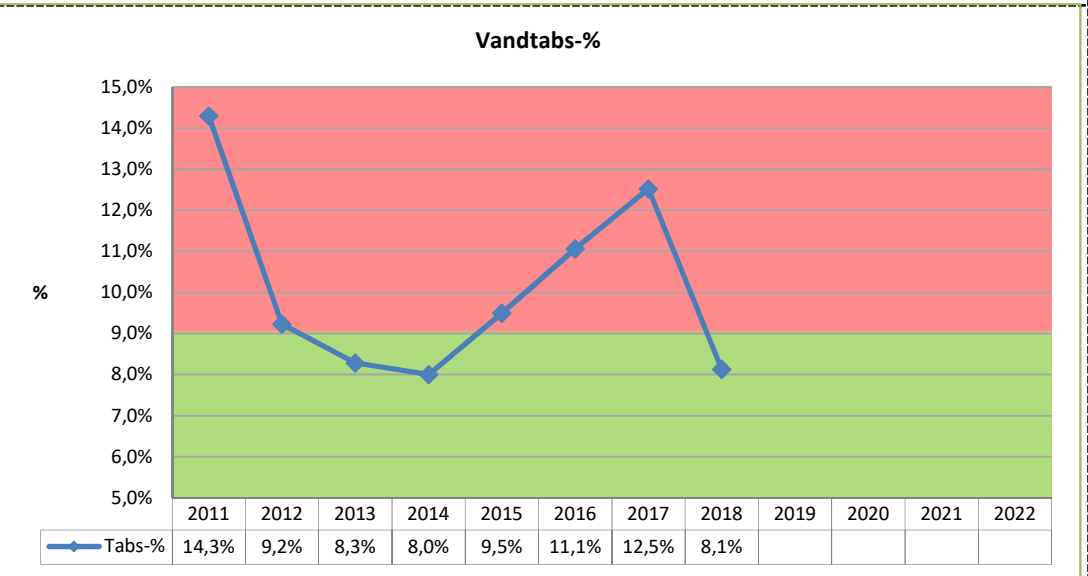
Q1: Måles årligt. Fortsat fokus på sektionering og lækagesøgning

Q2: Måles årligt. Fortsat fokus på sektionering og lækagesøgning

Q3:

Q4:

Graf

Udpumpet vandmængde

Årsag og Aktiviteter ift mål

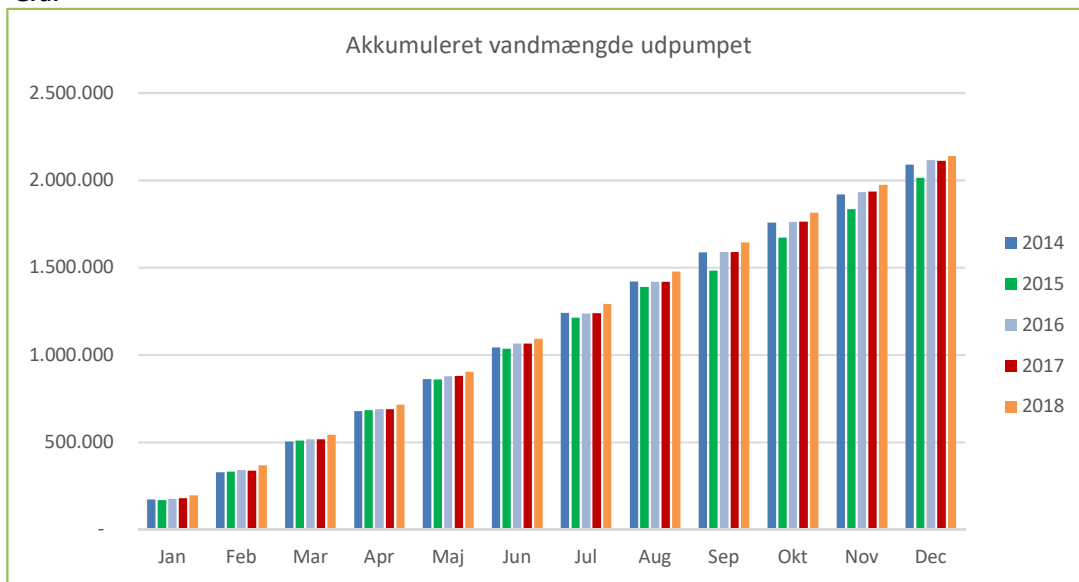
Q1:

Q2: Udpumpet vandmængde er ÅTD ca 100.000 m3 mindre end de foregående år.

Q3:

Q4:

Graf

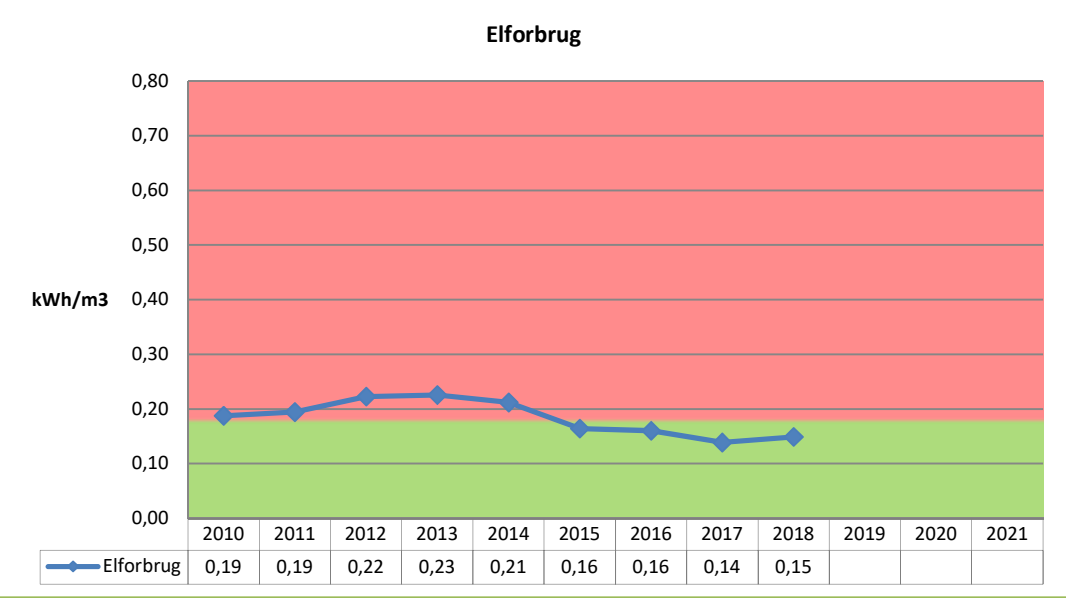

Elforbrug

Årsag og Aktiviteter ift mål

Opgøres årligt

Graf

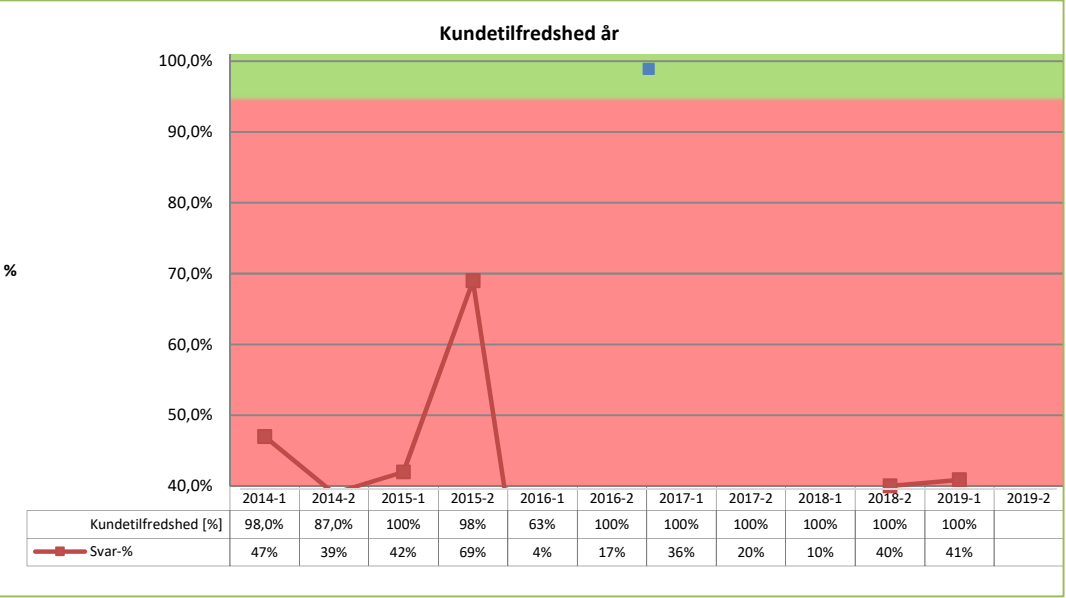
Kundetilfredshed

Årsag og Aktiviteter ift mål

Q1+Q2: Kundetilfredshedsmetoden er under revision

Q3+Q4:

Graf

Driftsstop

Årsag og Aktiviteter ift mål

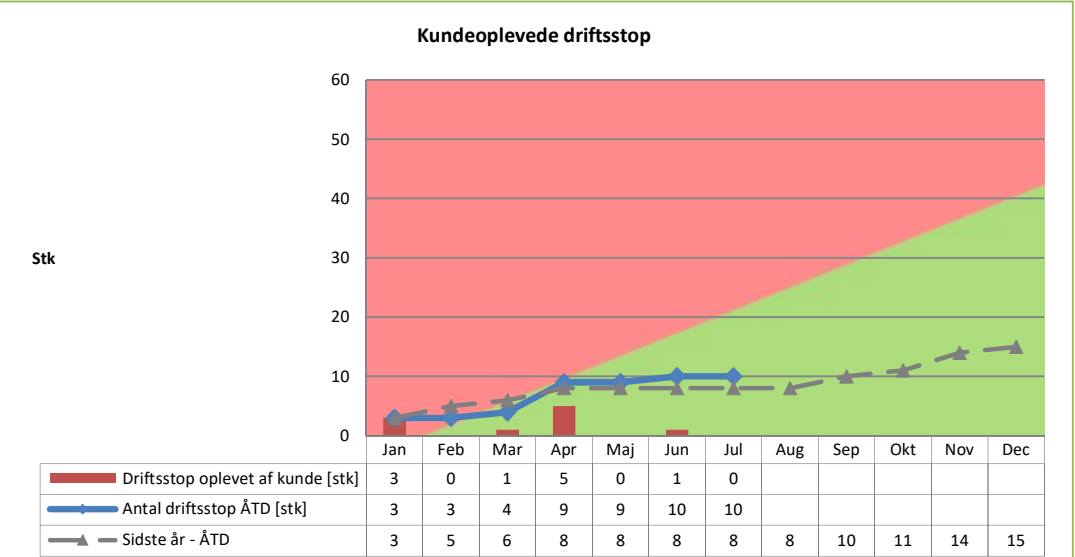
Q1: Antallet af kundeoplevede driftsstop er lavere end samme periode sidste år

Q2: Antallet af kundeoplevede driftsstop er på niveau med samme periode sidste år (ÅTD) I perioden har der været et driftsstop

Q3:

Q4:

Graf

Elforbrug

Årsag og Aktiviteter ift mål

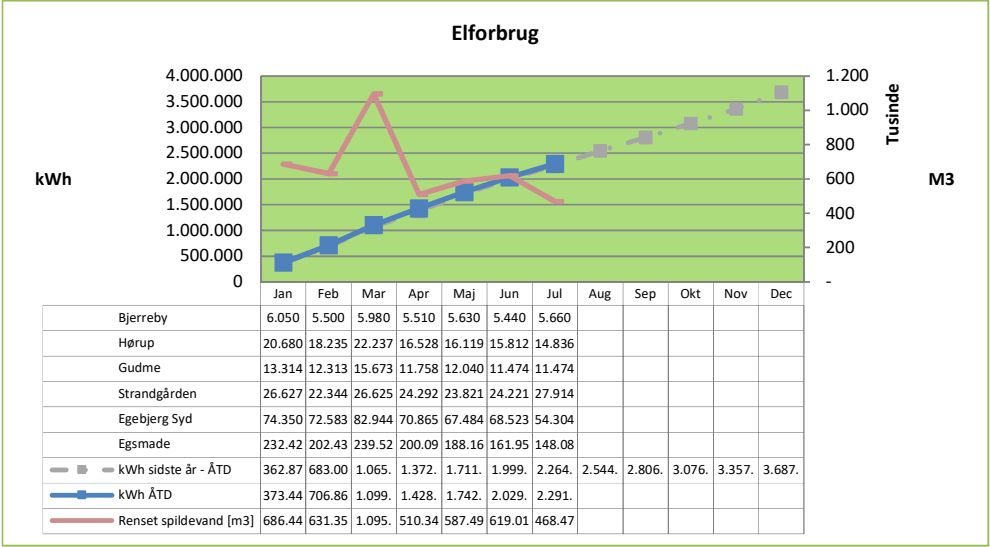
Q1: Der har i perioden været et højere elforbrug i.f.t. den rensede mængde spildevand.

Det er især Egebjerg syd, som har udfordringer med at rense vandet. Dette skyldes, at der i en stor del af perioden har været en hæmning af Q2: I perioden har der samlet set været et lavere energiforbrug per m3 rensat spildevand if.t sidste år, hvor den varme sommer krævede relativt mere energi til rensning af mere koncentreret spildevand. ÅTD er energiforbruget ringere end året før og noget lavere end målsætningen. Dette er en komination af udfordringer på specielt Egebjerg Syd i starten af året, og en meget tør april måned med et dertil hørende dårligt forhold mellem anvendt energi og vandmængder (kWh/m3)

Q3:

Q4:

Graf

Rensekvalitet

Årsag og Aktiviteter ift mål

Q1: Der har i perioden været to overskridelser på Egsmade RA (Slam i udløb) og to på Hørup.

Q2: Der har i perioden været en overskridelse på Egebjerg S (PE på 156% i maj måned)

Q3:

Q4:

Graf

[Rensekvalitet](#)

Interne spildevandsanalyser - Udnyttelse af krav											
Svendborg (Egsmade) RA											
											2019
Antal Krav	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse		NH4-N (mg/l)	Total-N (mg/l)	Total-P (mg/l)	SS (mg/l)	Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	(dage)
		Kap. PE	COD (mg/l)								
		105.000	75	3	8	1,0	20				
		%	%	%	%	%	%	%			
1	Jan	✓ 44,5	✓ 38,6	✓ 19,7	✓ 45,4	✓ 53,0	✓ 52,7	✓ 42,3	3	1	
2	Feb	✓ 38,0	✓ 29,0	✓ 30,0	✓ 49,3	✓ 42,1	✓ 46,2	✓ 34,1	7	0	
3	Mar	✓ 35,3	✓ 23,9	✓ 20,4	✓ 43,7	✓ 28,2	✓ 31,6	✓ 11	11	1	
4	Apr	✓ 56,1	✓ 34,1	✓ 12,3	✓ 22,7	✓ 44,2	✓ 28,0	✓ 32,9	2	0	
5	Maj	✓ 46,5	✓ 32,7	✓ 21,1	✓ 38,1	✓ 32,8	✓ 19,7	✓ 31,8	4	0	
6	Jun	✓ 45,5	✓ 34,9	✓ 21,4	✓ 30,5	✓ 35,5	✓ 19,8	✓ 27,8	4	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		44,3	30,5	20,8	35,7	41,9	27,4	33,4	31	2	
Std.fv.		16,7	11,7	8,7	16,0	15,9	14,8	12,4	4	0	
Min		35,3	23,9	12,3	20,5	32,8	16,2	27,9	0	0	
Maks		56,1	38,6	30,0	49,3	53,0	52,7	42,3	11	1	

Hørup RA											
											2019
Antal Krav	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse		NH4-N (mg/l)	Total-N (mg/l)	Total-P (mg/l)	SS (mg/l)	Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	(dage)
		Kap. PE	COD (mg/l)								
		5.300	75	3	8	1,0	15				
		%	%	%	%	%	%	%			
1	Jan	✓ 85,9	✓ 18,3	✓ 4,2	✓ 18,8	✓ 12,2	✓ 14,0	✓ 25,6	2	0	
2	Feb	✗ 120,4	✓ 21,2	✓ 22,9	✓ 31,1	✓ 16,8	✓ 17,9	✓ 38,4	5	1	
3	Mar	✓ 94,2	✓ 25,6	✓ 3,4	✓ 25,9	✓ 42,8	✓ 48,4	✓ 40,1	5	1	
4	Apr	✓ 134,7	✓ 21,9	✓ 5,8	✓ 21,9	✓ 22,1	✓ 5,3	✓ 30,2	5	0	
5	Maj	✗ 158,2	✓ 25,2	✓ 6,0	✓ 24,1	✓ 23,0	✓ 8,7	✓ 40,9	2	0	
6	Jun	✓ 78,4	✓ 25,2	✓ 3,0	✓ 30,1	✓ 16,2	✓ 10,7	✓ 27,3	2	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		112,0	22,9	7,5	25,3	22,2	17,5	34,6	19	2	
Std.fv.		47,2	8,4	7,0	9,7	12,0	14,7	13,3	2	0	
Min		78,4	18,3	3,0	18,8	12,2	5,3	25,6	0	0	
Maks		158,2	25,6	12,9	31,1	42,8	48,4	40,9	5	1	

Bjerrebjerg RA											
											2019
Antal Krav	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse		NH4-N (mg/l)	Total-N (mg/l)	Total-P (mg/l)	SS (mg/l)	Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	(dage)
		Kap. PE	COD (mg/l)								
		3.000	75	3	8	1,0	20				
		%	%	%	%	%	%	%			
1	Jan	✓ 49,4	✓ 30,9	✗ 143,2	✓ 95,4	✓ 19,9	✓ 29,5	✓ 61,4	2	1	
2	Feb	✓ 37,7	✓ 34,8	✓ 19,8	✓ 49,7	✓ 12,1	✓ 13,0	✓ 26,2	5	0	
3	Mar	✓ 42,5	✓ 22,3	✓ 15,2	✓ 58,0	✓ 12,7	✓ 12,0	✓ 27,1	2	0	
4	Apr	✓ 47,5	✓ 31,9	✓ 31,0	✓ 42,3	✓ 21,1	✓ 7,0	✓ 30,1	3	0	
5	Maj	✓ 69,5	✓ 34,3	✓ 73,7	✓ 67,5	✓ 36,8	✓ 12,5	✓ 49,0	2	0	
6	Jun	✓ 35,7	✓ 29,6	✓ 24,7	✓ 28,3	✓ 32,0	✓ 21,0	✓ 28,5	2	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		47,1	29,0	51,3	56,8	22,4	15,8	37,1	19	1	
Std.fv.		19,4	10,8	45,7	27,9	11,6	8,8	17,8	2	0	
Min		35,7	22,3	15,2	28,3	12,1	7,0	26,2	0	0	
Maks		69,5	34,3	143,2	95,4	36,8	29,5	61,4	5	1	

Strandgården RA											
											2019
Antal	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse		NH4-N (mg/l)	Total-N (mg/l)	Total-P (mg/l)	SS (mg/l)	Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	(dage)
		Kap. PE	COD (mg/l)								
		105.000	75	3	8	1,0	20				
		%	%	%	%	%	%	%			
1	Jan	✓ 15,7	✓ 45,4	✓ 22,0	✓ 20,6	✓ 18,4	✓ 20,5	✓ 23,8	2	0	
2	Feb	✓ 18,1	✓ 41,9	✓ 24,5	✓ 20,2	✓ 13,5	✓ 21,1	✓ 21,4	4	0	
3	Mar	✓ 25,6	✓ 38,3	✓ 22,6	✓ 24,0	✓ 23,3	✓ 18,5	✓ 25,4	4	0	
4	Apr	✓ 20,3	✓ 57,5	✓ 34,6	✓ 32,4	✓ 24,1	✓ 20,5	✓ 31,6	2	0	
5	Maj	✓ 55,0	✓ 58,7	✓ 28,2	✓ 42,4	✓ 23,8	✓ 19,5	✓ 37,9	2	0	
6	Jun	✓ 21,5	✓ 49,3	✓ 17,5	✓ 25,4	✓ 21,1	✓ 15,0	✓ 25,0	3	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		26,0	48,5	24,2	28,2	21,8	17,9	27,8	17	0	
Std.fv.		13,3	7,6	5,6	7,2	2,1	2,7	5,3	2	0	
Min		15,7	38,3	17,5	20,6	18,4	13,5	23,1	0	0	
Maks		55,0	58,7	34,6	42,4	24,1	20,5	37,9	4	0	

Gudme RA											
											2019
Antal Krav	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse		NH4-N (mg/l)	Total-N (mg/l)	Total-P (mg/l)	SS (mg/l)	Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	(dage)
		Kap. PE	COD (mg/l)								
		3.000	75	3	8	1,0	15				
		%	%	%	%	%	%	%			
1	Jan	✓ 77,5	✓ 25,5	✓ 4,0	✓ 14,7	✓ 8,0	✓ 25,9	✓ 25,9	2	0	
2	Feb	✓ 61,7	✓ 25,9	✓ 1,8	✓ 20,0	✓ 4,7	✓ 22,8	✓ 22,8	4	0	
3	Mar	✓ 79,1	✓ 22,3	✓ 2,5	✓ 14,8	✓ 5,7	✓ 24,9	✓ 24,9	4	0	
4	Apr	✓ 77,8	✓ 28,9	✓ 3,7	✓ 10,5	✓ 6,7	✓ 25,5	✓ 25,5	2	0	
5	Maj	✓ 151,1	✓ 28,6	✓ 4,1	✓ 12,1	✓ 10,7	✓ 41,3	✓ 41,3	2	0	
6	Jun	✓ 64,8	✓ 27,2	✓ 3,3	✓ 15,9	✓ 6,2	✓ 23,5	✓ 23,5	3	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		85,3	26,4	3,2	14,7	7,0	27,3	27,3	17	0	
Std.fv.		30,2	2,2	0,8	3,0	1,9	6,4	6,4	2	0	
Min		61,7	22,3	1,9	10,5	4,7	22,8	22,8	0	0	
Maks		151,1	28,9	4,1	20,0	10,7	41,3	41,3	4	0	

Egebjerg Syd RA											2019
Antal Krav	Dato	Udnyttelsesgrad af tilladelse						Samlet	Antal analyser	Antal overskridelser	
		Kap. PE 20.000	COD (mg/l) 75	NH4-N (mg/l) 3	Total-N (mg/l) 8	Total-P (mg/l) 1,0	SS (mg/l) 20				
		%	%	%	%	%	%	%		(dage)	
2	Feb	86,9	55,0	38,7	49,4	12,9	50,3	48,9	10	0	
3	Mar	93,8	50,7	47,8	53,8	11,9	48,0	51,0	12	0	
4	Apr	61,4	77,3	41,3	20,0	74,0	47,7	5	0	0	
5	Maj	156,4	74,4	20,4	47,6	36,8	78,7	69,0	3	1	
6	Jun	90,7	58,0	13,1	30,5	7,3	37,5	39,5	6	0	
7	Jul								0	0	
8	Aug								0	0	
9	Sept								0	0	
10	Okt								0	0	
11	Nov								0	0	
12	Dec								0	0	
Middel/Sum		91,1	61,2	30,9	47,2	16,1	54,4	50,1	43	1	
Std.fv.		32,4	10,6	16,5	9,5	10,2	16,3	9,2	4	0	
Min		57,3	50,7	12,0	30,5	7,3	37,5	39,5	0	0	
Maks		156,4	77,3	53,3	60,5	36,8	78,7	69,0	12	1	
Udskrevet d. 2. juli 2019										EnviroTronic © EnviDan 2018	

Afvielser Dagrenovation

Årsag og Aktiviteter ift mål

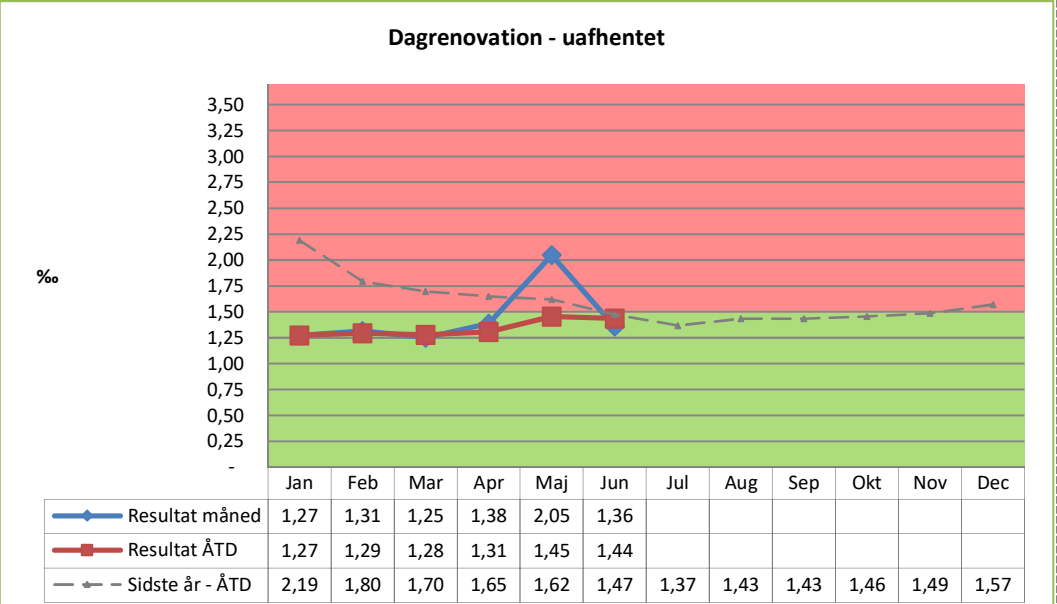
Q1: Uafhentet dagrenovation er på et lavere niveau end samme periode året før

Q2: Uafhentet dagrenovation er ÅTD på niveau med året før. Der har været et enkelt udsving i maj måned

Q3:

Q4:

Graf

Afvielser Storskraldsordning

Årsag og Aktiviteter ift mål

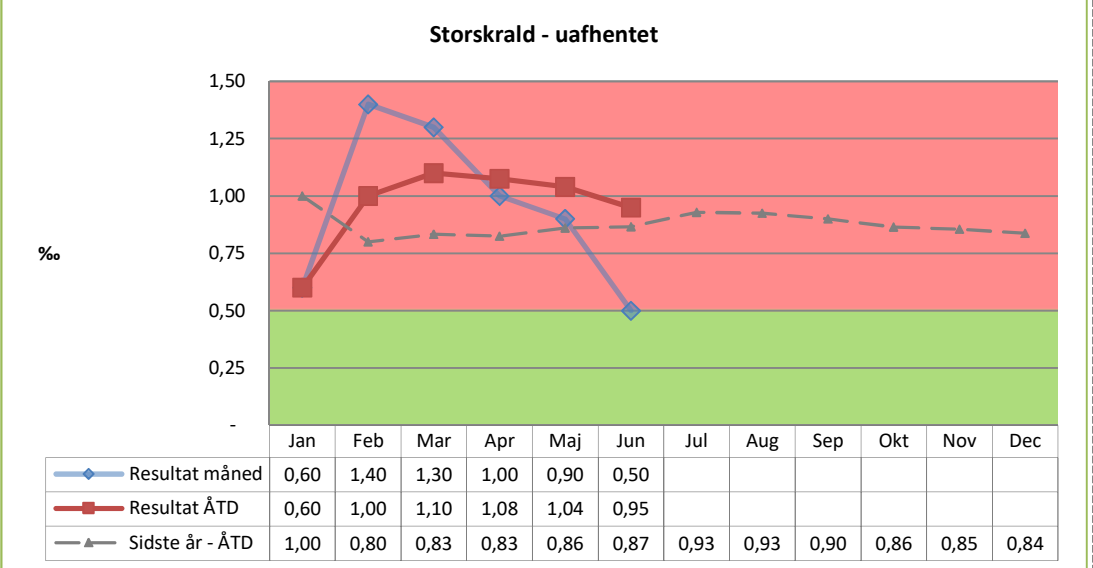
Q1:

Q2:Den uafhentede mængde storskrald er for nedadgående og er i slutningen af perioden på et tilfredsstillende niveau.

Q3:

Q4:

Graf

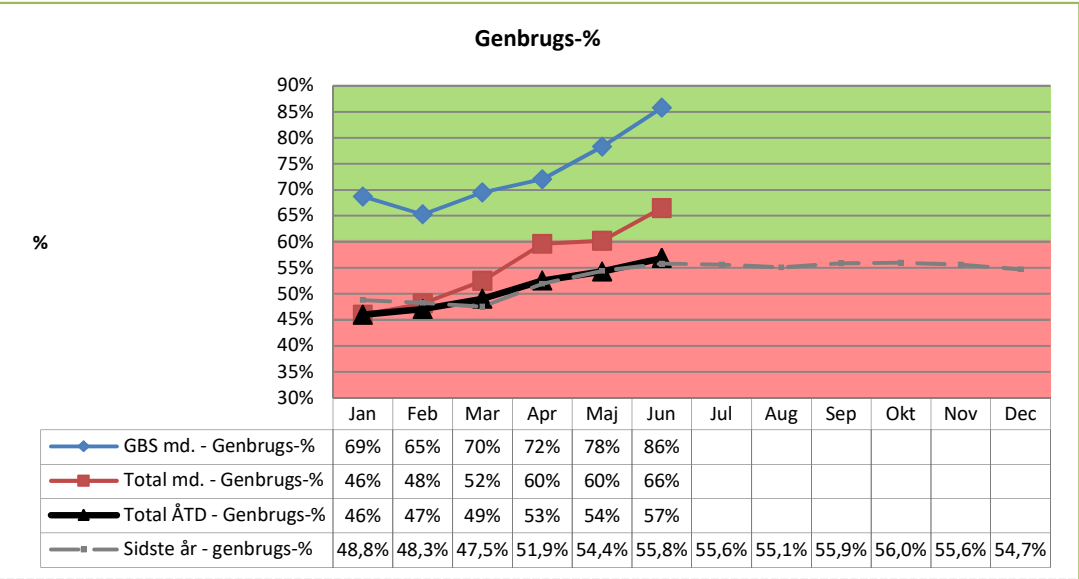

Genbrugs-%

Årsag og Aktiviteter ift mål

- Q1:
- Q2: Genbrugsprocenten er stigende, og ligger ÅTD 1,2 procent point over samme tidspunkt sidste år. En del af stigningen skyldes formentlig ændringen i fraktionerne for affaldstræ, så en mindre andel end tidligere rvger på forbrændingen
- Q3:
- Q4:

Graf

Fyns Amts Avis mener: En halv sejr for svendborgs borgmester

AF: REDAKTIONSCHEF DAVID BERNICKEN DABE@FAA.DK

Publiceret 07. maj 2019 kl. 07:02

 Dette er en PLUS-artikel kun for abonnenter

Debat FAA.

Svendborgs borgmester Bo Hansen (S) fik hevet en halv sejr i land i sagen om ændringen af spildevandsbidraget. Socialdemokraterne ville have bidraget helt fjernet, og partiet havde flertal med sig i byrådet, som var klar til overtrumfe Svendborg Vand og Affalds bestyrelsen, men bestyrelsen stillede sig på bagbenene, og så måtte forhandlingerne i gang.

REDAKTIONSCHEF DAVID
BERNICKEN DABE@FAA.DK

Det endte med, at Bo Hansen selv satte sig ved forhandlingsbordet - oftest overfor byrådskollega og medlem af forsyningsselskabets bestyrelse Birger Jensen (V). Og så blev der ellers lagt arm. Hvem der var mest tilfreds med resultatet, der endte med at blive en halvering af bidraget, skal være usagt. Birger Jensen virker kun halvfornøjet, og Bo Hansens partikollega Flemming Madsen (S) jubler heller ikke. Så på en måde var der ikke rigtig nogen, der vandt, men der er heller ikke nogen, der for alvor er rasende over resultatet. Det er sådan lidt en halvblød mellemvare, og det er deri den halve sejr består.

Vi kan vælge at tale om en lille sejr for borgmesteren, men vi kan også tale om, at han undgik et grimt nederlag. Bo Hansen og Socialdemokratiet var nemlig tæt på at male sig selv op i et hjørne, fordi de med buldren og bragen havde truet med at tromle hen over bestyrelsen, hvis ikke den makkede ret.

Sjældent sker det, at den slags bøllediplomati fører særlig meget godt med sig. En ting er i hvert fald sikkert: Det gøder ikke jorden for et godt samarbejde. Og borgmesteren siger da også selv, at han er glad for, at det ikke blev nødvendigt at køre bestyrelsen over.

Det har stået meget centralt for Bo Hansen, at han gerne vil række hen over midten og skabe brede flertal. Derfor virkede det også underligt, at han og resten af den røde fløj var klar til at smide Svendborg Vand og Affalds bestyrelse under bussen i en kamp, der reelt var bundet op på uenigheder mellem Socialdemokratiet og Venstre.

Man skal vælge sine kampe omhu, og set udefra var socialdemokraterne tæt på at få ørerne i maskinen. De tog en kamp, hvor det hurtigt viste sig, at de stod på usikker grund, fordi de blandede sig i et arbejde, som en selvstændig bestyrelse for et selvstændigt selskab egentlig var sat i verden for at varetage. Dermed var blandt andre Bo Hansen og Flemming Madsen godt i gang med at kortslutte en del af den demokratiske struktur, deres parti selv har været med til at opbygge i Svendborg.

Nu ender det så med, at ingen for alvor er glade, men hvis alternativet havde været, at rigtig mange var blevet vrede og det politiske klima var blevet forpestet, må der helt afgjort være tale om en halv sejr for for borgmesteren.

” Man skal vælge sine kampe omhu, og set udefra var socialdemokraterne tæt på få ørerne i maskinen.

■ SVENDBORG

Spildevandskrig afværget med kompromis

AF: OLE GRUBE

Publiceret 07. maj 2019 kl. 06:00

En strid om prisstrukturen på spildevand har truet med både at splitte byrådet og bestyrelsen i det kommunalt ejede selskab Vand og Affald, men nu er der indgået et kompromis. Foto: Henning Bagger

Strid om størrelse på fast bidrag for spildevand har truet med at splitte både byrådet og bestyrelsen i det kommunalt ejede forsyningsselskab, men nu er der fundet et kompromis. Forinden foretog borgmesteren et usædvanligt træk.

Svendborg: En strid mellem et flertal i bestyrelsen for Svendborg Vand og Affald og det røde flertal i byrådet er ryddet af vejen.

Det er noget så virkelighedsfjernt som størrelsen af et fast bidrag på spildevand, der har skilt parterne i en grad, så seks af de ni medlemmer i bestyrelsen i det kommunalt ejede selskab har truet med at gå. Men op til et byrådsmøde i sidste uge blev der indgået et kompromis, der indebærer, at det faste bidrag nu bliver halveret.

Det røde flertal havde ønsket helt at afskaffe det faste bidrag.

Det er borgmester Bo Hansen (S), der har forhandlet med bestyrelsen, og han forklarer, at han er gået efter et kompromis for at undgå det, som han kalder en ny spildevandskrig.

- Jeg kunne godt gå fuldstændig i bund på sådan en beslutning, men så ville de blå gå og være rasende i mange år, og det, tror jeg ikke, er godt for Svendborg. Her må man gøre op, om det er værd at fastholde en stor konflikt for størrelsen af et fast bidrag på spildevand, siger Bo Hansen.

” Jeg kunne godt gå fuldstændig i bund på sådan en beslutning, men så ville de blå gå og være rasende i mange år, og det, tror jeg ikke, er godt for Svendborg.

Bo Hansen (S), borgmester

KORT FORTALT

I 2016 blev prisstrukturen ændret i Vand og Affald. Det faste bidrag for spildevand blev tredoblet, og samtidig blev kubikmeterprisen for at slippe af med vandet sat ned. Strukturen tilgodeså dem, der bruger meget vand: Virksomhederne og dem, der bor i lejligheder, hvor de deler stik. Socialdemokraterne og det røde mindretal i byrådet var imod. Det borgerlige flertal argumenterede for, at det faste bidrag var ude af trit med det, som det koster at drive virksomheden, og at de forbrugere, der bruger meget lidt vand, betalte for lidt til fællesskabet.

I 2019 lagde det røde flertal op til, at det faste bidrag skulle fjernes igen. Et flertal i bestyrelsen i Vand og Affald sagde imidlertid nej. Borgmester Bo Hansen (S) svarede igen ved at true med at flytte kompetencen fra bestyrelsen i selskabet til byrådet.

Det blev afværget, da der blev indgået et kompromis om at halvere det faste bidrag på spildevand.

Borgmester Bo Hansen (S) tog et usædvanligt værktøj i brug, da han lagde op til at tage kompetencen fra bestyrelsen i Vand og Affald og flytte den til byrådet. Foto: Katrine Becher Damkjær

Usædvanligt træk

Den kompromissøgende borgmester har dog også spillet med musklerne i sagen. Da det i januar viste sig, at et flertal i bestyrelsen ikke ville følge et signal fra flertallet i byrådet og afskaffe det faste bidrag, greb Bo Hansen til utraditionelle metoder.

Han lagde op til at flytte kompetencen fra bestyrelsen til byrådet, og det blev mødt med skarpe protester, fra seks af de ni bestyrelsesmedlemmer, som ydermere truede med at gå.

Bo Hansen erkender, at han tog et usædvanligt værktøj i brug, og planerne om at reducere bestyrelsens kompetence blev først taget af bordet i 11. time.

Tirsdag skulle byrådet således have behandlet en sag om en vedtægtsændring, men punktet udgik, da der blev indgået et kompromis.

- Jeg trak et redskab ud af skabet, som jeg er godt tilfreds med, at jeg ikke kom til at bruge, siger borgmesteren.

Spildevandsregningen er delt i to: Et fast bidrag (780 kroner), som er ens for alle, og en pris for det spildevand, der udledes (40 kroner pr. kubikmeter). Bo Hansen har ønsket at afskaffe det faste bidrag, fordi han mener, det favoriserer dem, der bruger meget vand, men kun har et stik - det er typisk virksomheder og folk, der bor i store lejlighedsblokke og har et fælles stik.

- Dem, der bor i parcelhuse rundt omkring, har i virkeligheden finansieret både store lejlighedsblokke og især virksomhedernes sænkede afgift til spildevand. Den store gruppe af mennesker har finansieret, at der har været rabatter til virksomheder rundt omkring, og det synes jeg ikke er rimeligt. Derfor så jeg gerne en ændring, siger Bo Hansen.

Et lighedsprincip

Borgmesteren har primært forhandlet med Birger Jensen, der er medlem af byrådet for Venstre og sidder i bestyrelsen i Vand og Affald. Han er uenig i Bo Hansens udlægning og mener, der er brug for et fast bidrag til at dække omkostningerne til administration i selskabet.

- Der er ud fra et lighedsprincip behov for, at alle bidrager til den del af regningen. Den model har man i næsten alle andre forsyningsselskaber på Fyn, og det er også den model, administrationen i Vand og Affald anbefaler, siger Birger Jensen.

Han er trods alt tilfreds med, at man er nået frem til et kompromis, og at det faste bidrag bliver halveret og ikke afskaffet.

- Et forlig er jo det bedst opnåelige, og vi har afværget en del af skaden, men jeg er dybt forundret over, at byrådet ville begynde at blande sig i, hvordan vi fastsætter taksterne i Vand og Affald, siger Birger Jensen.

Samme besked kommer fra selskabets næstformand, Arne Knudsen, der også er medlem af Venstre, men i denne sammenhæng er valgt af forbrugerne. Han siger:

- Kommunen har i sin tid bestemt sig for, at det her skulle lægges ud i et selvstændigt selskab med en selvstændig bestyrelse, og jeg mener, det er helt forkert, at ejeren så bagefter blander sig i bestyrelsens arbejde på den måde. Det er ejerens ret at bestemme, men så skal man bare ikke oprette selskaber med selvstændige bestyrelser.

Halvt så godt

Det socialdemokratiske byrådsmedlem Flemming Madsen er tidligere formand for bestyrelsen i Vand og Affald, og i hans regeringstid var der intet fast bidrag. Han er indædt tilhænger af en prisstruktur uden fast bidrag, hvor alle alene betaler for hver liter vand, der lukkes i kloakken. Han mener blandt andet, at det giver et incitament til at spare på vandet.

Om kompromiset siger han:

- Det er halvt så godt, som det var tidligere, og det kunne blive dobbelt så godt. Men halvt så godt er bedre end ingenting.

Hvad siger du til, at Bo Hansen har lavet et kompromis, når han kunne have brugt det røde flertal til at afskaffe det faste bidrag.

- Jeg klapper ikke i mine store hænder. Det er bedre end det, der var, men jeg kunne godt have ønsket mig det endnu bedre, siger Flemming Madsen.

Igen er der dumpet skrald i skoven

Det er tilsyneladende svært for nogle folk at køre på lossepladsen med deres affald. I hvert fald er en trailer fyldt med affald blevet tømt i Hvidkilde Gods' skov, Græsholmene, nord for Ring Nord.

Andreas Wraae Nielsen
anwni@faa.dk

SVENDBORG: Hvis man alligevel er ude at køre med sit affald, kunne man jo lige så godt køre det på lossepladsen frem for at dumpe det i skovbunden. Skulle man synes.

Men det er der åbenbart delte meninger om. For da medarbejdere på Hvidkilde Gods kom på arbejde torsdag morgen, mødte synet af et læs affald dem i godsets

skov Græsholmene, der ligger lige ved Ring Nord.

- Og det er jo ikke første gang, vi oplever det. Det sker af og til. Og det mest underlige er, at netop i den skov, der ellers ligger tæt på genbrugspladsen, oplever vi det oftest, siger godsfuldmægtig, Søren Vibæk og fortsætter:

- Det er meldt til Fyns Polit. Det gør vi af princip altid i den slags sager. Jeg har også selv været ude for at se, om jeg kunne identificere, hvem affaldet tilhører, men

Sådan så det ud, da medarbejdere fra Hvidkilde Gods kom ud i en af godsets skove torsdag morgen. Nu er det anmeldt til politiet. Privatfoto: Hvidkilde Gods

det kunne jeg ikke umiddelbart. Men der er oprettet en sag, og hvis vores folk, der rydder op, finder noget, så får politiet besked, siger han.

Træt af svineriet

Godsejer, grev Christian Ah-

lefeldt-Laurvig-Lehn lægger ikke fingre imellem. Han er træt af svineriet, der denne gang tæller flere affaldsposer, en gammel lænestol og en kommode.

- Det er jo desværre et problem, som også Dansk Skov-

forening har kæmpet meget med at få løst, siger han og konstaterer:

- Ja, vi anmelder altid den slags til politiet. Og nogle gange lykkes det faktisk at finde frem til personen, der har smidt det.

Nu må du (næsten) klunse på genbrugsstationen

Andreas Wraae Nielsen

anwni@faa.dk

SVENDBORG: Kender du følgende: Mens du står og kyler skrammel i småt brændbart på genbrugspladsen, opdager du til din begejstring en dims henne i metalcontaineren, som ville egne sig fortrinligt til et af dine gør-det-selv-projekter derhjemme?

Desværre må man som bekendt ikke klunse fra containeren på lossepladsen. Og det må du stadig ikke.

Og dog.

For selvom du ikke må hapse fra en hvilken som helst container på genbrugspladsen i Svendborg, har man nu åbnet for, at man må klunse fra én bestemt container og ét bestemt telt, hvor udvalgte effekter, der har vist sig usælgelige i eksempelvis Kirkens

Korshærs butikker vil blive udstillet i håbet om, at en eller anden skulle finde foromtalt fysiske gestalt så bjergtagende, at man fragter den med sig hjem.

Projektet med at åbne op for klunsning i det små begynder den 3. juni og løber et halvt år og er et forsøg på at øge mængden af direkte genbrug, forklarer politiker Søren Kongegaard (S), der udover at sidde i byrådet også er formand for Vand og Affald.

- I en tid, hvor der er fokus på cirkulær økonomi, vil vi gerne beholde tingene lidt længere i kredsløbet og bruge dem en ekstra gang eller to, inden vi sender dem videre til nedbrydning og genanvendelse, siger Søren Kongegaard.

En, to, tre kluns. (anwni)

Genbrugsstation indfører en "Her må du ta"-container

Mange vil ikke kun aflevere ting på genbrugsstationen, men også tage andres gode, brugte ting med sig hjem. Et forsøgsprojekt på genbrugsstationen i Svendborg skal øge mængden af direkte genbrug.

GENBRUG

SVENDBORG: Det kribler i fingrene hos mange, når de ser de gode ting, der hver dag smides ud på genbrugsstationerne. Derfor åbner Vand og Affalds genbrugsstation i Svendborg nu for, at man kvit og frit kan tage gode ting med hjem i stedet for, at de bliver smidt ud.

- I en tid, hvor der er fokus på cirkulær økonomi, vil vi gerne beholde tingene lidt længere i kredsløbet og bruge dem en ekstra gang eller to, inden vi sender dem videre

til nedbrydning og genanvendelse, siger formand for Vand og Affald, Søren Kongsgaard i en pressemeddelelse.

Man må dog stadig ikke klunse fra containerne, men skal tage fra den container og telt, der er opsat til formålet med overskriften "Her må du ta".

Når man vil aflevere ting til genbrug, skal man fortsat sætte dem i genbrugsrummet, som tømmes af en række frivillige foreninger. Når de frivillige foreninger vurderer, at de ikke kan sælge tingene i deres egne butikker, bliver de i dag smidt ud. For eftertiden bliver det altså muligt for andre besøgende på genbrugsstationen at tage dem med hjem uden beregning.

- På den måde håber vi at øge mængden af direkte genbrug. Vi kan se, at en del af de ting, der bliver afleveret til de frivillige foreninger, ikke er i en stand, hvor det kan sælges i deres butikker og loppemarkeder – men derfor kan der alligevel godt være nogen, der kan bruge tingene, især hvis de er gratis, siger produktionschef hos Vand og Affald, Morten Schytte.

Det er fire frivillige forenin-

Man må dog stadig ikke klunse fra containerne, men skal tage fra den container og telt, der er opsat til formålet med overskriften "Her må du ta".
Pressebillede

ger – Peder Most Garden, Genbrugskontakten, Svendborg Genbrugscenter og Kirkens Korshær – der skiftes til at tømme genbrugsrummet

og sætte effekterne til salg i deres butikker, hvorfra overskuddet går til deres projekter.

- Vi er meget opmærksom-

me på ikke at ødelægge den gode aftale med foreningerne, så derfor bliver det kun de ting, som foreningerne ikke selv kan bruge, man må tage

gratis, siger Morten Schytte.

Projektet indledes mandag 3. juni og løber foreløbigt et halvt år.

Svendborg er blevet renere - men: "Rappenskralde" blæser til kamp mod cigaretskod

AF: KENNETH SKIPPER

Publiceret 04. juni 2019 kl. 12:00

Ingrid Marie Nielsen på sin terrasse, hvor også støvletterne i baggrunden får lov at holde fri mandag eftermiddag. De er en gave fra en sponsor, der har udstyret Rappenskralderne med det rigtige fodtøj til deres ugentlige gåture, hvor der bliver samlet affaldt i Svendborg. Foto: Kenneth Skipper

+ Dette er en PLUS-artikel kun for abonnenter

Siden Ingrid Marie Nielsen i 2013 dannede "Rappenskralderne", der samler skrald op i Svendborg, er der generelt blevet mindre skrald i byrummet, men der er stadig knaster. En af dem er cigaretskod, som hun og hendes veninder klædt i gule veste og bevæbnet med gribetænger nu blæser til kamp mod. Torsdag fylder hun 80.

Nogle gange skal man have lidt hjælp til at få åbnet sine øjne for en problemstilling, og det var nogenlunde sådan det foregik, da **Ingrid Marie Nielsen** tilbage i 2013 begyndte at samle affald op under sine gåture i Svendborg.

I et læserbrev i Fyns Amts Avis harcelerede en skribent over problemets omfang, og det førte til en mindre kædereaktion, der har givet pote, eller i hvert fald gjort byen renere.

Inspireret af læserbrevet begyndte hun at samle affald, hvor hun kom frem, og ville gerne have flere med på ideen.

Et opslag i Kontakt mellem Mennesker fik ingen til at melde sig under affalds-fanerne, det gjorde til gengæld fire veninder, der siden iklædt gule refleksveste og bevæbnet med gribetænger har samlet affald.

- I læserbrevet skrev en dame om, hvor meget der lå og flød. Jeg havde ikke tænkt så meget over det, men det gjorde der. Og så gik jeg stille og roligt i gang og prøvede også at hvert medlemmer, siger Ingrid Marie Nielsen, der også bruger sin tid på at synge i sømandskoret Havfruerne, spille bowling og gå til gymnastik.

Har styr på sækkene

Med på holdet kom fire veninder, et samarbejde mellem Vand og Affald blev etableret, så Rappenskralderne også kan komme af med deres blå sække med skrald.

Det bliver hentet to steder i byen, og ifølge Ingrid Nielsens egen opgørelse er det i årene 2014-2018 blevet til 3231 sække med affald, som i nogle tilfælde bare undrer.

For selvom hendes erfaring er, at folk er blevet bedre til at samle op, når de støder på alt fra flasker til pap og andet i gadebilledet, er der stadig helt bestemte områder, der har gruppens bevågenhed.

- Vi går tit på Johannes Jørgensens Vej, Vestergade og havnen, og så er der de der til- og frakørsler til omfartsvejen. Der smider folk dåser og McDonalds-bakker med tilbehør og remoulade ud. Der er også mange flasker, siger hun.

Cigaretskod trækker byen ned

Med til historien hører også, at der også i Stenstrup og på Thurø og Tåsinge er opstået lignende grupper, der samler affald, og som koordinerer deres indsats med kommunen.

Alt i alt kan fødselaren også konstatere, at der generelt er mindre affald i gadebilledet end for seks år siden.

Det får dog hverken Ingrid Nielsen eller hendes hold til at skrue ned for blussene.

Ifølge en rapport fra Svendborg Kommune lader alt for mange rygere nemlig deres cigaretskod dumpe til jorden.

- Sammenlignet med andre byer ligger Svendborg helt i top i renhed, cigaretskod er det eneste, der trækker ned. Derfor samler vi dem, når vi nu ikke finder så meget stort affald længere. Det er lidt af en opgave, siger hun.

Ved en optælling, som blev offentliggjort sidste forår, var især Jessens Mole ved Frederiksgade, busstationen ved Toldbodgade og Svendborg Gymnasium i den tunge ende.

Det er dog også blevet lidt bedre.

- Det er blevet bedre på gymnasiet, men der er stadig noget ved bænkene, lyder det fra fødselaren, som forud for en fest i privat regi inviterer venner, bekendte og familiemedlemmer til reception på dagen fra klokken 14.30 til 17 i Borgerforeningen i Svendborg, hvor hun har været frivillig gennem flere år.

Badning frarådes: Badevand kan være forurennet

Svendborg Kommune fraråder, at man bader på Smørmose Strand på Thurø. Et uheld på en pumpestation har fået kommunen til at tage strandens blå flag ned.

28. jul 2019, kl. 16:10

MARTIN CHRISTIAN DREYER
Journalist
[martindreyer4](#)

Det blå flag ved Smørmose Strand på Thurø er midlertidigt blevet taget ned, da vandet kan være forurennet, og Svendborg Kommune fraråder nu, at man bader der.

Et uheld på en af Vand og Affalds pumpestationer ved stranden får kommunen til at mistænke, at forurennet vand kan være løbet ud i badevandet. Det skriver Svendborg Kommune på deres hjemmeside.

- Det er selvfølgelig dybt beklageligt – især efter at vi tidligere i denne uge har haft problemer ved Christiansminde Strand. Vi har bestilt haste-prøver i morgen mandag fra det firma, der analyserer vores badevand. Men indtil vi har resultatet af de prøver fraråder vi at bade ved Smørmosen, siger afdelingsleder Birgitte Kring Frederiksen, Byg, Natur og Miljø i en pressemeddelelse.

Det forventes, at prøven er klar tirsdag den 30. juli.

LÆS OGSÅ
E-colibakterier fundet i badevand på Fyn

Onsdag måtte kommunen fjerne det blå flag ved Christiansminde Strand, da en prøve viste, vandet havde for stort indhold af E-colibakterier.

Lørdag blev flaget sat op på Christiansminde Strand igen.

Det har ikke været muligt at få en kommentar fra Vand og Affald.

📅 28. juli 2019

Fraråder badning ved Smørmosen Strand

Pressemeddelelse

Et uheld i en pumpestation fra Vand & Affald ved Smørmosen Strand på Thurø har betydet, at der måske er lukket forurenset vand i badevandet. Uheldet skete lørdag den 27. juli sidst på eftermiddagen. Det blev opdaget ved midnatstid natten til søndag.

- Det er selvfølgelig dybt beklageligt – især efter at vi tidligere i denne uge har haft problemer ved Christiansminde Strand. Vi har bestilt hastepróver i morgen mandag fra det firma, der analyserer vores badevand. Men indtil vi har resultatet af de próver fraråder vi at bade ved Smørmosen, siger afdelingsleder Birgitte Kring Frederiksen, Byg, Natur og Miljø, Svendborg Kommune.

Hun regner med at have et foreløbigt svar på próverne tirsdag den 29. juli, og det endelige svar onsdag i den kommende uge.

Smørmosen Strand er af de strande i Svendborg Kommune der er Blå Flag strand. Det Blå Flag er derfor foreløbig taget ned.

Yderligere oplysninger:

Afdelingsleder Birgitte Kring Frederiksen, Svendborg Kommune [61 14 79 10](tel:61147910)

Økonomichef Michael Jørgensen, Vand og Affald: [28 83 88 55](tel:28838855)

<https://www.tv2fyn.dk/nyheder/29-07-2019/1930/forurenet-badevand-pa-sydfyn?autoplay=1#player>

tv2fyn.dk/nyheder/29-07-2019/1930/forurenet-badevand-pa-sydfyn?autoplay=1#player

tv2 FYN LOKALT SE TV LIVE TV TIP OS SØG Q MENU

OLE STEENSBERG ØGELUND
Direktør, Vand og affald, Svendborg

Forurenet badevand på Sydfyn
Nyhedsudsendelse: 19:30 - 29. jul. 2019

Hele udsendelsen
Indslag fra udsendelsen

- Forurenet badevand på Sydfyn 04:25
- Fynbo skriver klimabibel til FN's politikere 06:49
- Camping er (endnu mere) populært 06:02
- Nyberg Slot skal renoveres for 18 millioner kroner 03:27
- Vejrudsigten 01:27

Del Nyt vindue Teater

Mistanke om forurening ved Smørmosen Strand

Svendborg Kommune fraråder badning ved Smørmosen efter et uheld på en pumpestation.

Finn Eriksen
fier@faa.dk

THURØ: Dårligt er det blå flag kommet tilbage på Christiansminde Strand, før den er gal igen.

Søndag eftermiddag kunne Svendborg Kommune således kundgøre på sin hjemmeside, at badning frarådes ved Smørmosen Strand på Thurø.

Ifølge hjemmesiden er

forklaringen, at der lørdag eftermiddag skete et uheld på en af Vand & Affalds pumpestationer, og at der er mistanke om, at det har forurennet badevandet ved Smørmosen.

Svar ventes tirsdag

Uheldet blev opdaget natten til søndag, og mandag formiddag vil der blive taget en vandprøve, som skal klarlægge, om det er forsvarligt at bade ved stranden.

Kommunen forventer at få svar på prøven tirsdag.

Det var søndag ikke muligt at få Vand & Affald-direktør Ole Øgelund i tale.

Det er anden gang på en uge, at kommunen fraråder badning ved en kommunal strand.

Onsdag blev det blå flag således pillet ned ved Christiansminde, fordi en vandprøve havde vist et for højt indhold af bakterien e-coli.

Flaget kom op igen lørdag.

En prøve skal vise, om et uheld på en pumpestation har forurennet vandet ved Smørmosen. Arkivfoto: Katrine Becher Damkjær

Ren prøve: Blåt flag tilbage ved Smørmosen

AF: OLE GRUBE

Publiceret 30. juli 2019 kl. 14:11

Der kan igen bades i Smørmosen med udsigt til det blå flag. Arkivfoto: Mike Tulin Kristensen

Der kan igen bades ved Smørmosen på Thurø, hvor Svendborg Kommune siden søndag formiddag har frarådet badning.

Thurø: Det blå flag er hejst igen på stranden ved Smørmosen på Thurø.

Resultatet af en analyse af badevandet lå klar tirsdag klokken 13.45, og prøven viste, at badevanden er rent. Det fortæller Birgitte Kring Frederiksen, der er afdelingschef i miljøafdelingen i Svendborg Kommune.

- Vi hejser nu det blå flag igen, og vi har også fortalt campingpladsen og ejerne af minigolfbanen, at vi har fået en ren prøve, fortæller Birgitte Kring Frederiksen.

Kommunen har siden søndag formiddag frarådet badning fra stranden, efter at en pumpestation fra Svendborg Vand og Affald lørdag aften satte ud. Det udløste en mistanke om, at uheldet kunne have forurenset badevandet ved Smørmosen, og på den baggrund blev badning frarådet.

Ejeren af Thurø Minigolf, Lars Holmegaard, var mandag ude og beklage sig over, at en analyse af badevandet ved Smørmosen først blev lavet mandag eftermiddag - mere end to døgn efter, at uheldet blev opdaget.

Birgitte Kring Frederiksen har forklaret, at man forsøgte at få lavet en prøve søndag - uden held. Hun fortæller også, at kommunen nu har indkaldt til et evalueringsmøde, hvor man vil undersøge, om det er muligt at handle hurtigere i sager som den fra Smørmosen.

Man har frarådet badning fra stranden i Smørmosen siden søndag formiddag, og først mandag eftermiddag blev der taget en prøve af badevandet og sendt til et laboratorium. Foto: Mike Tulin Kristensen

Turistattraktion efterlyser ekspresrutine for tjek af badevand

Svendborg Kommune har frarådet badning ved Smørmosen siden søndag formiddag, men analyse af badevandet blev først taget mandag eftermiddag og sendt til analyse. Ejer af Thurø Minigolf efterlyser en ekspresrutine, når den slags sker i højsæsonen.

Ole Grube
olgr@faa.dk

THURØ: Hvorfor skal det tage over to døgn at få lavet en analyse af noget saltvand?

Spørgsmålet kommer fra Lars Holmegaard, der driver den kendte minigolfbane og tilhørende grillkiosk ved i Smørmosen på Thurø. Det blå flag på stranden blev hallet ned søndag formiddag, efter at der var konstateret risiko for et overløb fra en pumpestation. Fejlen blev opdaget lørdag omkring klokken 23, men mandag formiddag var der stadig ikke taget en analyse af badevandet.

Det er Lars Holmegaard ikke tilfreds med.

- Analysen blev først taget mandag ved 13-tiden, og resultatet kommer tidligst tirsdag formiddag. Det er en katastrofe for mig, at man fraråder badning fra stranden i to døgn midt i en højsæson, som varer tre-fire uger, siger Lars Holmegaard, der også godt vil give et bud på, hvad det har kostet ham.

- Jeg har i hvert fald halveret min omsætning i de to døgn, der er gået, uden at der er sket noget, fastslår han.

Almindelig rutine

Det var en pumpestation fra Svendborg Vand og Affald, der lørdag stod af. Pumpen stoppede lørdag omkring klokken 16, men en fejl i det tekniske system betød, at der først blev slået alarm lørdag ved 23-tiden. Søndag formiddag blev det besluttet at fraråde badning ved Smørmosen, og herefter kunne Lars Holmegaard blot se til, mens

badegæster i hundredvis både søndag og mandag valgte andre strande.

- Jeg kan ikke forstå, at der ikke bliver lavet en prøve søndag. I stedet bliver prøven lavet mandag mellem klokken 13 og 14, og herefter kører den samme mand rundt til andre strande i kommunen og tager prøver. Den procedure er alt for langsomme, siger ejeren af Thurø Minigolf.

Han påpeger, at sagen ikke kun rammer ham, men også masser af turister, og at den sender et skidt signal for Svendborg som turistkommune.

- I dag berører det mindst 1000 turister, som skal finde et andet sted at bade eller blive helt hjemme fra stranden. Hvis Svendborg vil være turistkommune, kan man ikke bare følge de almindelige rutiner i sådan en situation - så må man have en ekspresrutine, så denne her prøve kan komme babu-afsted. Sæsonen er utrolig kort - det klinger allerede af i næste uge, og ugen efter er sæsonen næsten slut, siger Lars Holmegaard.

Sag skal evalueres

Birgitte Kring Frederiksen, der er afdelingschef i miljøafdelingen Svendborg Kommune, fortæller, at hun fik meldingen om uheldet ved Smørmosen søndag formiddag, og at hun var på stranden en time senere.

- Vi kontakter det analyselaboratorium, som vi har til at lave badevandanalyser, og her gør man alt, hvad

Analysen blev først taget mandag ved 13-tiden, og resultatet kommer tidligst tirsdag formiddag. Det er en katastrofe for mig, at man fraråder badning fra stranden i to døgn midt i en højsæson, som varer tre-fire uger.

LARS HOLMEGAARD, EJER AF THURØ MINIGOLF

man kan, for at finde én, der kan komme og tage en prøve søndag, men det kan desværre ikke lade sig gøre, forklarer hun.

Afdelingschefen fortæller også, at der oven på sagen fra Smørmosen er indkaldt til et evalueringsmøde.

- Her vil vi undersøge, hvad vi kan skrue på for at blive bedre til næste gang. Vi skal også have undersøgt, om vi i

sådan en situation kan få et andet firma ud, siger Birgitte Kring Frederiksen.

Direktør i Vand og Affald, Ole Øgelund, beklager uheldet. Det har vist sig, at det var vådservietter i kloaksystemet, der var årsag til, at pumpestationen ved Smørmosen lørdag stod af, og han advarer nu imod at smide den slags i toilettet.

- Vi oplever, at der er flere og flere, der smider vådservietter og klude i toilettet, og det danner propper, så vores pumper stopper til, siger direktøren.

Også galt i Christiansminde

I sidste uge blev badning frarådet fra stranden i Christiansminde, efter at en vandprøve viste for stort indhold af bakterien e-coli, og her var der heller ikke tale om nogen ekspresbehandling.

En vandprøve fra Christiansminde blev taget onsdag, mens resultatet lå først klar lørdag formiddag, hvor det blå flag igen strøg til tops.

Resultatet af vandprøven fra Smørmosen ventes tirsdag formiddag.

FAÅ ET RENT OG FLOT TAG

Jeg algebehandler dit tag for kun 1.000 kr.
Jeg maskinrenser fliser fra kun 29 kr. pr. m²
Se mere på www.fynstagrens.dk • Tlf. 22 96 40 61

Svendborg Malerfirma

Telefon:
23 61 38 29

www.svendborg-malerfirma.dk

- maler på hele Fyn
Kun 295,- pr. time! ex. moms
eller uforpligtende tilbud

Blåt flag tilbage ved Smørmosen

Der kan igen bades ved Smørmosen på Thurø, hvor Svendborg Kommune siden søndag formiddag har frarådet badning.

Ole Grube
olgr@faa.dk

THURØ: Det blå flag blev tirsdag igen hejst på stranden ved Smørmosen på Thurø.

Resultatet af en analyse af badevandet lå klar tirsdag klokken 13.45, og prøven viste, at badevandet er rent. Det fortæller Birgitte Kring Frederiksen, der er afdelingschef i miljøafdelingen i Svendborg Kommune.

- Vi hejser nu det blå flag igen, og vi har også fortalt campingpladsen og ejerne af minigolfbanen, at vi har fået en ren prøve, fortæller Birgitte Kring Frederiksen.

Kommunen havde siden søndag formiddag frarådet badning fra stranden, efter at en pumpestation fra Svendborg Vand og Affald lørdag aften satte ud. Det udløste en mistanke om, at uheldet kunne have forurenset bade-

Der kan igen bades i Smørmosen med udsigt til det blå flag.
Arkivfoto: Mike Tulin Kristensen

vandet ved Smørmosen, og på den baggrund blev badning frarådet.

Ejeren af Thurø Minigolf, Lars Holmegaard, var mandag ude og beklage sig over, at en analyse af badevandet ved Smørmosen først blev lavet mandag eftermiddag – mere end to døgn efter, at uheldet blev opdaget.

Birgitte Kring Frederiksen har forklaret, at man forsøgte at få lavet en prøve søndag – uden held. Hun fortæller også, at kommunen nu har indkaldt til et evalueringsmøde, hvor man vil undersøge, om det er muligt at handle hurtigere i sager som den fra Smørmosen.

EurEau

er din stemme i EU

I EU bliver de danske vandselskabers interesser repræsenteret af den fælleseuropæiske interesseorganisation EurEau.

Den første grundsten til EurEau blev lagt i 1972, hvor en lille gruppe repræsentanter fra vandbranchen i seks medlemslande af de daværende EØF mødtes for at komme med deres input til den fjerde revidering af vandrammedirektivet. På baggrund af dette samarbejde og i takt med, at der blev udarbejdet mere europæisk lovgivning om vand, blev det besluttet at oprette en formel interesseorganisation, og den 21. marts 1975 blev EurEau en realitet.

470.000 medarbejdere i vandselskaber i hele Europa er repræsenteret af EurEau, der har både offentlige og private drikkevands- og

spildevandsselskaber blandt sine medlemmer.

Foreningens formål er først og fremmest at tilbyde et netværk, hvor professionelle i vandbranchen kan dele viden, erfaringer og finde løsninger på de problemstillinger, de støder på i deres arbejde.

Et andet vigtigt formål for foreningen er nemlig at fremme den europæiske vandsektors interesser over for beslutningstagerne og på den måde påvirke EU-lovgivningen, så den imødekommer de udfordringer, der er fælles for den europæiske vandsektor.

Tæt på beslutningerne

EurEau ledes af en præsident, der vælges for to år ad gangen, og er en del af eksekutivkomitéen på i alt 12 personer bestående af repræsentanter fra foreningens medlemmer. DANVAs direktør var præsident for EurEau fra 2011 til 2015, og på generalforsamlingen i maj, hvor repræsentanter fra alle 29 medlemslande deltager, blev tyske

dr. Claudia Castell-Exner valgt som præsident for de næste to år.

Derudover omfatter EurEau tre kommissioner med repræsentanter fra vandforeninger og vandselskaber i hele Europa. De tre kommissioner beskæftiger sig med henholdsvis vandforsyning, spildevand og økonomi og jura, og igennem kommissionerne får EurEau vigtige input fra fagfolk og eksperter til de lovforslag, der bliver behandlet i EU. DANVA er repræsenteret med en medarbejder og en medlemsrepræsentant i hver kommission.

Det daglige arbejde i EurEau varetages af foreningens sekretariat i Bruxelles, som sikrer en regelmæssig og sammenhængende kontakt til beslutningstagerne i EU.

Når EU-Kommissionen fremsætter et lovforslag, er det op til EurEau's eksekutivkomité at beslutte, om organisationen skal formulere sin holdning i et såkaldt 'position paper'. Derefter får en af EurEau-kommissionerne til opgave at formulere denne skrivelse, og inden den bliver publiceret, skal den rettes til og godkendes af både eksekutivkomitéen og generalforsamlingen.

DANVA I EUREAU

Ud over direktør, Carl-Emil Larsen, som er Danmarks repræsentant i EurEaus generalforsamling, er DANVA repræsenteret af disse medlemmer og medarbejdere i kommissionerne:

Vandforsyning: Per Grønvald, Brønderslev Forsyning og Dorte Skræm, DANVA
Spildevand: Ole Øgelund, Vand og Affald, Svendborg og Helle Kayerød, DANVA

Økonomi og jura: Søren Povlsen, HOFOR og Susanne Vangsgård, DANVA

Læs mere på side 20

60 %

Af det europæiske slam bliver pt. genanvendt.

500.000.000

Så mange mennesker i hele Europa forsyner EurEau's medlemmer med rent drikkevand.

7 MIO. KM LEDNING

4 mio. km drikkevandsledning og 3 mio. km spildevandsledning løber på kryds og tværs af Europa.

Fokus på flere fronter

Lovgivningsarbejdet i EU er en langsom, men proces, som EurEau følger tæt hele vejen. For eksempel begyndte arbejdet med drikkevandsdirektivet i 2014 med dialogmøder og en offentlighøring, der førte til 22.000 besvarelser, før det blev besluttet at lave en revidering, og at det nye lovforslag skulle være klar 1. februar 2018. Undervejs i processen har EurEau holdt flere end 50 møder med Europa-Parlamentsmedlemmer, deres assistenter og politiske rådgivere og andre interessenter, og indsatsen fortsætter, indtil det nye lovforslag forventes vedtaget i starten af 2020.

Desuden holder EurEau skarpt øje med direktivet for rensning af byspildevand, regulativer om genbrug af vand, direktivet om forvaltning af badevandskvalitet, vandrammedirektivet, grundvandsdirektivet og EU's fælles landbrugspolitik (CAP), ligesom foreningen venter spændt på den nye EU-Kommissions strategiske plan for håndtering af medicinrester i miljøet. ■

EUREAU'S VISION & MISSION

Vision:

At sikre en fremtid i Europa, hvor der er tilstrækkeligt vand til alle formål, hvor samfundet håndterer vand med omhu, og hvor drikkevands- og spildevandsydelse leveres professionelt og effektivt.

Mission:

- At løse de fælles vandudfordringer og hjælpe med at give Europas rene vand videre til kommende generationer.
- At engagere beslutningstagere til at støtte en europæisk lovramme, der sikrer de bedste vilkår for effektiv levering af vand til alle formål.
- At skabe et netværk for videndeling mellem Europas drikkevands- og spildevandspersonale.
- At se ud over vandsektoren og sætte fokus på fælles bekymringer med andre samarbejdspartnere.

Mød de danske repræsentanter i EurEau

EurEau samler eksperter fra hele EU i kommissioner, som fokuserer på vandforsyning, spildevand samt økonomi og jura. DANVA deltager aktivt med både medarbejdere og medlemsrepræsentanter, og her fortæller Per Grønvald fra Brønderslev Forsyning og Ole Øgelund fra Vand og Affald Svendborg om det internationale arbejde.

OLE ØGELUND, VAND OG AFFALD SVENDBORG, MEDL. AF EUREAU-KOMMISSIONEN EU2 – SPILDEVAND

EurEau-Kommissionen Spildevand arbejder også med:

- Evaluering af Byspildevandsdirektivet
- Evaluering af Vandrammedirektiv
- Håndtering af medicinrester
- Prioriterede miljøfremmede stoffer
- Mikroplast, nanopartikler mv.
- Udvidet producentansvar
- Regnvandsbetingede overløb og badevandskvalitet
- Klimatilpasning
- Genbrug af rensset spildevand
- Ressourcegenvinding
- Slam

PER GRØNVALD, BRØNDERSLEV FORSYNING, MEDL. AF EUREAU-KOMMISSIONEN EU1 – DRIKKEVAND

EurEau-Kommissionen Drikkevand arbejder også med:

- Evaluering af Drikkevandsdirektivet
- Evaluering af Vandrammedirektivet, herunder Grundvandsdirektiv
- CAP (Common Agricultural Policy) EU landbrugspolitik
- Medicinrester
- Prioriterede miljøfremmede stoffer (hormonforstyrrende)
- Mikroplast
- Pesticider
- Materialer i kontakt med drikkevand (drikkevandsdirektiv)
- Klimatilpasning, eks. beredskab
- Genbrug af vand

Jeg har arbejdet med at få det energiproducerende renseanlæg sat på den europæiske dagsorden, og i maj fik vi godkendt et notat om energiproduktion i vandsektoren. Processen har været lang, da erfaringer med energieffektivitet og energiproduktion på renseanlæg er sparsomme blandt de 29 lande, og kun få lande (især de nordiske) har en vis erfaring. Der er store forskelle i konkrete problemstillinger fra nord til syd og øst til vest, og nationale rammebetingelser og energipriser.

Fra en start hvor mange udtrykte "it can not be done", har vi nu en fælles forståelse for at energieffektivitet og energiproduktion er muligt, og at vandsektorens bidrag til klimadagsordenen er væsentlig og vigtig.

Som repræsentant for et lille land er jeg meget positivt overrasket over, hvor meget indflydelse DANVA har med input og konkrete cases til kommende europæisk lovgivning. Langt størstedelen af den danske lovgivning kommer fra EU, så det er meget væsentligt, at de danske praktiske cases også kommer på dagsordenen for de valgte europæiske parlamentarikere.

I arbejdet i EurEau er jeg stolt over at kunne viderebringe eksempler på danske succeser til inspiration for 28 lande og 500.000 kollegaer. Det giver genlyd og inspiration, og forhåbentlig ender de bæredygtige danske løsninger med at komme endnu mere i spil som kommende EU-krav eller guidelines. Og så gør det jo heller ikke noget, at nogle af de danske frontløber-projekter giver endnu bedre mulighed for eksport og innovation for den danske vandbranche og hermed støtter op om realisering af den danske vandvision."

Det, som fylder mest på vores møder, er revision af drikkevandsdirektivet. EU Kommissionen offentliggjorde sit udkast til et nyt drikkevandsdirektiv i marts 2018. Allerede inden var EU1 i gang med at påvirke indholdet, og efter offentliggørelsen af udkastet, har vi løbende kommenteret på de forskellige EU-instansers forslag til ændringer og tilføjelser. Her er det vigtigt at fremhæve EurEau sekretariatet i Bruxelles, der gør et stort og uvurderligt arbejde.

Udover drikkevandsdirektivet har vi drøftet EU landbrugs-politik (CAP – Common Agricultural Policy), medicinrester, mikroplast, pesticider, hormonforstyrrende stoffer, genbrug af vand, beredskab overfor tørke samt fitness tjek af vandrammedirektivet.

Ca. 80 % af vores lovgivning og regulering i Danmark har sin oprindelse i EU-lovgivning. Derfor er det meget vigtigt og yderst værdifuldt for DANVAs medlemmer at få indflydelse på EU-niveau. De danske lovgivere kan selvfølgelig fortolke EU-lovgivningen, men senest har man fulgt EU Kommissionens opfordring til at gøre dansk implementering direktivnært. Det understreger betydningen af EurEau-arbejdet, der netop giver indsigt i de bagvedliggende politiske motiver, hvilket gør DANVA endnu bedre kvalificeret til at varetage medlemmernes interesser i høringssvar, når der udarbejdes dansk lovgivning og regulering."

NYHEDER

Dato: Onsdag 07. Aug. 2019

Fuld gang i forberedelserne til ny affaldsordning i Svendborg Kommune

Om godt et års tid udrulles en ny affaldsordning i Svendborg Kommune, hvor borgerne skal sortere deres affald i fire beholdere til henholdsvis organisk affald, restaffald, papir og pap samt metal og glas.

Og forberedelserne er i fuld gang. Ifølge forsyningsselskabet Vand & Affald er der bestilt nye skraldespande og containere, som er lavet af op mod 98 procent genbrugsplast.

Også de nye skraldebiler bliver mere miljøvenlige, da de kommer til at køre på såkaldt 2. generations biodiesel, baseret på affald fra eksempelvis slagterier, fiskefabrikker og fritureolie.

Det bliver Marius Pedersen, der får opgaven med at tømme de nye affaldsbeholdere i Svendborg Kommune fra efteråret 2020.

Marius Pedersen overtager dog kørslen allerede den 1. april 2020 og i den forbindelse laves der nye ruter, hvilket betyder, at nogle husstande vil få tømt skraldespand på en anden ugedag end i dag.

Alle berørte husstande vil få direkte besked i e-boks eller med posten i god tid, oplyser Vand & Affald.

Spærring af "den lille" Dronningemaen

Vi skal arbejde med vandleddingerne ved "den lille" Dronningemaen.

Der vil derfor være spærret for ind- og udkørsel ved Viebæltet i perioden den 15. juli til den 19. juli.

Det vil stadig være muligt at køre ind til Stenpladsen og VUC via Vestergade.

Hvis du har spørgsmål til projektet, er du velkommen til at kontakte os eller læse mere på www.vandogaffald.dk

Kloakledningen i Møllevej er nedslidt og skal fornyes

Anlægsarbejdet starter 1. juli og fortsætter frem til 15. november.

1. etape udføres i skolernes sommerferie og omfatter strækningen fra Nyvej og frem til efter vejkrødset ved Vibevej.

2. etape udføres fra 26. august til 18. oktober, og omfatter strækningen videre mod nord til vejkrødset ved Grønnegade.

3. og sidste etape udføres fra 21. oktober til 15. november, og omfatter strækningen fra Grønnegade og frem til Fåborgvej.

Busruter gennem Ulbølle

Det er ikke muligt for Fynbus-ruterne 930-932 at køre gennem Ulbølle i perioden. Derfor omlægges ruterne til at køre via Fåborgvej uden om Ulbølle by. Nærmeste stoppesteder er ved Fåborgvej nr. 150 (mod Fåborg) samt ved Fåborgvej nr. 91/102 i Vester Skerninge.

Busrute nr. 211, kører ikke i skolernes sommerferie, men forventes at køre i perioden 26. august til 18. oktober.

Teletaxi ordning

Du kan læse om Svendborg kommunes Teletaxi-ordning, www.fynbus.dk/telekoersel eller kontakte Fynbus på tlf. 6311 2255.

Svendborg Kommunes Borger-service kan også hjælpe med oplysninger om brug af ordningen. De har tlf. 6223 3000.

Øvrige oplysninger

Vandforsyningsledningerne er desværre beliggende tæt på opgravningen. Derfor er der risiko for, at de kan blive beskadiget. Hvis det sker, vil det medføre, at der midlertidigt lukkes for vandforsyningen.

Det kan derfor være en god idé at tappe vand på dunke, i den periode hvor vi graver.

Vi beklager de gener, som arbejdet medfører for beboerne langs Møllevej og for den øvrige trafik gennem Ulbølle.

Læs mere på www.vandogaffald.dk.

Her må du ta' med hjem fra genbrugsstationen

Mange efterspørger, at de ikke kun kan aflevere ting på genbrugsstationen, men også tage kan andres gode, brugte ting med sig hjem. Nu åbner Vand og Affald for et forsøgsprojekt, der skal øge mængden af direkte genbrug.

Det kribler i fingrene hos mange, når de ser de gode ting, der hver dag bliver smidt ud på genbrugsstationerne. Derfor åbner Vand og Affalds genbrugsstation i Svendborg for, at du kvit og frit kan tage gode ting med hjem i stedet for, at de bliver smidt ud.

"I en tid, hvor der er fokus på cirkulær økonomi, vil vi gerne beholde tingene lidt længere i kredsløbet og bruge dem en ekstra gang eller to, inden vi sender dem videre til nedbrydning og genanvendelse", siger formand for Vand og Affald, Søren Kongegaard.

Skal øge mængden af direkte genbrug

Du må dog stadig ikke klunse fra containerne, men skal tage fra den container og telt, der er opsat til formålet med overskriften "Her må du ta'".

Når du vil aflevere ting til genbrug, skal du fortsat sætte dem i genbrugsrummet, som tømmes af en række frivillige foreninger. Når de frivillige foreninger vurderer, at de ikke kan sælge tingene i deres egne butikker, bliver de i dag smidt ud – men fremover bliver det altså muligt for andre besøgende på genbrugsstationen at tage dem med hjem uden beregning.

"På den måde håber vi at øge mængden af direkte genbrug. Vi kan se, at en del af de ting, der bliver afleveret til de frivillige foreninger, ikke er i en stand, hvor det kan sælges i deres butikker og loppemarkeder – men derfor kan der alligevel godt være nogen, der kan bruge tingene, især hvis de er gratis", siger produktionschef hos Vand og Affald, Morten Schytte.

Aftalen med frivillige foreninger fortsætter

Det er fire frivillige foreninger – Peder Most Garden, Genbrugskontakten, Svendborg Genbrugscenter og Kirkens Korshær – der skiftes til at tømme genbrugsrummet og sætte effekterne til salg i deres butikker, hvorfra overskuddet går til deres projekter.

"Vi er meget opmærksomme på ikke at ødelægge den gode aftale med foreningerne, så derfor bliver det kun de ting, som foreningerne ikke selv kan bruge, man må tage gratis", siger Morten Schytte.

Projektet starter op den 3. juni og løber foreløbigt et halvt år.

Hvor: Svendborg Genbrugsstation, Miljøvej 10, 5700 Svendborg

Hvornår: Opstart mandag den 3. juni. Der er åbent i genbrugsstationens åbningstider.

Svendborg
29. maj 2019

Svendborg Affald
Direkte tlf. 6321 5515

Sådan foregår det: Hvis du vil gi' noget videre, skal du aflevere det i genbrugsrummet. Hvis du vil tage noget med hjem, skal du tage fra telt/container med overskriften "her må du ta". Du skal veje og registrere de ting, du tager med, men de koster ikke noget.

For yderligere oplysninger kontakt

Bestyrelsesformand for VA, Søren Kongegaard, mobil 61 66 56 41

Produktionschef hos VA, Morten Schytte, mobil 30 16 49 50

Billede: Modelfoto

Bagagerumsmarked i Hesselager i pinsen

Der er god opbakning, når Hesselager genbrugsstation inviterer til bagagerumsmarked i pinsen. Der er næsten "udsolgt" af stande til markedet, men du kan stadig komme forbi og gøre en god handel.

Alle er velkomne til at kigge forbi for en god handel, når Hesselager genbrugsstation inviterer til bagagerumsmarked den 9. juni kl. 10-14.

"Vi vil gerne øge mængden af direkte genbrug, og det kan sådan et marked være med til – og så giver det liv og glæde på genbrugsstationen", siger genbrugsvejleder Bo von Rosen fra Hesselager genbrugsstation.

Foreløbigt er 23 ud af 25 stande optaget, og det er i høj grad lokale, der har valgt at bruge søndag formiddag på markedet. Samtidig kommer Inca Spejderne med en stand, hvorfra de sælger vådt og tørt til gæsterne.

Udover forplejningen er det kun brugte ting, der sættes til salg på bagagerumsmarkedet.

Hvor: Genbrugsstationen i Hesselager, Industrivej 1, 5874 Hesselager.

Hvornår: Den 9. juni kl. 10-14.

Svendborg
4. juni 2019

Svendborg Affald
Direkte tlf. 6321 5515

Aktive vandboringer frikendt for pesticidresten CTA

Vand og Affald har fået testet drikkevandet for pesticidresten chlorothalonil-amidsulfonsyre (CTA). Der er ikke fundet CTA i vandet fra vandværker eller aktive boringer, men på Skovmølleværket i Skårup er stoffet fundet i en lukket boring.

Svendborg
19. juni 2019

Miljøstyrelsen har bedt alle kommuner teste for pesticidresten chlorothalonil-amidsulfonsyre (CTA), som for nylig er fundet i drikkevandsboringer andre steder i landet.

Svendborg Vand
Direkte tlf. 6321 5515

Vand og Affald (VA) har nu fået testet alle forsyningens boringer og vandværker, og der er ikke fundet CTA i vandet fra vores seks vandværker eller fra vores aktive boringer.

I en lukket boring ved Skovmølleværket i Skårup er stoffet dog fundet i en mængde på 0,13 mikrogram/liter. Grænseværdien er 0,01 mikrogram/liter.

Skovmølleværket får i dag vand fra otte andre boringer, hvor der ikke er fundet CTA.

Tyder på en punktkildeforurening

Boringen ved Skovmølleværket, hvor der er fundet CTA, blev taget ud af drift i juli måned 2018, da der blev fundet større mængder af en anden pesticidrest, dimethylsulfamid (DMS).

"Det tyder på, at der er en punktkildeforurening ved den lukkede boring", siger direktør hos VA, Ole Steensberg Øgelund.

"Da det er helt nyt, at vi tester for CTA, kan vi ikke vide, om der har været en forurening, mens boringen stadig var i brug", siger Ole Steensberg Øgelund.

Handlingsplan for rent drikkevand

VA vil i den kommende tid i samarbejde med Region Syddanmark og Svendborg Kommune udrede grundvandets kvalitet netop i området omkring Skovmølleværket.

"Kortlægningen vil danne grundlag for en indsats, der skal sikre rent drikkevand i fremtiden", siger bestyrelsesformand for VA, Søren Kongegaard.

"Samtidig er vi i dialog med Naturstyrelsen og Svendborg Kommune om mulighederne for at etablere skov i området omkring vores drikkevandsboringer og på den måde sikre, at vi ikke skaber nye forureninger".

Fakta

VA driver seks vandværker i Svendborg Kommune og leverer drikkevand til cirka 2/3 af Svendborgs befolkning.

CTA stammer fra chlorothalonil, der fra 1982-2000 blev brugt til som svampemiddel til bl.a. hvede, kartofler, ærter, løg, porrer, solbær, ribs og jordbær på friland, samt agurker og pryddplanter på friland og i væksthuse. Det har desuden været brugt i træ- og bundmaling.

CTA har hidtil ikke været på listen over stoffer, som vandværkerne kontrollerer for, men det kom for nylig i søgelyset i forbindelse med Danske Regioners screening for stoffer i borer under jordforureninger.

Det kan på nuværende tidspunkt ikke udelukkes, at CTA kan give skader på arveanlæggene. Derfor er grænseværdien for CTA sat til 0,01 mikrogram/liter vand, hvor den normalt er ti gange højere.

Det er ifølge Miljøstyrelsen igangsat undersøgelser af, om stoffet kan give skader på arveanlæggene. De færdige rapporter forventes klar i august 2019.

Alle vandværker tester rutinemæssigt for 39 pesticider og pesticidrester. Derudover testede VA i efteråret 2018 drikkevandet for yderligere 419 pesticider og pesticidrester og fandt ikke nogen af disse i drikkevandet.

For yderligere oplysninger kontakt

Direktør for VA, Ole Steensberg Øgelund, mobil 30 16 49 00

Bestyrelsesformand for VA, Søren Kongegaard, mobil 61 66 56 41

Vand og Affald åbner genbrugsbyggemarked

Vand og Affald åbner nu et genbrugsbyggemarked på genbrugsstationen i Hesselager. Her bliver der solgt byggematerialer og andre gode ting til hus og have, der ellers ville være endt i containeren. Genbrugsbyggemarkedet er et af flere tiltag, der skal give mere direkte genbrug.

Svendborg
28. juni 2019

Svendborg Affald
Direkte tlf. 6321 5515

De seneste måneder har genbrugsvejleder Bo von Rosen og han kolleger opbygget et mindre lager af brugte byggematerialer på genbrugsstationen i Hesselager.

Her er et par kvadratmeter gulvbrædder, som tømreren fik til overs fra en opgave, brugte vinduer, brosten og meget mere. Alt sammen ting, der normalt ville ende i containeren, men som nu bliver samlet ind og solgt i genbrugsstationens byggemarked, der åbner 6. juli og løber i en prøveperiode på foreløbigt et halvt år.

Giver tingene et nyt liv

"Det er jo ofte brugbare og fine ting, der ender på genbrugsstationerne, fordi folk ikke ved, hvor de ellers skal gøre af dem. Med genbrugsbyggemarkedet kan vi give tingene et nyt liv i stedet for at sende dem til genanvendelse eller forbrænding", siger Søren Kongegaard, der er bestyrelsesformand for Vand og Affald.

I genbrugsbyggemarkedet bliver der solgt byggematerialer og ting til haven; det kan være fliser, lægter, haveredskaber, gyngestativer, gulvbrædder, mm. Alle tingene er doneret af genbrugsstationens kunder og er derfor enten brugte ting eller overskudsting.

"Vi får rigtig god respons fra vores kunder, som godt kan se meningen med at genbruge så meget som muligt. Samtidig får de også mulighed for at købe ting til gode priser", siger genbrugsvejleder Bo von Rosen.

Vand og Affald har generelt fokus på at få mere direkte genbrug. På genbrugsstationen i Svendborg kører et forsøg, hvor kunder gratis kan tage ting med hjem, som de frivillige foreninger, der tømmer genbrugsrummet, ikke kan sælge.

Genbrugsbyggemarkedet i Hesselager:

Genbrugsbyggemarkedet åbner lørdag den 6. juli og har åbent alle tirsdage og lørdage kl. 12-16.

Du kan donere ting til genbrugsbyggemarkedet i genbrugsstationens åbningstider – kontakt personalet.

*Hvor: Hesselager Genbrugsstation, Industrivænget 1, 5874 Hesselager.
Hvornår: tirsdag og lørdag kl. 12-16*

Byggemarkedet har i første omgang åbent i en prøveperiode på et halvt år.

For yderligere oplysninger kontakt

Bestyrelsesformand for VA, Søren Kongegaard, mobil 61 66 56 41

Kom til bagagerumsmarked i Hesselager

**Genbrugsstationen i Hesselager inviterer til bagagerumsmarked
søndag den 8. september kl. 11-15.**

Alle er velkomne til at kigge forbi for en god handel, når Hesselager genbrugsstation inviterer til bagagerumsmarked søndag den 8. september kl. 11-15.

Det er anden gang, genbrugsstationen er vært for et bagagerumsmarked. Alle 25 standpladser er nu booket, og Hesselager Forenede Sportsklubber kommer med en stand med kaffe og kage.

Udover forplejningen er det kun brugte ting, der sættes til salg på bagagerumsmarkedet.

Hvor: Genbrugsstationen i Hesselager, Industrivej 1, 5874 Hesselager.

Hvornår: Den 8. september kl. 11-15.

Svendborg
28. august 2019

Svendborg Affald
Direkte tlf. 6321 5515

Auditrapport

Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)

10435687

BV Certification Denmark

*Vedligeholdelsesbesøg 2 / DS:OHSAS 18001:2008 Bek 1191 -
ISO 9001:2015 - ISO 14001:2015*

Indeks

1 Oversigt over afvigelser

2 Overordnet resumé

2.1 Forbedringsmuligheder

2.2 Observationer

1 Oversigt over afvigelser

Afvigelser fra main audit er gennemgået
18001
1 - Politikker: Trods handlingsplan ses politikker at fremgå af strategidokumentet. Se Forbedringsforslag til at tjekke standardens krav også for kommende ISO 45001.
2 - Ledelsens evaluering - se forbedringsforslag.
3 - Asbest - set tiltag og gode styringer.
4 - Svejsning - uddannelsesdokumentation findes og er ophængt i værkstedet.
5 - Flowvagt - ok.
05 - Teknisk udstyr - ok
8 - Risikovurdering foretaget med CRECEA - låg ned.
O1 - gammelt kemi er mærket om eller fjernet. APP til APB og produktdata er indført.
O4 - Projekter skal overdrage opgaver omkring vedligehold.
14001 Miljø
06 - Beredskabsplaner opdateret, miljørevision og ATEX udført.
07 - Kondensatudskiller monteret og opsamles.
02 - Bjerreby - Ny godkendelse på vej fra kommunen.
9001
03 - Labudstyr eftersyn justeret.
Observationer:
- Runderinger foretages 1 gang årligt på alle sites - set rapport fra Strandgården modtaget.
Afvigelser er behandlet og der er handlet. På kommende audit ses på effekt af handlinger.

Rapport nr.	Afvigelse	Proces	Standard	Kravelement	Klassifikation	Udstedelsesdato	Afslutningsdato	Verifikation af korrigerende handlinger
DPBS2AHLDK01	Der er risikofaktorer der ikke er effektiv styret Vidnesbyrd: Gelænder ved rist har ikke knæliste på Gudme renseanlæg. Der er stiger til tanke hvor der ikke er sikring	Produktion - team rens	DS:OHSAS 18001:2008 Bek 1191	DPB-4.3.1 Planlægning vedr. Ident. af farer, risikovurdering og fastlægges af kontrolforanstaltning	Mindre	24-06-2019	-	-

Rapport nr.	Afvigelse	Proces	Standard	Kravelement	Klassifikation	Udstedelsesdato	Afslutningsdato	Verifikation af korrigerende handlinger
	ved arbejde på tanklåg. Teknisk hjælpemiddel på tank til pumpeløft kunne ikke dokumenteres mærket med seneste eftersyn.			nger				
9KS2JEH01	Afviselser er ikke beskrevet fuldt ud men mangler generelt, konsekvent beskrivelse af årsagsanalyse, korrigerende handlinger og nødvendig opfølgning på effektiviteten og i henhold til standardens punkt 10.2 skal afviselser håndteres med evaluering af bl.a. årsager, korrigerende handlinger og opfølgning samt verifikation.	Systemansvarlig	ISO 9001:2015	9K-10.2 Afvigelse og korrigerende handling	Mindre	04-07-2019	–	–

2 Overordnet resumé

2.1 Forbedringsmuligheder

Nummer	Proces	Forbedringsmuligheder
1	Produktion - team rens	Beredskabsplan er placeret på porten. Det foreslås at der er informationstavle på porten - indeholdende - ingen adgang for uvedkommende og evt. telefonnummer.
2	Topledelsen	Ledelsens evaluering foreligger. Der er planlagt revision af strukturen og sikring af at alle input og output er behandlet. Det vurderes som et tiltag som styrker effekten af ledelsens evaluering.
3	Topledelsen	Politikker er indeholdt i strategibeskrivelsen. Det kan overvejes at kravene i standarderne tjekkes indeholdt i dokumentet.
4	Produktion - team affald	Det foreslås at der følges op på kompetencer hos renovatører fx farligt gods.

2.2 Observationer

Nummer	Proces	Kravelement
Observationer		
1	Produktion - team rens	14K-8.1 Driftsplanlægning og -styring
Der er set varmepumpe på kontorlokalet. Der er sat køling på til 21 grader. Risikovurdering ved indkøb efterspørges. Det er valgt at udskifte elradiatorer med varmepumper efter angivelse i energikortlægningen med tilbagebetalingstid på 3 år. Der er ikke vurderet køleeffektens energiforbrug. Der er ansat teknisk person til energitiltag. På kommende audit ses på effekten og processen af dette arbejde.		
2	Systemgennemgang af OHSAS 18001 og 1191	DPB-4.3.1 Planlægning vedr. Ident. af farer, risikovurdering og fastlæggelser af kontrolforanstaltninger 9K-6.1 Handlinger til adressering af risici og muligheder 14K-6.1 Handlinger til adressering af risici og muligheder
Risikovurdering er implementeret gennem undervisning af team ved CRECEA. Der foreligger undervisningsmateriale og fokus på arbejdsstederne. Lovgivning overvåges af Nørskov lovbase som er ved at blive implementeret. Overordnet risikovurdering af væsentlige forhold efterspørges. På de enkelte sites (fx Gudme Renseanlæg) kan gennemføres en risikovurdering af processer med risici. På kommende audit ses på risikovurderinger og styring med baggrund i lange samtaler om emnet.		
3	produktion - team vand	9K-7.1.3 Infrastruktur
Vær opmærksom på vedligeholdelse af udearealer omkring borer og samt vedligeholdelse/renholdelse af afdækningskasser (eks. DGU nr. 155.1006).		
4	produktion - team vand	9K-7.1.3 Infrastruktur
Overvej hvordan revnede ruder skal håndteres – evt. i en glas/fremmedlegeme politik. Og ligeledes hvordan glasaffald håndteres, bl.a. på værksteder i kasser til defekte vandmålere.		
5	produktion - team vand	9K-8.4 Styring af processer, produkter og ydelser leveret udefra 9K-8.4.1 Generelt 9K-8.4.2 Type og omfang af styring
Vær opmærksom på om tilpropning af blå slange til prøveudtagning skal være tilproppet.		

Auditrapport

Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)

10435688

BV Certification Denmark

Vedligeholdelsesbesøg 2 / ISO 22000:2005

Indeks

1 Generel information

1.1 Virksomhedsinformation

1.2 Kontaktinformation

2 Audit information

2.1 Auditstandarder

2.2 Certificeringens gyldighedsområde

2.3 Auditorinformation

3 Auditproces

3.1 Auditornoter

3.2 Auditresumé pr. standard

3.3 Afbigelsesrapport

4 Oversigt over afvigelser

5 Overordnet resumé

5.1 Auditkonklusioner

5.2 Oversigt over auditresultater

5.3 Ledelsessystemets effektivitet

5.4 Best practice

5.5 Forbedringsmuligheder

5.6 Observationer

5.7 Uløste punkter på divergerende holdninger

6 Team leaders anbefalinger

7 Plan for overvågningsaudit

8 Audit program

9 Program for næste audit

10 Bilag

11 Certifikate information

1 Generel information

1.1 Virksomhedsinformation

Virksomhedsnavn	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)		
Adresse	Ryttermarken 21 EAN-nr. 5798006929948		
By	Svendborg		
Postnr.	5700		
Amt	-		
Land	Denmark		
Telefonnr.	4563215540	FAX nr.	
Kontrakt nr.:	10435688		

1.2 Kontaktinformation

Kontaktperson	Peer Wichmann		
Email	pwi@vandogaffald.dk	Telefonnr.	4563215540

2 Audit information

2.1 Auditstandarder

Auditstandard(er)	ISO 22000:2005
-------------------	----------------

2.2 Certificeringens gyldighedsområde

Sprog	Standard	Site navn	Hovedk ontor	Gyldighedsområde
Engelsk	ISO 22000:2005	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)	✓	Production of drinking water based on extraction of ground water which is aerated and filtrated at six water works and finally distributed via pipelines and underground service reservoirs

Antal sites	9
Antal medarbejdere	13
Hovedkontor	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)

Hvis dette er en "multi-site" audit vil der til auditrapporten være vedhæftet en liste over alle de relevante sites

Audit type	Vedligeholdelsesbesøg 2				
Audit fra dato	24-06-2019	Audit til dato	26-06-2019	Varighed (number) manddage	1

2.3 Auditorinformation

Ledende auditor	Initialer	Auditor	Initialer
Jan Hedemand	JEH		

3 Auditproces

3.1 Auditornoter

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	24-06-2019	Åbningsmøde	ISO 22000:2005	Peer Wickmann Gry Tully Michael Jørgensen Morten Schytte Tine Storm
Noter				
Siden sidst er Peer Wickmann blevet ansvarlig i stedet for Finn, som er stoppet helt. Medarbejderstab er antalsmæssigt uændret ca. 70 og der er kun få udskiftninger. Det store nye er dagrenovation (projekt Svendborg uden affald) incl. en ny projektleder. Efter hovedrenovering af højdebeholder Heldagervej er denne atter under indkøring. Kvalitetsmål på vand: Ingen akkrediterede analyser må overskride grænseværdier. Drøftet generelt "overskridelser" i relation til mål, data, grænser for overskridelser, input til ledelsesevaluering og hvordan behandlingen på ledelsesevaluering foregår og rapporteres. Logoer bruges ikke overhovedet. Billeder af BV certifikater i CSR hæfte.				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	24-06-2019	Økonomi, administration, salg og kundecenter	ISO 22000:2005	Michael Jørgensen Lene Rechnagel
Noter				
Drøftet organisation og ansvarsområder, og at Team administration er delt i 4 teams (Kunder, Afregning, Økonomi, Kommunikation & forretningsudvikling). Vejbelysning og Projekt "Svendborg uden affald" er kommet til og det går lidt ud over økonomi, men der er tre kontrollere, som er godt oplært. Men der laves færre økonomiske analyser. Drøftet forsyningssikkerhed og kvalitet, fødevaresikkerhed, miljø, arbejdsmiljø og CSR. Der er kun en standardpris, men der er en trappemodel, som regeringen har indført. Over 500 m3 20% red. Og over 20.000 m3 er reduktionen 60%. Drøftet uddannelse, kompetencer, ansvar og beføjelser og herunder set personalemodul i AX2012 og herunder for Peer Wichmann Grundlæggende kvalitetsledelse 23. og 24. januar 2019 hos DNV. Morten Schytte 29-3-2019 Hygiejnekursus i DANVA. Desuden registreringer for Hans Jordan Kroman med 5 AMU kurser, som der holdes styr på i AMU systemet ud over, at de er registreret i AX2012. Peer er systemansvarlig efter Finn, Michael og Morten er stedfortrædere for Gry (tilbage ca. 10 timer ugentlig). Michael har det administrative (anlægsteamet) og Morten har ledelsesdelen (Team-møder og arbejdsrotation). Der er i alt 9 team-medlemmer. Der er ikke en egentlig HR funktion, men opgaver i relation hertil udføres af Team administration. Drøftet kommunikation med kunder og at alle henvendelser fra kunder registreres i Drive. Auditeret reklamationer vedrørende salg, som registreres i KMD Easy Energy systemet. Overordnet status er, at der er tilfredse kunder. Der foretages en vurdering af hvordan aflæsningerne foretages (elektronisk, papir, fremmøde). Driftsreklamationer ligger i Drive (lugt, ledningsbrud)				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	24-06-2019	Indkøb af varer, udstyr og tjenesteydelser	ISO 22000:2005	Michael Jørgensen Morten Schytte Dorthe Dolleris Petersen (SamAqua)
Noter				
Auditeret proces for indkøb, som foretages via SamAqua i Odense og baseres på udbudsopgaver med krav i relation til miljø og egnethed og alle indkøbsaftaler ligger i RAKAT. Årligt møde med leverandører afholdes fysisk eller off-line. Leverandør evaluering og kontrakter skal fornyes i år for de næste 2 år. Bilag til entreprenørkontrakter "Rent vand med omtanke". Rundering skal være til august 2019 udføres 1 gang om året. DDS gennemgang (set udleverede bilag). Set Rammeaftale for Jørgen Clausen fra 1-5-2015. O. Johansen er storleverandør af PE rør og el-fittings (set for underleverandør Georg Fischer som ikke er ISO certificeret). Morten er med i Styregrupperne for projekterne og er med til at drøfte specifikke forhold i udbuddet. Derefter oprettes produkterne i RAKAT i relation til et givet projekt, hvorefter der løbende kan rekvireres på projektet. På opfølgningsmøder med projektdeltagere er der altid en SamAqua person med. Hele gruppen orienteres hvis der er klager over en leverandør. Drøftet CSR i relation til leverandører. Drøftet afvigelser, som håndteres af henholdsvis SamAqua hvis det er noget med leverandører og VA selv hvis det er andet – f.eks. overskridelser på egenkontrollen. Se også ledelsesevaluering side 9. Drøftet halvårige møder med SamAqua hvor der kan drøftes relationer med leverandører. Desuden har Dorthe to ugentlige arbejdsdage i Svendborg hvor intern kommunikation om leverandører også kan drøftes. VØN (Vi Øger Nyttten) systemet ligger afvigelseshåndtering og gode indeholder råd fra medarbejderne. Sammen med resultaterne fra DDS runderinger, som også lagres her. Både VØN og DDS ligger i Office 365 som ligger på SharePoint. Auditeret reklamationer og drøftet den aktuelt igangværende vedrørende kvalitet af spindler i stophaner fra leverandør AVK. Desuden en forkert fakturering fra Norva. Og at rengøring er gået fra Elitemiljø over til en lokal leverandør.				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	25-06-2019	Projekter og anlægsarbejder	ISO 22000:2005	Gry Tully Morten Schytte René Jørgensen Stina Nedergaard Petersen Christina From-Nielsen (SamAqua pr. ttf.) Gert Henriksen Brian Martine (fra entreprenør J. Clausen) Thomas Sørensen (fra entreprenør J. Clausen)
Noter				
Drøftet leverandører af entreprenørarbejder, som overordnet godkendes i SamAqua og er behandlet i ledelsesevaluering fra 1. kvartal 2019 på side 10. Auditeret og set entreprenørarbejde på Vestergade i Svendborg og herunder set grundige afspærringer og afmærkninger – herunder skiltning med kommunikation om det arbejde, som udføres. Desuden set mandskabsfaciliteter og drøftet bl.a. håndhygiejne (se forbedringsmulighed). Drøftet procedure for gennemskylning efter ledningsarbejder og prøveudtagninger til verifikation af vandkvalitet og set blå slange forbundet til prøveudtagningssted (se observation). Set dokumentation for at to aktive anlægsmedarbejdere har gennemgået DDS kursus. Set beskrivelse og registreringer på anlægsarbejde i Vestergade i Svendborg, som udføres i samarbejde med afdelingerne for kloak, el og Cowi. Pga. jordforurening skal der relines med diffusionstætte rør med ekstra stål/alu kappe. Drøftet leverandører, hvor der overvejende anvendes to entreprenører: J. Clausen ApS til grave og relinings arbejder og ETS (Tommy Sørensen, Årlev) til arbejder som kræver styret eller cracker borer. Auditeret indkøbte varer og set specifikationer fra Georg Fischer Piping Systems for ELGEF® Plus PE 100 elektrosvejsesystem, Spidsendefittings (stuk/el) i PE 100 og Multi/Joint® 3000 Trækfaste koblinger samt kontrolleret, at den i specifikationerne fra 28-9-2015 anførte mærkninger med hensyn til bl.a. kodenumre, type, dimension, QR kode, mærkater og batchnumre på produkterne er i overensstemmelse hermed. Desuden set EC DOC for ELGEF® Plus PE 100. Flot.				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	25-06-2019	Vandværk med tilhørende boringer	ISO 22000:2005	Gry Tully René Jørgensen
Noter				
Lunde vandværk: Gennemgået indre af værket, som er bygget medio 1990'erne og overtaget fra Egebjerg kommune i 2007. Værket er forsynet med lukkede filtre og beluftsanlæg med kapselblæsere som er forsynet med F8 filtre i bunden af filtrene. Drøftet vedligeholdelsesstand og herunder glaspolitik samt håndtering af glasaffald generelt (se observation). Kapacitetsmæssigt er værket lille og forsyner kun Lunde samt et par stikveje. Værket kan forsyne Heldagervej højdebeholder, som forsyner Stenstrup og Kirkeby. Drøftet masterplan, og at værket på sigt skal tages ud af drift, men boringerne ønskes bevaret. I den forbindelse er det drøftet, om det vil være en god idé at verificere masterplanen inden det sker. Fint! Auditeret sikkerhed og fødevarer sikkerhed, herunder at der ikke er åbent til filtre og regnvandsbassiner, hvor lågerne er forsynet med hængelås, men uden alarm. Inspektion foretages 1-2 gange ugentlig, samt drøftet, at dette er risikovurderet af DDS-Teamet. Auditeret procedurer og processer og herunder drøftet hvad der er de kritiske forhold at overvåge, herunder gennemgået SRO anlægget og set kontrol af højdebeholdere og alarmlog. Drøftet maxflow og trykalarmer og at der skelnes mellem A, B og C alarmer. A alarmer dækkes af vagten, hvori der er 6 mand som deltager. Alle alarmer går til SRO systemet. Set for d.d. alarm 13:01 som er kvitteret for 14:05 som er forårsaget af en driftsfejl på en enhed, som er stoppet utilsigtet. Der hører to gode boringer til værket, hvoraf DGU nr. 155.1006 er inspiceret og hvor der er en god opmærkning af hvor pejlepunktet er, men hvor der er potentiale for flere forbedringer – især vedligeholdelse af det ydre område, som er udliciteret til Forstas A/S (se observation).				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	26-06-2019	Ledelse	ISO 22000:2005	Ole Steensberg Øgelund
Noter				
Auditeret afvigelser fra sidste audit, som er lukkede og fortsat er effektivt implementeret. Drøftet Oles deltagelse i DS arbejde i Kbh. omkring bek. Guideline 24 Governance indenfor vandsektoren. 24 deltagere. Er med i Danvas bestyrelse, som har været med til at udarbejde God Selskabsledelse som gælder i Danmark. Drøftet ressourcer til udsyn i virksomheden for at kunne udvikle virksomheden og skabe forbedringer. Bemanding er øget især i relation til kommunikation (Pia og Lene). Der skal yderligere bemandes i affald med en ny projektassistent. I VA er der desuden ansat en maskinmester til at aflaste Morten Schytte. Også drøftet kommunikation på genbrugsstationer pga. skiftehold hvor Åse bliver en slags koordinator. Drøftet risikobaseret tilgang og strategiplan, herunder at der er kommet nye projekter bl.a. om indvindingsarealer (CTA nedbrydningsprodukter fra frugtplantager. Troels (nyansat) har stor erfaring og ekspertise i grundvandsbeskyttelse. Vedrørende forhandlinger med lodsejere og betingelserne for de fremtidige indvindstillade lser – herunder Hvidkildemagasinerne (Godsejer i 11. generationer). Og 300 ha som ejes af Naturstyrelsen (Skovmølleværket). Drøftet masterplan som ender med at der produktionsmæssigt alene er forsyning fra Sørupværket og Skovmølleværket samt anvendelse af Heldagervej højdebeholder. Drøftet midlertidig ændring i relation til DDS-leder og HACCP ansvarlig, som kan have været kompromitteret i den periode hvor Gry var 100% sygemeldt, og herunder kommunikation til BV hvis der opstår situationer, hvor efterlevelse af kravene til certificering kan være påvirket (se observation). Drøftet håndtering af afvigelser og herunder generelle mangler på korrigerende handlinger, opfølgning og verifikation. Fælled = fælles areal for at skabe balance i fællesskabet f.eks. hvis der er for mange køer => muddermark som ikke kan anvendes. Der skal ageres ind i fællesskabet og bidrage. Også arbejde på, at den enkelte skal tage mere ansvar. Drøftet overordnet holdning til f.eks. affaldssortering og glaspolitik. Auditeret Håndbog for ledelsessystemet, som er topledelsens ansvar hvorfor denne også foretager redigering. Set i håndbogen formuleringen af fødevarerikkerhedspolitik: "Vores fødevarerikkerhedspolitik er baseret på sundhed og bevarelse af livsgrundlag gennem fokus på rent og tilstrækkeligt drikkevand". På personalemøde 20-6-2019 er der kommunikeret politikker og ligeledes hvad der har været af ændringer i håndbogen. Gennemgået ledelsesevaluering fra 1. kvartal 2019 på 14 sider og heri status for Team vand i relation til vandkvalitet, ledningsbrud, kundetilfredshed m.v. samt leverandøreuvaluering foretaget af SamAqua.				

Auditor	Dato	Proces	Standard	Auditerede personer
Jan Hedemand	26-06-2019	Kvalitetsfunktion	ISO 22000:2005	Gry Tully Peer Wickmann
Noter				
Auditeret afvigelser fra sidste audit, hvor to minor afvigelser endnu ikke er lukkede idet tidsterminerne for de opsatte handlingsplaner er blevet rykket og således ikke gennemført inden indeværende audit. Derfor er de to pågældende afvigelser rejst på ny og denne gang som major afvigelser (se afvigelser). Den tredje mindre afvigelse fra sidste audit er lukket og fortsat effektivt implementeret. Auditeret risikoanalyse, HACCP og OPRP planer samt drøftet indhold, struktur, fremgangsmåde og krav i henhold til standarden (se afvigelser som nævnt ovenfor). DDS-Teamet er beskrevet i håndbogen for ledelsessystemet og består af 5 medlemmer med repræsentanter for hvert område og med kommissorium beskrevet i dokument version 5 som sidst er revideret 1. juni 2016. Drøftet uddannelse, kompetencer, ansvar og beføjelser og herunder set dokumentation for haccp sagkyndig Gry Tully, som også er haccp team leder. Drøftet midlertidig ændring i relation til DDS-leder og HACCP ansvarlig, som kan have været kompromitteret i den periode hvor Gry var 100% sygemeldt, og herunder kommunikation til BV hvis der opstår situationer, hvor efterlevelse af kravene til certificering kan være påvirket (se observation). Gennemgået kompetencematrix for DDS-Teamet samt direktør version 5 fra 16. januar 2019 hvor kompetencer indenfor 18 udvalgte områder er angivet for hver deltager. Set auditplan for 2017-2019 hvori indgår audit af krav i relation til ISO22000 vand i Q2 2018. Set rapport fra 19. juni 2019 udført af Hanne Abildgaard og Peer Wickmann og med referencer til Vejledning med fokuspunkter bogstavnummereret. Ingen afvigelser men fem forbedringsforslag, hvoraf to også er hvad der på indeværende audit er rejst afvigelser, observationer eller forbedringsforslag på. Desuden gennemgået resume fra internt audit i marts 2019 med en afvigelse og fem forbedringsforslag. Også set rapport fra 23-5-2019 med to afvigelser og et forbedringsforslag. Udført af Peer Wickmann. Auditeret afvigelser og herunder rapportering i systemet med udgangspunkt i den anvendte skabelon og at der ikke er registreret nogen afvigelser i relation til fødevarer sikkerhed. Lovgivning: Indfasning af Nørskov Miljø, som fremover skal vedligeholde aktuelt gældende lovgivning				

3.2 Auditresumé pr. standard ISO 22000:2005

Kravelementer	Afdeling / Aktivitet / Proces																			Total
	Årsmøde	Økonomi, administration, salg og kundecenter	Indkøb af varer, udstyr og tjenesteydelser	Projekter og anlægsarbejder	Vandværk med tilhørende boringer	Ledelse	Kvalitetfunktion	Vandkvalitet og analyser	Højdebeholder											
22K-BVC 1 Nye produkter/Nye processer/Nye kunde-/myndighe	✓	✓	✓	✓		✓	✓													1
22K-4/4.1 Ledelsessystem for fødevarer sikkerhed / Generelle k..	✓	✓				✓	✓													
22K-4.2 Dokumentationskrav	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
22K-5/5.1 Ledelsens ansvar/Ledelsens forpligtelse	✓					✓														
22K-5.2 Fødevarer sikkerhedspolitik	✓			✓		✓														
22K-5.3 Planlægning af ledelsessystemet for fødevarer sikkerhe.					✓		✓													
22K-5.4 Ansvar og beføjelser	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓													
22K-5.5 Teamleder for fødevarer sikkerhed	✓					✓	✓													
22K-5.6/5.6.1 Kommunikation/Ekstern kommunikation		✓	✓	✓	✓	✓	✓													
22K-5.6.2 Intern kommunikation		✓	✓	✓	✓	✓	✓													
22K-5.7 Nødberedskab og afværgeforanstaltninger							✓													
22K-5.8 Ledelsens evaluering						✓	✓													
22K-6/6.1 Styring af ressourcer/Tilvejebringelse af ressour...			✓	✓		✓	✓													
22K-6.2 Menneskelige ressourcer		✓	✓	✓	✓	✓	✓													
22K-6.3/6.4 Infrastruktur/Arbejdsforhold				✓	✓															
22K-7/7.1 Planlægning og frembringelse af sikre produkter/Ge...			✓				✓													
22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er)				✓	✓		1													
22K-7.3/7.3.1 Indledende trin til brug for risikofaktoranaly...							✓													
22K-7.3.2 Fødevarer sikkerhedsteam						✓	✓													
22K-7.3.3 Produktkarakteristika		✓	✓				✓													
22K-7.3.4 Tilsluttet anvendelse							✓													
22K-7.3.5 Flowdiagrammer, processtrin og styrende foranstalt...				✓			✓													
22K-7.4/7.4.1 Risikofaktoranalyse/Generelt							1													1
22K-7.4.2 Identifikation af risikofaktorer og fastlæggelse a...							✓													
22K-7.4.3 Risikofaktorvurdering							✓													
22K-7.4.4 Udvælgelse og vurdering af styrende foranstaltning...				✓			✓													
22K-7.5 Fastlæggelse af de operationelle basisprogrammer (O...							✓													
22K-7.6/7.6.1 Fastlæggelse af HACCP-planen/HACCP-plan							✓													
22K-7.6.2/7.6.3 Identifikation af CCP'er/Fastlæggelse af kri...							✓													
22K-7.6.4 System til overvågning af kritiske styringspunkter				✓			✓													
22K-7.6.5 Handlinger, når overvågningsresultater overskrider...							✓													
22K-7.7 Opdatering af indledende informationer og dokumenter...							✓													
22K-7.8 Verifikationsplanlægning							✓													
22K-7.9 Sporbarhedssystem			✓		✓		✓													
22K-7.10/7.10.1 Styring af afvigelser/Korrektioner		✓	✓	✓	✓		✓													
22K-7.10.2 Korrigerende handlinger		✓	✓	✓	✓		✓													

Afdeling / Aktivitet / Proces																			Total
		Åbningsmøde	Økonomi, administration, salg og kundecenter	Indkøb af varer, udstyr og tjenesteydelser	Projekter og anlægsarbejder	Vandværk med tilhørende borer	Ledelse	Kvalitetsfunktion	Vandkvalitet og analyser	Højdebeholder									
22K-7.10.3 Håndtering af potentielt usikre produkter			✓			✓		✓											
22K-7.10.4 Tilbagetrækninger			✓			✓	✓	✓											
22K-8/8.1/8.2 Validering., verifikation og forbedring.../Gen...				✓				✓											
22K-8.3 Styring af overvågning og måling				✓		✓		✓											
22K-8.4/8.4.1							✓	✓											
22K-8.4.2/8.4.3 Evaluering af indiv. verifikationsresultater...				✓			✓	✓											
22K-8.5 Forbedring		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓											
22K-BVC 2 Brug af logo		✓	✓					✓											
Total		2								2									2
Udeladelser		Begrundelse for udeladelser																	
		Ingen udeladelser																	

3.3 Afvigelsesrapport

Virksomheden skal behandle de rejste afvigelser med relevante korrektioner og korrigerende handlinger i overensstemmelse med standardens krav og i overensstemmelse med virksomhedens procedure for korrigerende handlinger.

Herunder vil du finde Bureau Veritas Certification krav for:

- o Forventede tidsfrister ved behandling af afvigelserne (a)
- o Forventninger til virksomhedens besvarelser og indhold (b)

Forventet tidsfrist til behandling af afvigelserne (a)

De korrigerende handlinger til afhjælpning af større (major) afvigelser skal foretages snarest muligt. Korrektion, årsagsanalyse og plan for korrigerende handlinger **samt** tilfredsstillende beviser for implementering skal indsendes senest **90 dage efter sidste auditdag, med mindre Bureau Veritas Certification og virksomheden er blevet enig om en kortere tidsramme, der vil være fastsat af auditor ud fra afvigelsens karakter.**

Gennemgang af svar på større (major) afvigelser vil blive foretaget på kontoret eller, hvor auditor skønner dette nødvendigt, ved et opfølgingsbesøg for bedømmelse af implementerede handlinger og deres effektivitet. Herefter vil auditor tage stilling til om (re)certificering / hhv. fortsat fortsat certificering kan anbefales.

For mindre (minor) afvigelser skal korrektion, årsagsanalyse og plan for korrigerende handlinger indsendes senest **90 dage efter sidste auditdag** og skal godkendes af auditor. Implementering og effektivitet af de korrigerende handlinger vil så blive bedømt ved den efterfølgende audit.

Vi anbefaler virksomheden at indsende materialet i en god tid inden den aftalte tidsfrist, således at auditor om nødvendigt kan rekvirere yderligere dokumentation inden for tidsfristen.

Ved recertificering vil tidsfrist for behandling af afvigelser blive fastsat af auditor for at sikre godkendelse før udløbsdato for eksisterende certifikat.

Alle svar på de rejste afvigelser kan håndteres i papirform eller elektronisk form (foretrukket) og indsendes til Bureau Veritas Certification.

Forventninger til virksomhedens besvarelser og indhold (b)

Virksomhedens svar på afvigelserne vil blive gennemgået af auditor i 3 trin: korrektion, årsagsanalyse og korrigerende handling.

Ved gennemgang af de 3 trin vil auditor evaluere virksomhedens fremsendte dokumentation, planlagte aktioner og beviser for implementering for at bedømme om nedenstående forhold er omfattet:

Korrektion - beskrives i feltet med Korrigerende handling - (Handling for at fjerne en påvist afvigelse)

1. Omfanget af afvigelsen er blevet klarlagt. Det konkrete forhold er blevet rettet og virksomheden har undersøgt systemet for at sikre, at der ikke er tilsvarende forhold, der skal rettes. Eller med andre ord: "Er dette et isoleret tilfælde - eller er der risiko for at tilsvarende gør sig gældende i andre områder / afdelinger / sites ?".

2. Hvis korrektion ikke umiddelbart kan foretages, skal der foreligge en plan med angivelse af ansvarlig og tidsfrist.

3. Bevis for at korrektion er implementeret eller bevis for at planen for korrektion er under implementering - for multiple-site modellen på alle berørte sites.

Årsagsanalyse - (Hvorfor gik det galt)

1. Angivelse af den grundliggende årsag er ikke bare at gentage ordlyden i afvigelsen; den grundliggende årsag er (som regel) ikke den direkte årsag til forholdet.

2. Vel gennemført årsagsanalyse for at finde den sande grundliggende årsag. F. eks er det, at en person ikke fulgte en procedure den direkte årsag, mens fastlæggelsen af hvorfor proceduren ikke blev fulgt, vil føre til den sande grundliggende årsag.

3. Årsagsanalysen skal fokusere på det konkrete forhold og der må ikke efterfølgende være nogle åbenlyse "hvorfor"-spørgsmål. Hvis der kan stilles "hvorfor"-spørgsmål til årsagsanalysen indikerer dette, at den ikke har været tilbundsående nok. Ved brug af multiple-site modellen tillige: Omfanget af problemet (findes det også på andre sites).

4. Sørg for, at årsagsanalysen besvarer spørgsmålet, "Hvor svigtede systemet, således at et sådant problem kunne forekomme?"
5. At bebrejde medarbejder(ne) vil ikke blive accepteret som den eneste årsag.
6. Fastlæg i hvilke processer problemet opstod. Fastsæt hvilke overvågningssystemer, der fejlede.

Korrigerende handling - (Hvordan undgås gentagelser)

1. Den korrigerende handling eller plan for korrigerende handlinger skal være rettet mod de(n) grundliggende årsag(er) fundet i årsagsanalysen. Det er ikke muligt at behandle problemet (forhindre gentagelse), hvis den sande årsag ikke er afklaret.
2. For accept af **plan for korrigerendehandlinger** skal den indeholde:
 - a) aktioner, der er rettet mod de(n) grundliggende årsag(er)
 - b) identifikation af ansvarlige
 - c) plan (datoer) for implementering, inkl. for alle berørte sites.
 - d) normalt inkludere ændringer til systemet. Træning og/eller udgivelse af infomeddelelser er generelt ikke ændringer til systemet
3. For accept af **beviserne for implementering** kræves at:
 - a) Der er fremsendt tilstrækkeligt bevis til at vise at handlingsplanen er under implementering (inkl. tidsmæssigt) som indikeret i svaret på afvigelsen
 - b) Note: Fuldt bevis for implementering er ikke krævet for at lukke en afvigelse, yderligere beviser kan bedømmes ved næste audit

Auditering er baseret på stikprøver af tilgængelige informationer, og auditmetoderne, der blev anvendt, inkluderede interviews, observationer, stikprøver udført på aktiviteter og gennemgang af dokumentation samt registreringer.

Skal udfyldes af BV Certification

Dato	Virksomhed	Kontrakt nr.:	Rapport nr.	
26-06-2019	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)	10435688	22KS2JEH01	
Afvigelse noteret ved	2. Overvågningsaudit			
Proces	Kvalitetsfunktion			
Standard	ISO 22000:2005			
Kravelement	22K-7.4/7.4.1 Risikofaktoranalyse/Generelt			
Site navn	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)			
Afgivelse - beskrivelse af objektivt bevis				
Der er mangler i risikoanalysen og haccp (CCP og OPRP) planen, idet der bl.a. mangler referencer, specifikke beskrivelser af risikofaktorer og deres kritiske niveauer samt reaktion når disse overskrides og sammenhæng mellem klassificering (CCP, OPRP og GMP) og hvor ofte verifikation foretages og i henhold til standardens punkt 7.4 skal risikofaktoranalysen gennemføres i henhold til de nævnte detaljer i standarden.				
Klassifikation	Ledende auditor		Auditor	Ledelsens repræsentant
Større	Jan Hedemand		Jan Hedemand	Peer Wickmann
Skal afsluttes inden				
26-07-2019	JEH	1-PQIFO3	JEH	1-PQIFO3

Skal udfyldes af virksomheden

Årsagsanalyse (hvorfor gik det galt)
Risikoanalyser og DDS-planer følger Vandbranchens oprindelige vejledning, og er åbenbart nu mangelfulde ifht. standardens nuværende krav. De kurser, som det blev aftalt, at BVC skulle udbyde, som basis for at kunne løse afvigelserne effektivt er desværre blevet udsat: Der har været afholdt Inspirationsdag om HACCP og risikovurdering 6-5-2019 hos BVC hvor undertegnede har deltaget. Det endelige kursus vil blive afholdt 5. og 6. november 2019 hvor alle relevante personer herfra vil deltage. .
Korrektion (hvad er der blevet gjort for at løse problemet)
Kursus udbydes for HACCP i november 2019. Planlægning af kursusdeltagelse er under udarbejdelse og det forventes at DDS-team deltager på kurset. Efter kurset vil vi arbejde med at implementere referencer, specifikke beskrivelser af risikofaktorer og deres kritiske niveauer samt reaktion når disse overskrides og sammenhæng mellem klassificering (CCP, OPRP og GMP) og hvor ofte verifikation foretages og i henhold til standardens punkt 7.4. GTU og PWI deltager på kursus i Risk Management d. 31/10-2019. Begge omtalte kurser er i BVQL-regi. .
Korrigerende handling (hvad er der blevet gjort for at undgå gentagelse)
Deltagelse i kursus hos Bureau Veritas uddanner hele DDS-teamet således at vidensniveauet hæves. .

Implementering af	Dato for afslutning	02-07-2019
korrigerende handlinger	Ledelsens repræsentant	Peer Wickmann

Skal udfyldes af BV Certification

Verifikation af	Dato	Status	Auditor
korrigerende handlinger	04-07-2019	Accepteret	Jan Hedemand
Bemærkning			

Skal udfyldes af BV Certification

Dato	Virksomhed	Kontrakt nr.:	Rapport nr.	
26-06-2019	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)	10435688	22KS2JEH02	
Afvigelse noteret ved	2. Overvågningsaudit			
Proces	Kvalitetsfunktion			
Standard	ISO 22000:2005			
Kravelement	22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er)			
Site navn	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)			
Afvigelse - beskrivelse af objektivt bevis				
Der mangler en oversigt/synliggørelse af hvilke PRP'er der bidrager til styring af risikofaktorer samt hvorledes disse er planlagt og hvordan registreringer af verifikationer foretages og i henhold til standardens punkt 7.2 skal der etableres PRP'er som bidrager til styring og hvordan disse aktiviteter dokumenteres og verificeres.				
Klassifikation	Ledende auditor		Auditor	Ledelsens repræsentant
Større	Jan Hedemand		Jan Hedemand	Peer Wickmann
Skal afsluttes inden				
26-07-2019	JEH	1-PQIFO3	JEH	1-PQIFO3

Skal udfyldes af virksomheden

Årsagsanalyse (hvorfor gik det galt)
Risikoanalyser og DDS-planer følger Vandbranchens oprindelige vejledning, og er åbenbart nu mangelfulde ifht. standardens nuværende krav. De kurser, som det blev aftalt, at BVC skulle udbyde, som basis for at kunne løse afvigelserne effektivt er desværre blevet udsat: Der har været afholdt Inspirationsdag om HACCP og risikovurdering 6-5-2019 hos BVC hvor undertegnede har deltaget. Det endelige kursus vil blive afholdt 5. og 6. november 2019 hvor alle relevante personer herfra vil deltage. .
Korrektion (hvad er der blevet gjort for at løse problemet)
Kursus udbydes for HACCP i november 2019. Planlægning af kursusdeltagelse er under udarbejdelse og det forventes at DDS-team deltager på kurset. Efter kurset vil vi arbejde med at implementere styring af risikofaktorer samt hvorledes disse er planlagt og hvordan registreringer af verifikationer foretages og i henhold til standardens punkt 7.2. GTU og PWI deltager på kursus i Risk Management d. 31/10-2019. Begge omtalte kurser er i BVQL-regi. . .
Korrigerende handling (hvad er der blevet gjort for at undgå gentagelse)
Deltagelse i kursus hos Bureau Veritas uddanner hele DDS-teamet således at vidensniveauet hæves. .

Implementering af	Dato for afslutning	02-07-2019
korrigerende handlinger	Ledelsens repræsentant	Peer Wickmann

Skal udfyldes af BV Certification

Verifikation af	Dato	Status	Auditor
korrigerende handlinger	04-07-2019	Accepteret	Jan Hedemand
Bemærkning			

4 Oversigt over afvigelser

Indeværende audit er en kombination af 1. og 2. overvågnings audit i henhold til ISO 22000:2005 standarden og på indeværende audit, som blev gennemført den 24 - 26. juni 2019 er der rejst 2 større afvigelser (gentagelse af minors fra sidste audit), beskrevet 4 observationer og 1 forbedringsmulighed. Standarden er generelt godt implementeret i virksomheden og der er en god bevidsthed om kravene i standarden og ligeledes de løbende forbedringer, som er en naturlig del af den fortsatte udvikling af kvalitetsledelsessystemet.

Rapport nr.	Afvigelse	Proces	Standard	Kravelement	Klassifikation	Udstedelsesdato	Afslutningsdato	Verifikation af korrigerende handlinger
22KS2JEH01	Der er mangler i risikoanalysen og haccp (CCP og OPRP) planen, idet der bl.a. mangler referencer, specifikke beskrivelser af risikofaktorer og deres kritiske niveauer samt reaktion når disse overskrides og sammenhæng mellem klassificering (CCP, OPRP og GMP) og hvor ofte verifikation foretages og i henhold til standardens punkt 7.4 skal risikofaktoranalysen gennemføres i henhold til de nævnte detaljer i standarden.	Kvalitetsfunktion	ISO 22000:2005	22K-7.4/7.4.1 Risikofaktoranalys e/Generelt	Større	26-06-2019	02-07-2019	04-07-2019
22KS2JEH02	Der mangler en oversigt/synliggørelse af hvilke PRP'er der bidrager til styring af risikofaktorer samt hvorledes disse er planlagt og hvordan registreringer af verifikationer foretages og i henhold til standardens punkt 7.2 skal der etableres PRP'er som bidrager til styring og hvordan disse aktiviteter dokumenteres og verificeres.	Kvalitetsfunktion	ISO 22000:2005	22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er)	Større	26-06-2019	02-07-2019	04-07-2019

5 Overordnet resumé

5.1 Auditkonklusioner

Auditering er baseret på stikprøver af tilgængelige informationer, og auditmetoderne, der blev anvendt, inkluderede interviews, observationer, stikprøver udført på aktiviteter og gennemgang af dokumentation samt registreringer.

Der er gennemført audit over 3 dage af 1 auditor, og der er auditeret efter ISO 22000:2005 standarden. Der er rejst 2 større mindre afvigelser (gentagelse af minors fra sidste audit), beskrevet 4 observationer og 1 forbedringsmulighed. Der har været et særdeles godt samarbejde mellem alle virksomhedens medarbejdere og auditoren om at få planlagt og gennemført audit.

Det indstilles at virksomheden opretholder certificeringen når en tilfredsstillende plan for afhjælpende foranstaltninger for de rejste afvigelser er fremlagt og godkendt ved indsendelse af dokumentation inden 26. juli 2019.

Det vurderes, at der ikke er behov for opfølgende besøg, idet de to større afvigelser er lukket på baggrund af handlingsplaner, som kan dokumenteres ved kursUSDeltagelse i november 2019 og efterfølgende opdatering af kvalitetsledelsessystemet, som kan verificeres enten ved fremsendelse af dokumentation eller på 3. overvågningsbesøg.

5.2 Oversigt over auditresultater

	Kritisk	Større	Mindre
Antal afvigelser noteret	0	2	0

5.3 Ledelsessystemets effektivitet

Obligatorisk gennemgang af:

1. Systemdokumentation

Kvalitetsledelsessystemet er godt struktureret og alle systemdokumenterne har en passende høj standard i kvalitet hvad angår både beskrivelser, detaljer og sproglige formuleringer.

2. Effektiv implementering og vedligeholdelse

Systemet er godt implementeret og fungerer særdeles tilfredsstillende og de enkelte aktører er godt inde i processer og arbejdsfunktioner. Systemet bliver løbende vedligeholdt og opdateringer for forbedringer er gennemført forud for audit.

3. Forbedring

Der arbejdes løbende på forbedringer og der investeres årligt for at fremme de strategiske beslutninger.

4. Væsentlige mål og målsætninger og overvågning af opnåelse

Der er opstillet relevante mål til efterlevelse af produktkrav, som er målbare. Der har i mange år ikke været brug for koreanbefalinger.

5. Intern audit plan/program

Virksomheden har en auditplan og audit gennemføres af kvalificerede og kompetente personer under hensyntagen til integritet med hensyn til de auditerede områder/personer.

6. Ledelsens evaluering

Ledelsens evaluering foretages overordnet set i henhold til standardens krav, idet der dog under audit er drøftet enkelte tilpasninger.

7. Korrigerende og forebyggende handlinger

Afvielser og reklamationer styres i et system, som er overskueligt til at se hvor mange afvielser og reklamationer der har været og hvor mange der stadig er i proces. Der er under audit drøftet en forbedret skabelon, som sikrer bedre beskrivelse af årsagsanalyser, korrigerende og forebyggende tiltag.

5.4 Best practice

Idéen om at verificere masterplanen, som efter fuldbordelse betyder, at kun Sørup og Skovmølleværket samt Heldagervej højdebeholder er tilbage er fint at gennemføre inden planen fuldføres.

Der er et særdeles godt engagement og vilje fra ledelse og medarbejdere til at leve op til standardens krav.

Der er en meget høj grad af faglighed kompetence for alle kategorier af medarbejdere på et solidt erfaringsmæssigt grundlag.

Ledelsen og kvalitetsfunktionen er meget kompetent, engageret og effektiv i udvikling af og implementering af forbedringer.

5.5 Forbedringsmuligheder

Nummer	Proces	Forbedringsmuligheder
1	Projekter og anlægsarbejder	Overvej hvordan materialer (f.eks. håndsæbe, håndklæder/papirservietter og hånddesinfektionsmidler) til brug for håndvask i faciliteter, som anvendes i forbindelse med anlægsarbejder, er tilstede og løbende suppleres efter behov/forbrug.

5.6 Observationer

Nummer	Proces	Kravelement
Observationer		
1	Kvalitetsfunktion	22K-5.5 Teamleder for fødevaresikkerhed
Vær opmærksom på hvem der er DDS-teamleder og HACCP sagkyndig også i ekstraordinære situationer.		
2	Projekter og anlægsarbejder	22K-7.4.4 Udvælgelse og vurdering af styrende foranstaltninger
Vær opmærksom på om tilpropning af blå slange til prøveudtagning skal være tilproppet.		
3	Vandværk med tilhørende boringer	22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er)
Overvej hvordan revnede ruder skal håndteres – evt. i en glas/fremmedlegeme politik. Og ligeledes hvordan glasaffald håndteres, bl.a. på værksteder i kasser til defekte vandmålere.		
4	Vandværk med tilhørende boringer	22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er)
Vær opmærksom på vedligeholdelse af udearealer omkring boringer samt vedligeholdelse/renholdelse af afdækningskasser (eks. DGU nr. 155.1006).		

5.7 Uløste punkter på divergerende holdninger

Uløste punkter vedrørende divergerende meninger omkring beviser og

observationer

Ingen

6 Team leaders anbefalinger

Standard	Akkreditering	Antal kopier af certifikat	Sprog
ISO 22000:2005	DANAK	1	Engelsk

Standard	ISO 22000:2005		
Anbefaling	Opretholdelse af certificering efter korrigerende handlinger er afsluttet tilfredsstillende.		
Årsag til udstedelse eller ændring af certifikat			
Er opfølgningsbesøg påkrævet		N	
Opfølgningsbesøg startdato			
Varighed (dage)			

7 Plan for overvågningsaudit

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)	Kvalitetsfunktion	22K-BVC 1 Nye		X	X	X	X				
		produkter/Nye									
		processer/Nye									
		kunde/-myndighedskrav									
		22K-4/4.1									
		Ledelsessystem for									
		fødevaresikkerhed /									
		Generelle krav									
		22K-4.2									
		Dokumentationskrav									
		22K-5.3 Planlægning af									
		ledelsessystemet for									
		fødevaresikkerhed									
		22K-5.4 Ansvar og									
		beføjelser									
		22K-5.5 Teamleder for									
		fødevaresikkerhed									
		22K-5.6/5.6.1									
		Kommunikation/Ekstern									
		kommunikation									
		22K-5.6.2 Intern									
		kommunikation									
		22K-5.7 Nødberedskab									
		og									
		afværgeforanstaltninger									
		22K-5.8 Ledelsens									
		evaluering									
		22K-6/6.1 Styring af									
		ressourcer/Tilvejebringel									
		se af ressourcer									
		22K-6.2 Menneskelige									
		ressourcer									
		22K-7/7.1 Planlægning									
		og frembringelse af sikre									
		produkter/Generelt									
		22K-7.2									
		Basisprogrammer									
		(PRP'er)									
		22K-7.3/7.3.1 Indledende									
		trin til brug for									
		risikofaktoranalyse/Gene									
		relt									
		22K-7.3.2									
		Fødevaresikkerhedsteam									
		22K-7.3.3									
		Produktkarakteristika									
		22K-7.3.4 Tilsigtet									
		anvendelse									
		22K-7.3.5									
		Flowdiagrammer,									
		procestrin og styrende									

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
		foranstaltninger 22K-7.4/7.4.1 Risikofaktoranalyse/Generelt 22K-7.4.2 Identifikation af risikofaktorer og fastlæggelse af acceptable niveauer 22K-7.4.3 Risikofaktorvurdering 22K-7.4.4 Udvælgelse og vurdering af styrende foranstaltninger 22K-7.5 Fastlæggelse af de operationelle basisprogrammer (OPRP'er) 22K-7.6/7.6.1 Fastlæggelse af HACCP-planen/HACCP-plan 22K-7.6.2/7.6.3 Identifikation af CCP'er/Fastlæggelse af kritiske grænser for CCP'er 22K-7.6.4 System til overvågning af kritiske styringspunkter 22K-7.6.5 Handlinger, når overvågningsresultater overskrider kritiske grænser 22K-7.7 Opdatering af indledende informationer og dokumenter 22K-7.8 Verifikationsplanlægning 22K-7.9 Sporbarhedssystem 22K-7.10/7.10.1 Styring af afvigelser/Korrektioner 22K-7.10.2 Korrigerende handlinger 22K-7.10.3 Håndtering af potentielt usikre produkter 22K-7.10.4 Tilbageføringer 22K-8/8.1/8.2									

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
		Validering., verifikation og forbedring.../Generelt/Validering af komb....									
Skovmølleværket	Vandværk med tilhørende boringer	22K-4.2 Dokumentationskrav 22K-5.3 Planlægning af ledelsessystemet for fødevarer sikkerhed 22K-5.4 Ansvar og beføjelser 22K-5.6/5.6.1 Kommunikation/Ekstern kommunikation 22K-5.6.2 Intern kommunikation 22K-6.2 Menneskelige ressourcer 22K-6.3/6.4 Infrastruktur/Arbejdsforhold 22K-7.2 Basisprogrammer (PRP'er) 22K-7.9 Sporbarhedssystem 22K-7.10/7.10.1 Styring af afvigelser/Korrektioner 22K-7.10.2 Korrigerende handlinger 22K-7.10.3 Håndtering af potentielt usikre produkter 22K-7.10.4 Tilbagetrækninger 22K-8.3 Styring af overvågning og måling 22K-8.5 Forbedring			X						

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
Lunde Vandværk	Vandværk med tilhørende boringer	22K-4.2		X							
		Dokumentationskrav									
		22K-5.3 Planlægning af ledelsessystemet for fødevarer sikkerhed									
		22K-5.4 Ansvar og beføjelser									
		22K-5.6/5.6.1									
		Kommunikation/Ekstern kommunikation									
		22K-5.6.2 Intern kommunikation									
		22K-6.2 Menneskelige ressourcer									
		22K-6.3/6.4									
		Infrastruktur/Arbejdsforhold									
		Id									
		22K-7.2									
		Basisprogrammer (PRP'er)									
		22K-7.9									
		Sporbarhedssystem									
		22K-7.10/7.10.1 Styring af afvigelser/Korrektioner									
		22K-7.10.2 Korrigerende handlinger									
		22K-7.10.3 Håndtering af potentielt usikre produkter									
		22K-7.10.4									
		Tilbagetrækninger									
		22K-8.3 Styring af overvågning og måling									
		22K-8.5 Forbedring									

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
Stenodden	Vandværk med	22K-4.2					X				
Vandværk	tilhørende boringer	Dokumentationskrav									
		22K-5.3 Planlægning af									
		ledelsessystemet for									
		fødevaresikkerhed									
		22K-5.4 Ansvar og									
		beføjelser									
		22K-5.6/5.6.1									
		Kommunikation/Ekstern									
		kommunikation									
		22K-5.6.2 Intern									
		kommunikation									
		22K-6.2 Menneskelige									
		ressourcer									
		22K-6.3/6.4									
		Infrastruktur/Arbejdsforho									
		ld									
		22K-7.2									
		Basisprogrammer									
		(PRP'er)									
		22K-7.9									
		Sporbarhedssystem									
		22K-7.10/7.10.1 Styring									
		af afvigelser/Korrektioner									
		22K-7.10.2 Korrigerende									
		handling									
		22K-7.10.3 Håndtering af									
		potentielt usikre									
		produkter									
		22K-7.10.4									
		Tilbagetrækninger									
		22K-8.3 Styring af									
		overvågning og måling									
		22K-8.5 Forbedring									

Site navn	Proces	Kravelement	Overvågningsaudit								
			1	2	3	4	5	6	7	8	9
Landet Vandværk	Vandværk med tilhørende boringer	22K-4.2				X					
		Dokumentationskrav									
		22K-5.3 Planlægning af ledelsessystemet for fødevarer sikkerhed									
		22K-5.4 Ansvar og beføjelser									
		22K-5.6/5.6.1									
		Kommunikation/Ekstern kommunikation									
		22K-5.6.2 Intern kommunikation									
		22K-6.2 Menneskelige ressourcer									
		22K-6.3/6.4									
		Infrastruktur/Arbejdsforhold									
		22K-7.2									
		Basisprogrammer (PRP'er)									
		22K-7.9									
		Sporbarhedssystem									
		22K-7.10/7.10.1 Styring af afvigelser/Korrektioner									
		22K-7.10.2 Korrigerende handlinger									
		22K-7.10.3 Håndtering af potentielt usikre produkter									
		22K-7.10.4									
		Tilbagetrækninger									
		22K-8.3 Styring af overvågning og måling									
		22K-8.5 Forbedring									
Højdebeholder	Højdebeholder					X					
Heldagervej											
Manddage			0,5	0,5	0,5	0,5	0,5				

Vedligeholdelsesplan udarbejdet/modificeret af		Jan Hedemand	Dato	04-07-2019
Bemærkning				

8 Audit program ISO 22000:2005

Sites	Audits						
	Initial	Main	Surv1	Surv2	Surv3	Surv4	Surv5
Landet Vandværk				0,25			
Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald) - Hovedkont	0,5	0,75	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
Højdebeholder Heldagervej		0,25					
Stenodden Vandværk							0,25
Lunde Vandværk			0,25				
Skovmølleværket					0,25		
Hovedværket		0,25					
Grubbemølleværket		0,25					
Højdebeholder Ovinehøj						0,25	
Manddage	0,5	1,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50

Foreløbige dage for recertificering	
-------------------------------------	--

Dato	04-07-2019	Audit program udarbejdet af	Jan Hedemand
Bemærkning			

9 Program for næste audit

Dato - Tidspunkt Område	Site navn	Proces	Auditor	Bemærkning
-				

Dato for udarbejdelse af auditprogram	25-06-2020
Bemærkning	

10 Bilag

Hovedkontor

Site navn	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)
Adresse	Ryttermarken 21 EAN-nr. 5798006929948
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Andre sites

Site navn	Landet Vandværk
Adresse	Skovballevej 15
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Site navn	Højdebeholder Heldagervej
Adresse	Heldagervej 1A
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Site navn	Stenodden Vandværk
Adresse	Sommerlandsalleen 9, Tåsinge
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Site navn	Lunde Vandværk
Adresse	Bobjergvej 3 B
By	Stenstrup
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5771

Site navn	Skovmølleværket
Adresse	Skovmøllevej 35
By	Skårup Fyn
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5881

Site navn	Hovedværket
Adresse	Vandværksvej 2
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Site navn	Grubbemølleværket
Adresse	Rødkilde Møllevej 5
By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

Site navn	Højdebeholder Ovinehøj
Adresse	Enemærket 11

By	Svendborg
Amt	-
Land	Denmark
Postnr.	5700

11 Certifikate information

11.1 ISO 22000:2005 - DANAK - Engelsk

Certifikate information

Site navn	Svendborg Forsyning A/S (Vand og Affald)
Adresse	Ryttermarken 21 EAN-nr. 5798006929948
By	Svendborg
Postnr.	5700
Amt	-
Land	Denmark
Scope	Production of drinking water based on extraction of ground water which is aerated and filtrated at six water works and finally distributed via pipelines and underground service reservoirs
Antal certifikater	1

Budgetopfølgning for

**Svendborg Vand A/S
Svendborg Spildevand A/S
Svendborg Affald A/S
Svendborg Forsyningservice A/S**

jun-19

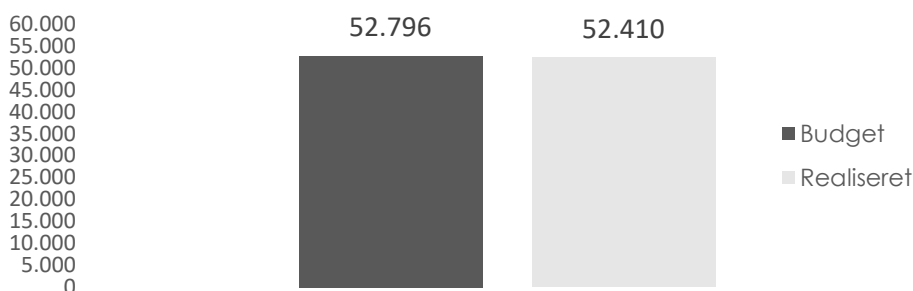
Budgetopfølgning - Koncern sammendrag

Resultatopgørelse 30. juni 2019

i 1.000 kr.	Prod. & dist. omk.*		Administrationsomk.		Omsætning	
	Budget	Realiseret	Budget	realiseret	Budget	realiseret
Svendborg Vand A/S	4.941	5.371	1.485	1.583	13.724	13.526
Svendborg Spildevand A/S	16.390	16.436	1.394	1.554	49.818	50.192
Svendborg Affald A/S	27.124	27.324	1.462	1.527	28.054	28.299
Svendborg Forsyningservice A/S	17.974	18.560	5.593	5.680	25.500	26.160
I alt	66.429	67.692	9.935	10.344	117.096	118.176

* FADO er anvendt (FADO = Faktiske driftsomkostninger, dvs. uden afskrivninger)

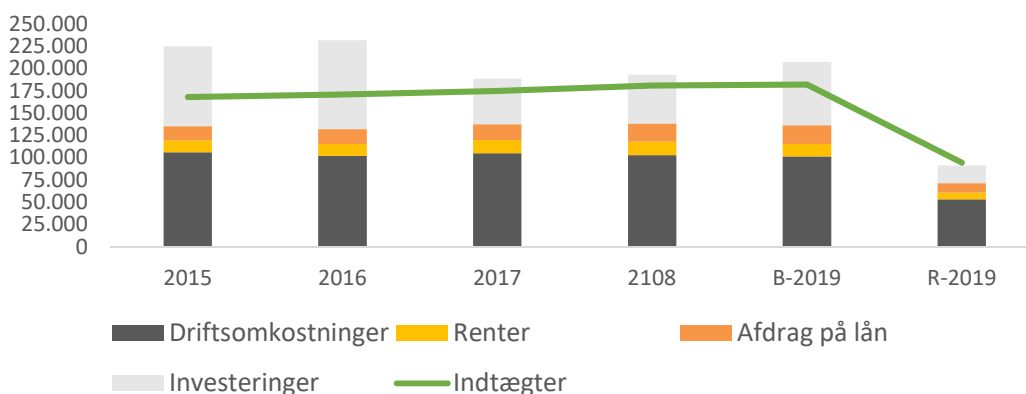
Koncerneliminering, realiserede FADO ift. budget (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden i 1.000 kr.

	Budget for 2019	ÅTD	Forbrug i %
Svendborg Vand A/S	29.200	9.011	31%
Svendborg Spildevand A/S	39.750	10.488	26%
Svendborg Affald A/S	2.010	920	46%
Svendborg Forsyningservice A/S	2.630	774	29%
Investeringsbudget, total	73.590	21.193	29%

Koncernlikviditet (i 1.000 kr.)

Langfristet koncerngæld kontra Investeringer

i 1.000 kr.	2015	2016	2017	2018	2019
Rentebærende gæld (KommuneKredit)	422.642	470.489	472.468	479.290	478.291
Anlægsinvesteringer pr. år	89.643	99.865	51.372	54.887	20.419

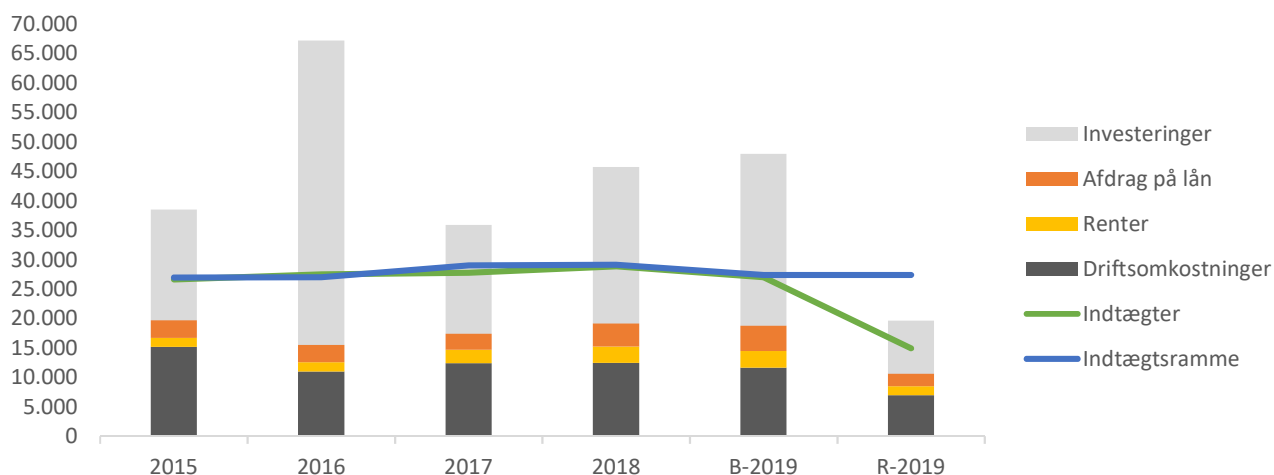
Ovenstående indikerer, at der i VA er akkumuleret rentebærende gæld (netto), svarende til 18% af de samlede investeringer fra 2015 - d.d.

Budgetopfølgning - Svendborg Vand A/S

Resultatopgørelse 30. juni 2019

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Vandbidrag - variabel	8.708	8.551	-157	-2%	
Vandbidrag - fast	4.887	4.790	-98	-2%	
Tilslutningsbidrag	73	80	7	10%	
Andre indtægter	57	105	48	85%	
Omsætning i alt	13.724	13.526	-199	-1%	
Produktionsomkostninger					
Boringer	-269	-386	-117	44%	
Vandværker	-1.990	-2.118	-128	6%	
Afskrivninger produktion	-1.037	-960	78	-7%	
Produktionsomkostninger i alt	-3.296	-3.464	-168	5%	
Distributionsomkostninger					
Ledningsnet, trykf. og stik	-2.682	-2.867	-184	7%	
Afskrivninger distribution	-2.293	-2.419	-126	6%	
Distributionsomkostninger i alt	-4.975	-5.286	-311	6%	
Resultat af primær drift	5.453	4.776	-677	-12%	
Administrationsomkostninger	-1.485	-1.583	-98	7%	
Afskrivninger administration	-297	-305	-8	3%	
Finansielle poster, netto	-1.476	-1.482	-6	0%	
Periodens resultat før skat og regulering	2.196	1.406	-790	-36%	

Likviditet og indtægtsramme (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

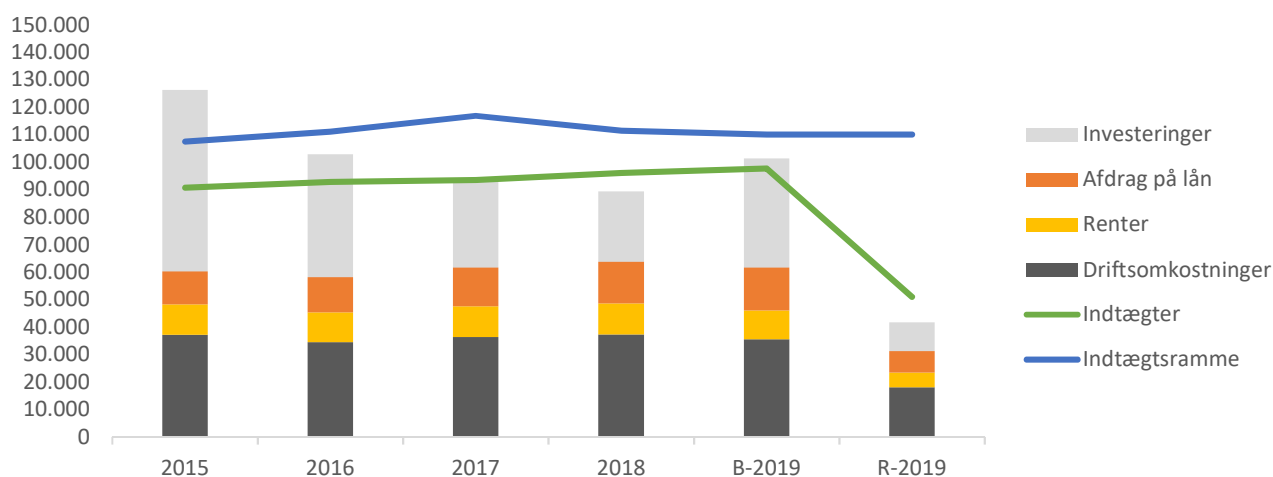
i 1.000 kr.	Budget for 2019	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	29.200	9.011	31%

Budgetopfølgning - Svendborg Spildevand A/S

Resultatopgørelse 30. juni 2019

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Vandafledning - variabel	41.170	41.223	52	0%	●
Vandafledning - fast	5.852	6.157	305	5%	●
Vejafvandingsbidrag	859	867	7	1%	●
Tilsl., filterskv. og særbidrag	976	1.118	142	15%	●
Andre indtægter	961	827	-133	-14%	●
Omsætning i alt	49.818	50.192	374	1%	●
Produktionsomkostninger					
Rens- og slambehandling	-10.660	-10.817	-157	1%	●
Afskrivninger produktion	-2.068	-1.766	301	-15%	●
Produktionsomkostninger i alt	-12.727	-12.583	144	-1%	●
Distributionsomkostninger					
Ledningsnet og stik	-1.864	-2.006	-142	8%	●
Pumpestationer og bassiner	-3.866	-3.613	253	-7%	●
Afskrivninger distribution	-14.473	-14.205	269	-2%	●
Distributionsomkostninger i alt	-20.204	-19.824	380	-2%	●
Resultat af primær drift	16.887	17.785	897	5%	
Administrationsomkostninger	-1.394	-1.554	-160	11%	●
Afskrivninger administration	-296	-264	32	-11%	●
Finansielle poster, netto	-5.311	-5.397	-87	2%	●
Periodens resultat før skat og regulering	9.887	10.569	683	7%	

Likviditet og indtægtsramme (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

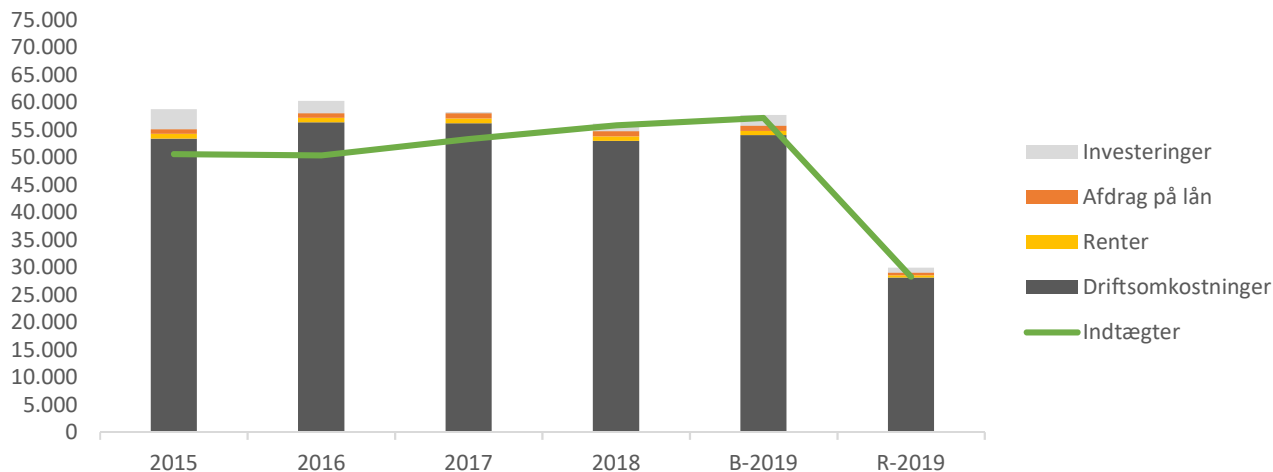
i 1.000 kr.	Budget for 2019	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	39.750	10.488	26%

Budgetopfølgning - Svendborg Affald A/S

Resultatopgørelse 30. juni 2019

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Dagrenovation (tømninger)	12.803	13.050	246	2%	●
Boligbidrag	14.836	14.771	-65	0%	●
Erhvervsordninger	270	368	98	36%	●
Andre indtægter fra affaldsordninger	145	110	-35	-24%	●
Omsætning i alt	28.054	28.299	245	1%	●
Produktionsomkostninger					
Dagrenovation	-12.130	-11.973	157	-1%	●
Genbrugsstationer	-12.239	-12.603	-364	3%	●
Andre affaldsordninger	-2.755	-2.748	7	0%	●
Afskrivninger produktion	-814	-781	33	-4%	●
Produktionsomkostninger i alt	-27.938	-28.105	-167	1%	●
Resultat af primær drift	116	193	78	67%	
Administrationsomkostninger	-1.462	-1.527	-65	4%	●
Afskrivninger administration	-191	-258	-66	35%	●
Finansielle poster, netto	-414	-404	11	-3%	●
Periodens resultat før skat og regulering	-1.952	-1.995	-43	2%	

Likviditet (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

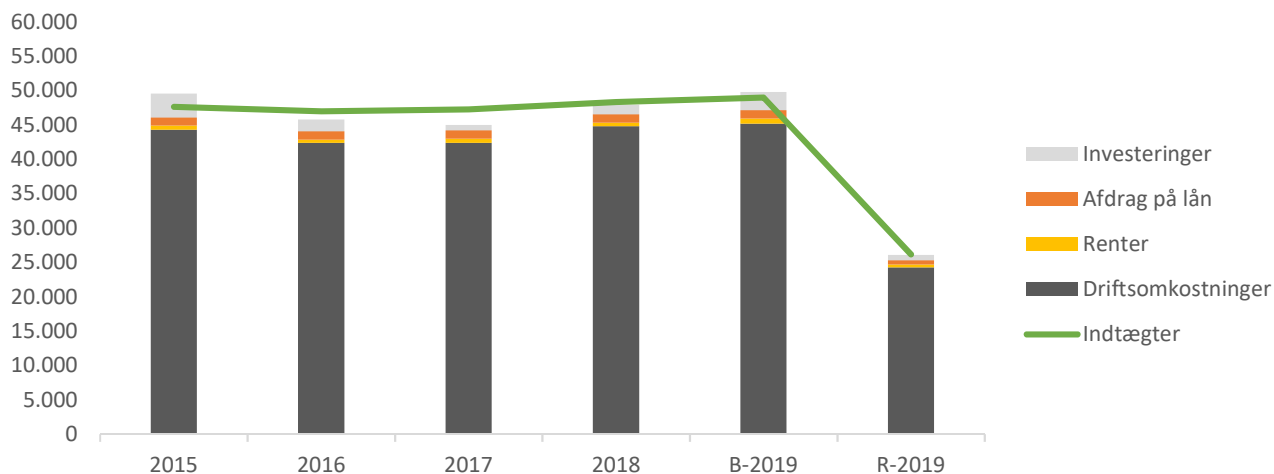
i 1.000 kr.	Budget for 2019	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	2.010	920	46%

Budgetopfølgning - Svendborg Forsyningservice A/S

Resultatopgørelse 30. juni 2019

i 1.000 kr.	Budget	Resultat	Afvigelse	Afv. i %	
Omsætning					
Svendborg Spildevand A/S	11.500	11.768	268	2%	●
Svendborg Vand A/S	5.450	5.288	-162	-3%	●
Svendborg Affald A/S	8.550	8.674	124	1%	●
Svendborg Vejbelysning A/S	0	430	430	-	●
Omsætning i alt	25.500	26.160	660	3%	●
Produktionsomkostninger					
Løn og personaleomkostninger	-17.331	-17.851	-520	3%	●
Ejendomsomkostninger	-568	-676	-107	19%	●
Autodrift	-75	-34	41	-54%	●
Afskrivninger produktion	-391	-324	67	-17%	●
Produktionsomkostninger i alt	-18.365	-18.885	-520	3%	●
Resultat af primær drift	7.135	7.275	140	2%	
Administrationsomkostninger	-5.593	-5.680	-86	2%	●
Afskrivninger administration	-468	-523	-55	12%	●
Finansielle poster, netto	-390	-445	-55	14%	●
Periodens resultat før skat og regulering	684	627	-57	-8%	

Likviditet (i 1.000 kr.)

Projektinvesteringer i perioden

i 1.000 kr.	Budget for 2019	ÅTD	Forbrug i %
Projektinvesteringer	2.630	774	29%

Status 2. kvartal 2019 - Svendborg Vand A/S		Projektkategori	Samlet budget	Korrigeret budget	Saldo pr. 31.12.2018	Saldo pr. 30.06.2019	Forbrug i 2019	Status		Bemærkninger
Investeringer i kr.								Tid	Økonomi	
Baggrund										
Bygninger og Grunde:										
Strategi for Grundvandsbeskyttelse	Fremtidens Vand	A	1.750.000		704.277	753.864	49.587			
To nye borer i Holmdrup	Fremtidens Vand		3.370.000		41.555	59.704	18.150			
Dokumentation af grundvandsressourcen	Myndighed		500.000		177.893	428.680	250.787			Inkl. fornyelse af vandindvindingstilladelser.
Heldagervej højdebeholder	Fremtidens Vand	A	20.000.000		15.081.278	18.603.774	3.522.496			Højdebeholderen er sat i drift, og projektet færdiggøres august 2019.
Skovmølleværket	Fremtidens Vand	A	33.200.000		423.539	637.050	213.511			Program til afdækning af scenarier er igangsat.
Formidlingscenter Skovmøllen	Fremtidens Vand				0	66.764	66.764			Projekt udskilt fra Skovmølleværket: Formidlingscenteret skal dække hele vandcyklussen, og bygges i tilknytning til nyt Skovmølleværk. Bygning, indretning og udendørsarealer søges etableret ved hjælp af fundraising over en årrække - dvs. ikke takstfinansieret.
Indvindingsboringer - renovering	Tilstand		1.200.000		783.943	791.154	7.212			Fortsat fra 2018. Afventer tilstandsvurdering fra Orbicon ift. renoveringsomfanget.
Fremtidig forsyningsstruktur på Tåsinge	Myndighed /koordinering		250.000		403.221	501.753	98.532			Fortsat fra 2018. Nødforsyning af vandforsyningsskabet på Tåsinge-området. Der er indgået aftale med Bjerreby Vandværk om at opsætte et sektionsskab, som ny ledning, Bjerreby Vandværk fører frem, bliver koblet på. Projektet afhjælper problemstilling ifm. nødforsyning af Bjerreby Vandværk. Der er også med i gruppen nye pumper på Landet Vandværk.
Samlede investeringer Bygninger og grunde							4.227.039			
Investering i ledningsnet - Renovering:										
Vestergade - fra Pasopvej til Johs. Jørgensensvej	Tilstand		4.900.000		130.729	1.541.362	1.410.633			Projektet er igangsat og koordineret m. Svendborg Kommune
Lolkvænget	Tilstand		750.000		0	603.508	603.508			
Hallindskovvej og Stævnevej	Tilstand		3.950.000		0	27.640	27.640			
Viebæltet	Koordinering		550.000		0	260.050	260.050			Nyt projekt tilkommet i 2019: Svendborg Kommune, Vejafd. Renoverer fortov og anlægger cykelsti på Viebæltet og Dronningemaen. Vi har taget tilbud om at gå med i opgravningerne med en renoveringsprojekt af ledninger og brønde.
Vædderen - 14 nye parceller					0	15.348	15.348			Nyt projekt tilkommet i 2019: Ny udstykning. Vi forventer ikke, at det samlede budget bliver overskredet.
Skarø og Drejø - afbrydelse af beholder	DDS		100.000		40.555	117.033	76.478			Beholder afbrydes.
Samlede investeringer Ledningsnet renovering							2.393.657			
Ledningsnet Nyanlæg										
Tværgående projekter	Fordeles				0	539.969	539.969			Fordeles i slutningen af året
Sektionering	UR-plan		1.900.000		0	1.504.432	1.504.432			
Målerudskiftning 2019	Sikkerhedsstyrelsen		500.000		0	42.514	42.514			Målerudskiftning iforb. Med stikprøvekontroller og udskiftning af store målere
Stik 2019	Nytilslutninger		500.000		0	174.804	174.804			
Høje Dong 6	Nytilslutninger		480.000		0	129.037	129.037			
Samlede investeringer Ledningsnet nyanlæg							2.390.756			
Samlede investeringer Svendborg Vand A/S										
							9.011.452			

Nye projekter i 2019

Som planlagt

OBS på ændrede forhold

Skærpet fokus

Samlet forbrug Q2 2019
Budgetramme 2019

9.011.452 kr.
29.200.000 kr.

Status 1. halvår 2019 - Svendborg Spildevand A/S Investeringer i kr.	Baggrund	Projektkategori	Samlet budget	Korrigeret budget	Saldo pr. 31.12.2018	Saldo pr. 30.06.2019	Forbrug i 2019	Status		Bemærkninger
								Tid	Økonomi	

Ledningsnet nyinvestering:										
Kloakering - spildevandsplan (2013-2024)										
Spildevandsplan 2018 - 2030	Spildevandsplan / Krav i vandplaner		1.450.000		953.985	1.017.856	63.871			Særskilt notat vedr. metoder til afkobling af regnvand og konsekvenser blev gennemgået på bestyrelsesmødet den 13. marts 2018. Indstillingen blev vedtaget på MNU-mødet den 14. august 2018. Vi er i gang med at rette op på tidligere Spildevandsplan i GIS-systemet. Der forestår ud over korrektionerne en tilføjelse af projekter, der er lavet i forrige spildevandsplanperiode samt oplæg til hvad der skal ske i næste spildevandsplanperiode (dvs. fra 2019-2030).
Samlede investeringer - ledningsnet nyinvestering							63.871			

Ledningsnet renovering:										
Renovering af ledninger										
Kloakfornyelse Bratenvej, Bregningevej og Vindeby Birkevej	Klimatilpasning		7.300.000		1.300.090	2.636.044	1.335.954			Der skal etableres en regnvandsledning fra Vindeby Birkevej ad Bregningevej og gennem Bratenvej til Svendborgsundbroen, hvor ledningen føres ned til Sundet. Anlægsarbejdet er igangsat den 20. maj og forventes afsluttet i januar 2020
Regnvandsafledning Frederiksgade/Havnepladsen	Klimatilpasning	A	1.150.000		124.950	174.352	49.402			Projektet afventer koordinering med Blå Kant samt projektet Liv i min by.
Punktreparationer Grønnevej og Rolf Krakesvej med sidevej	Fornyelsesplan		2.300.000		1.849.533	2.226.930	377.397			Anlægsarbejdet er udført
Strømpeforing 2018	Fornyelsesplan		2.500.000		1.847.796	1.911.292	63.496			Der resterer montage af hatprofiler i Vestergade og Saugskærvej. Forsinkelse skyldes, at entreprenøren har overdraget firmaet til ny ejer.
Kloakfornyelse Herman Nielsens Vej - Lystbådehavn	Fornyelsesplan / Klimatilpasning		1.750.000		464.205	732.343	268.138			Regnvandet fra det separatkloakerede område ved Elinevej, Magnavej og den nordlige del af Herman Nielsens Vej er i dag tilsluttet fællessystemet. Der etableres en separat regnvandsledning fra Herman Nielsens Vej via Rantzausmindevej til det eksisterende regnvandsudløb i Svendborg Sund ved lystbådehavnen. Desuden forberedes den sydlige del af Herman Nielsens Vej til en eventuel separatkloakering. Der har været afholdt licitation og anlægsarbejdet forventes opstartet i september 2019
Kloakfornyelse Sanddalsvej	Fornyelsesplan / Klimatilpasning		2.000.000		1.744.231	1.889.275	145.044			I forbindelse med fornyelse af ledningen i Sanddalsvej er vejvandet koblet på den nye regnvandsledning og regnvandsstik er ført frem til ejendomsskellene. Området er forberedt til en eventuel separatkloakering. Anlægsarbejdet er afsluttet.
Regnvandsledning Gl. Sognevej til bassin Nordre Ringvej 53	Klimatilpasning		1.000.000		15.887	37.945	22.058			Planlægning er påbegyndt.
Udskiftning af stikledninger 2019	Vedligeholdelse		200.000		0	80.265	80.265			
Opsamling afsluttede projekter 2019			100.000		0	159.681	159.681			Ekstra omkostningerne afholdes indenfor budgetrammen for 2019
Reparation af tilløbsledning, Pasopvej			100.000		131.258	278.201	146.943			Alle omkostninger refunderes af Niras forsikringsselskab. Budget bør egentlig ende med et nul
Renovering af udluftningsventiler på trykledning til Egsmade Renseanlæg	Vedligeholdelse		150.000		1.757	57.525	55.768			Ventilbrøndene på trykledningen fra hovedpumpestationen på Svendborg Havn til Egsmade Renseanlæg skal ombygges pga. dårlig arbejdsmiljøforhold i brøndene. Ombygningen vil desuden give mulighed for bedre vedligehold af de vigtige udluftningsventiler som beskytter trykledningen til Egsmade Renseanlæg mod trykstød. Projektering er i gang. Anlægsarbejdet forventes udført i 2020. Udgifterne til projektering afholdes indenfor budgetrammen for 2019
Kloakfornyelse Sandbjergvej, Stenstrup	Fornyelsesplan / Klimatilpasning		1.200.000		43.824	149.963	106.139			Projektet er sendt i udbud og budgettet er derfor skønnet indtil licitationsresultatet foreligger. Der har været afholdt 2 borgermøder. Alle grundejere (20 stk.) har frivilligt valgt at frakoble regnvandet fra kloaksystemet (LAR) inden 1. juli 2021
Kloakfornyelse Stentofte	Fornyelsesplan		550.000		147.503	153.367	5.864			Diverse punktreparationer er udført. Strømpeforingen forventes udført i 2019.
Udskiftning dæksler 2019	Kommunens program for asfaltarbejder		400.000		0	18.359	18.359			
Kloakfornyelse Assistens Kirkegård, Valdemarsgade	Fornyelsesplan		500.000		0	2.604	2.604			Akutte reparationer grundet defekt ledning. Udgifterne afholdes indenfor budgetrammen for 2019
Kloakfornyelse Møllevej, Ulbølle	Fornyelsesplan / Klimatilpasning		3.700.000		85.504	244.104	158.600			Anlægsarbejdet er opstartet 1. juli 2019

	Nye projekter 2019
	Som planlagt
	OBS på ændrede forhold
	Skærpet focus

Status 1. halvår 2019 - Svendborg Spildevand A/S Investeringer i kr.		Projektkategori	Samlet budget	Korrigeret budget	Saldo pr. 31.12.2018	Saldo pr. 30.06.2019	Forbrug i 2019	Status		Bemærkninger
								Tid	Økonomi	
Baggrund										
Renovering af pumpestationer										
Renovering og energioptimering af pumpestationer	Tilstandsvurdering pumpestationer		1.750.000	2.400.000	987.776	2.028.541	1.040.765			Energioptimering af 4 pumpestationer pågår. Der udskiftes til energibesparende styringer mm., og der forventes en besparelse på 20-30%. Pumpestationen på Smørmosen og ved Hvidkilde bliver forbedret i 2019
Planlægning af ny hovedpumpestation Svendborg Havn	Tilstandsvurdering pumpestationer / Helhedsplan for havneområdet	A	83.000.000		2.081.883	3.111.078	1.029.195			Omkostninger på dette projekt er akkumuleret over de seneste år, og udgør omkostninger til udarbejdelse af diverse overordnede analyser for hele havneområdet b.la. vedr. pumpestationen, Kobbøbækken samt havneplaner. Arbejdet med at etablere en ny pumpestation på havnen vil estimeret forløbe over en 4,5 års periode, hvor forundersøgelser og skitseprojekt vil vare ca. 0,5 år, projekteringen vil tage ca. 2 år, og selve anlægsarbejderne vil være de sidste 2 år. Udarbejdelse af skitseprojekt og forundersøgelser er budgetteret til ca. 4 mill. kr. Særskilt notat blev gennemgået på bestyrelsesmødet den 13. november 2018. Der er mulighed for en stor besparelse ved en evt. placering på i havnebassinet, og derfor har Cowi og EFFEKT Arkitekterne været sat igang med at beregne og belyse forholdene ved en placering i havnebassinet yderligere. Særskilt punkt på dagsorden.
Tilbagestrømssikring af pumpestationer	Tilstandsvurdering pumpestationer		1.350.000		674.085	729.646	55.561			Der er nedlagt 29 tappesteder til vandinstallationer ved pumpestationer og arbejdet med opgradering af tappesteder til kl. 4 og kl. 5 er igang.
Renovering pumpestation Storkenæbsvej	Tilstandsvurdering pumpestationer		1.000.000		34.980	169.863	134.883			Projektet er i udbud og forventes opstartet i september 2019
Renovering pumpestation Drejø, Færgenhavn	Tilstandsvurdering pumpestationer		2.300.000		0	138.727	138.727			Projektet indeholder klimasikring mod højvande i havet til kote 3,0, lovliggørelse af installationer i pumpestationen jf. maskindirektivet og udskiftning af næsten 20 år gamle pumper med en bedre tilpasning af pumpeydelse i forhold til pumpning gennem havledning til Skarø. Desuden skal kemikaliedosering til bekæmpelse af svovlbrinte fornyes for at modvirke tilstopning af trykledning. Gevinster på projektet er forbedret arbejdsmiljø, klimasikring, lavere driftsomkostninger på el til pumpning og forbedret bekæmpelse af svovlbrinte
Renovering pumpestation Porthusvej 124	Tilstandsvurdering pumpestationer		250.000		56.082	56.082	0			I forbindelse med en overordnet vurdering af pumpestationens placering i forhold til en mulig kommende trykledning fra pumpestationer og renseanlæg i Egebjerg området er det vurderet, at der kun skal udføres nødvendige udskiftninger / forbedringer indtil videre. En nærmere vurdering af arbejdsmiljø og arbejdsforhold m.m er udskudt til 2020
Fornyelsesplaner										
Tv-inspektion Stenstrup og Kirkeby	Temaplan for kloakfornyelse		800.000	1.400.000	485.073	1.164.895	679.822			Tv-inspektion af hovedkloakledninger i Kirkeby og Stenstrup pågår. Ekstra omkostningerne skyldes at flere km hovedkloakledninger er blevet tv-inspiceret end forudsat.
LAR (Lokal afledning af regnvand)										
LAR-refusioner 2019	Klimatilpasning		500.000		0	156.974	156.974			I 2019 har 6 ejendomme etableret private LAR-anlæg, og dermed frakoblet regnvandet fra kloaksystemet.
Ledningsregistrering, MOUSE og Sambamodeller										
Ledningsregistrering 2019			500.000		0	235.342	235.342			Løbende ajourføring af ledningsdatabasen
Samlede investeringer Ledningsnet renovering							6.466.978			

Nye projekter 2019

Som planlagt

OBS på ændrede forhold

Skærpet focus

Status 1. halvår 2019 - Svendborg Spildevand A/S Investeringer i kr.	Baggrund	Projektkategori	Samlet budget	Korrigeret budget	Saldo pr. 31.12.2018	Saldo pr. 30.06.2019	Forbrug i 2019	Status		Bemærkninger
								Tid	Økonomi	

Bassiner:										
Regnvandsbassiner										
Udvidelse af regnvandsbassin Landevejen 1C, Vejstrup	Klimatilpasning		1.400.000		343.884	1.458.845	1.114.961			Projektet er afsluttet
Regnvandsbassin Søkildevvej	Klimatilpasning		1.000.000		283.391	326.685	43.294			Ledningen i baghaverne ved Egensevej er blevet fornyet. Projektet vedr. etablering af regnvandsbassin i forbindelse med byggemodning Søkildevvej er endnu under forberedelser. Budgettet er derfor skønnet
Regnvandsbassin ved Lungrenden (Skovballevvej)	Klimatilpasning		1.000.000		0	92.387	92.387			Anlægsarbejdet forventes påbegyndt i september 2019
Samlede investeringer bassiner							1.250.642			

Byggemodninger:										
Stik 2019			500.000		0	506.935	506.935			Etablering af kloakstik ved byggemodning af grunde samt kloakering af enkelt ejendomme i kloakeret opland
Byggemodning Vædderen, etape 2			700.000		0	260.175	260.175			Vi skal servicere byggemodninger med nye kloakker. Anlægsarbejdet er stort set udført.
Samlede investeringer byggemodninger							767.110			

Øvrige projekter:										
Masterplaner, øvrige maskiner, energioptimering mv.										
Renovering pumpestation Drejød, Gammel Havn	Driftsoptimering		1.725.000	2.200.000	1.862.224	2.051.390	189.166			Projektet omfatter udskiftning af el-delen i pumpestationen på Drejød Gammel Havn samt sikring af den mod højvande til kote 3,0. Projektet er blevet udvidet med udvikling af en automatisk rensegrisafsender, så man kan rense trykledningen efter pumpestationen blot ved at fjernbetjene styringen af pumperne. Denne udvikling forventes at give store fordele for driften. Transport med færge m.m. har været mere besværligt og tidskrævende end forudsat. Arbejdet forventes færdig medio september 2019.
Rensemulighed for trykledning ved pumpestation Drejød og Skarød	Driftsoptimering		425.000		220.878	252.100	31.222			Projektering er igangsat. Der forventes besparelser på driftsfolkenes besøg på Drejød / Skarød, skønnet til 90 tkr. pr. år samt minimering af risikoen for tilstopninger af trykledningen fra Drejød til Skarød. Undersøgelser har vist muligheder for at en ny form for kemikaliedosering vil kunne modvirke tilstopning af trykledning, samt en efterfølgende montering af en automatisk rensegrisafsender kan medvirke til en bedre drift af ledningen samt give besparelser på pumpedrift. Denne kombination er under projektering, og udførelse sker trinvis i løbet af efterår 2019 / forår 2020
Optimering af håndtering af slam for tømning af slamsuger	Driftsoptimering		250.000		121.951	126.954	5.003			Der er en del kørsel med dødt slam i forbindelse med tømning af slamsugeren. Som en forsøgsordning indkøbes nogle beton "LEGO-klodser" til opdeling af slampladsen på Hørup Rensningsanlæg, hvor slammen så kan afvande.
Flytning af olieudskiller Ryttermarken 21	Sørupværket		250.000		48.499	66.298	17.799			Flytning af olieudskiller på Ryttermarken i forbindelse med bygning af Sørupværket. Primært af hensyn til fødevarer sikkerheden. Projektering er i gang. Udførelse sker i løbet af efteråret 2019
Kvalitetssikring af database til Livs Cyklus Vurdering	Krav til ledelsessystem		650.000		627.628	643.968	16.340			Indkøbt IT-program til livscyklusperspektivering ift. anlægsinvesteringer. Database er i gang med at blive finjusteret, så kategorierne svarer til konkrete VA-aktiviteter
Datatilpasning SRO	Driftsoptimering		800.000		765.378	794.468	29.090			Tilpasninger af overløbsbygværkerne til dataleverance til SRO-system til brug for driftsoptimering
Implementering af Masterplan	Masterplan for regn- og spildevand / Klimatilpasning		1.050.000		799.352	812.221	12.869			Masterplan for regn- og spildevand er godkendt som retningsgivende i MKT-udvalget. Arbejdet med implementeringen er i gangsat.
Tværgående projektarbejde 2019			1.100.000		0	889.662	889.662			Omkostningerne dækker forbrug som ikke kan konteres på enkelte projekter, bl.a. er timeforbrug i forbindelse med deltagelse i SamAqua udbud indenfor rådgivervedelser samt Tv-inspektion og Spuling konteret på dette projekt.
Samlede investeringer øvrige projekter							1.191.149			

	Nye projekter 2019
	Som planlagt
	OBS på ændrede forhold
	Skærpet focus

Status 1. halvår 2019 - Svendborg Spildevand A/S Investeringer i kr.		Projektkategori	Samlet budget	Korrigeret budget	Saldo pr. 31.12.2018	Saldo pr. 30.06.2019	Forbrug i 2019	Status		Bemærkninger
								Tid	Økonomi	
Baggrund										
Renseanlæg:										
Egsmade										
Struktur, energi- og ressourceoptimering Renseanlæg	Energioptimering	A	800.000		466.019	532.489	66.470			Egsmade Renseanlæg ansøgte Miljøstyrelsen om deltagelse i et energioptimeringsprojekt, og blev udtaget som et ud af 3 renseanlæg. Rapporten er modtaget og der skal arbejdes videre med energioptimering på renseanlæggene. Udarbejdelse af en masterplan for fremtidig renseanlægsstruktur forventes igangsat i 2019
SRO - PowerBI	Driftoptimering / Myndighedskrav		100.000		0	16.800	16.800			Automatisering af rapportering af regnvandsbetingede overløb til myndighed. Visualisering af SRO data mhp årsagsanalyse af nedbrud og driftsforstyrrelser på pumpestationer
Udskiftning onlinemålere Renseanlæg	Driftoptimering		500.000		0	47.615	47.615			Udskiftning af onlinemålere til mindre resourcekrævende enheder. Forbedring af arbejdsmiljø ved eliminering af kemikalier, samt reduktion af omkostninger til reservedele og service. Tilbagebetalingstiden er cirka 2 år
Renovering af sandskraberbro, Egsmade	Vedligeholdelse		250.000	475.000	0	443.403	443.403			Renovering af styreskinner og tandhjul m.m. til sandskraberbro på Egsmade Renseanlæg er pga. kraftig tæring nødvendigt i 2019. Desuden har det været nødvendigt at sikre karet i sandfanget med en coating. Omkostningerne kan afholdes indenfor budgetrammen for 2019.
Egebjerg Syd										
Gasmotor og omlægning af varmesystemet, Egebjerg Syd	Energioptimering		1.250.000	1.950.000	105.434	240.051	134.617			Flytningen af gasfakkel og en doseringstank er igang for at gøre plads til udvidelsen af kedelbygningen. Budgettet øges, da det har været nødvendigt at flytte gasfaklen. Desuden bliver der indsat to gasmotorer istedet for én, da gasmængden er større end hvad en motor kan forbrænde. Projektet skal være afsluttet inden årsskiftet
Forundersøgelser ny procestank 3, Egebjerg Syd	Driftoptimering		250.000		139.970	177.559	37.589			Skitseprojektet foreligger, dog er der bedt om små justeringer.
Ledninger for tekniskvand, Egebjerg Syd	Driftoptimering		130.000		103.176	103.176	0			Anlægsarbejdet er færdigt. Det er etableret ledninger til teknisk vand til efterklaringstank 2 og 3, så der ikke skal anvendes vandværksvand, når efterklaringstank 1 er lukket ned.
Hus over omrører til gasmixer, Egebjerg Syd	Vedligeholdelse		100.000		0	1.508	1.508			Gasmixeren ved rådnetanken er i dag placeret i det fri og skal overdækkes i 2019. Udgifterne kan afholdes indenfor budgetrammen for 2019.
Sand- og fedtfang Egebjerg Syd	Driftoptimering		300.000		154.036	154.036	0			Skitseprojektet foreligger, dog har vi bedt om små justeringer.
Samlede investeringer renseanlæg							748.002			

Samlet forbrug i 2019:

kr.

10.487.752

Budgetramme 2019:

kr.

37.500.000

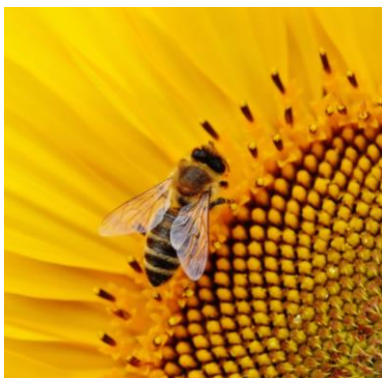
Nye projekter 2019

Som planlagt

OBS på ændrede forhold

Skærpet focus

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

NOTAT

Dette notat beskriver mulighederne for øget biodiversitet og bæredygtigheden af at overveje omlægningen af hyppigt slåede græsarealer (plæner) til naturgræsarealer – også kaldet blomstereng i fagsprogsterminologi - til understøttelse af koncernens strategi vedrørende bæredygtighed.

Med udgangspunkt i en case – plænerne på Ryttermarken 21 - Rytterskoven 7, og et litteraturstudium, er det vurderet hvorledes de ca. 15.000 m² ugentligt slået græs kan bidrage til at øge biodiversiteten, mindske CO₂-udledningen, og mindske omkostningen til græsslåning.

Overførselsværdien er yderligere opgjort teoretisk i m²-nøgletal, som kan overføres til andre grønne arealer, som koncernen måtte overveje at omlægge fra plæne til naturgræs/blomstereng.

Sidst i notatet er der vist en tabel over Vand og Affalds øvrige grønne arealer, for hvilke vi vil arbejde med en større helhedsplan baseret på beslutning om eventuelle forsøg på Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7.

I dette arbejde vil driften blive involveret i forhold til at planlægge, hvilke arealer, der vil være egnet til omlægning til naturgræs/blomstereng, og hvilke, der skal bibeholdes som plæne aht. sikkerhed, sundhed, skadedyrsbekæmpelse, drift og arbejdsmiljø generelt.

Konklusion

Med eksemplet på plænearealerne på Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7, er potentialet ved omdannelse af plæne til naturgræs/blomstereng jf. udvalgte forskningslitteraturkilder teoretisk set:

- Biodiversitet: Øgningspotentiale 10-15 flere dyrearter – fortrinsvist insekter og hvirvelløse dyr
- CO₂: Besparelse på ca. 200 kg CO₂/år ved mindre græsslåning (fra 16 gange årligt til 1-2 gange årligt)
- Økonomi: Anlægsudgifterne kan tjenes hjem efter 4 år inkl. etableringsårene.

Vælger man at udføre ovenstående på andre plænearealerne, kan det overføres til m²-potentialer:

- Biodiversitet: 10-15 flere dyrearter per m²
- CO₂: Spare 13 g CO₂/m² per år
- Økonomi: Spare 2,4 kr./m² per år

UNDGÅ: At omdanne plænearealer nær spildevandsbassiner, da plænenes funktion er at medvirke til rottebekæmpelse!

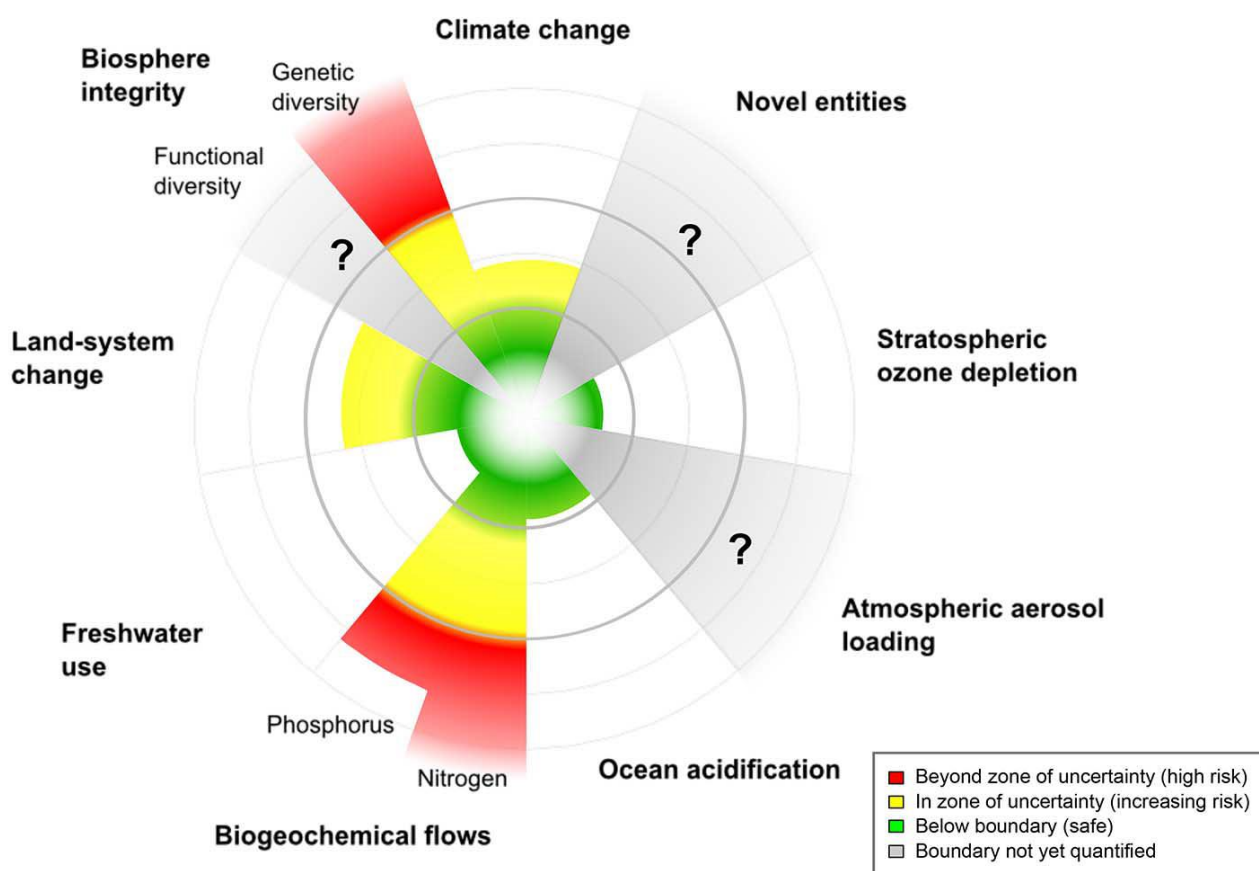
Indledning

Biodiversitet er i bæredygtighedsøjemed blevet en vigtig parameter, efter mange studier har vist, at mange arter – især insekter – er på tilbagegang (Steffen et al., 2015; Vogel, 2017). Fokus har ofte været på nedgangen i antallet af bier og sommerfugle (Scheper et al., 2015), men studierne, der ligger til grund for dette notat, peger på, at også mange andre smådyr er i tilbagegang.

Når smådyrene og insekterne forsvinder, betyder det også forringede levevilkår for fugle og andre dyr, der lever af disse. Udover insekterne, der lever af græsfrø, pollen og nektar fra blomster, påvirker det også skovens andre dyr, som ligeledes har sværere ved at finde føde.

Katherine Richardson: professor i biologisk oceanografi og leder af Sustainability Science Center ved Københavns Universitet, har sammen med kolleger forsket i biodiversitet og betydningen for global bæredygtighed. Richardson er dansk medlem ud af 15 personer, der har udviklet FN's Global Sustainability Development Report, som skal danne grundlag for drøftelser om status for opfyldelsen af Verdens Bæredygtighedsmålsætninger på FN's Generalforsamling i 2019.

I en artikel fra februar, 2015, i det anerkendte magasin *Science*, har Richardson og kolleger præsenteret truslen omkring mindskelsen af biodiversitet og udryddelsen af levende arter som en af de allerstørste udfordringer i forhold til at komme i mål med global bæredygtighed (Steffen et al., 2015).

Figur 1. Risikovurdering af grænsefelter i forhold Jordens bæredygtighed, 2017

Richardson og kolleger viser, at Jordens bæredygtighed er truet på især to felter: Biodiversitet og klimaforandringer. Hvor risikoen for negativ påvirkning er høj¹, skabes en betydelig risiko for destabilisering af den nuværende tilstand på Jorden.

Budskabet bag artiklen er således, at udfordringen omkring biodiversitet er en overset langtidseffekt, som i dagens politiske debatter ofte bliver glemt eller undertrykt af det fremherskende fokus på klimateffekter.

I dag er udviklingen af grønne byer heldigvis stigende. Flere og flere danske kommuner omlægger vejrabatter til semi-vild natur, og sår blomster og lader græsset stå uklippet (Müller et al., 2018, Hoyle et al., 2018).

Vild Med Vilje er en dansk forening, som opfordrer institutioner og kommuner til at komme i gang med at omdanne kommunale plæner og vejrabatter til smådyr- og insektvenlig beplantning.

Her finder man vejledninger i hvordan man omdanner plæner til naturgræs eller blomstereng, og man kan printe skilte ud til at vise, at man har valgt at lade arealer stå Vild Med Vilje, og hvorfor.

I Vand og Affald har vi i alt knapt 250.000 m² (25 hektar) græsarealer². De bliver vedligeholdt på forskellig vis, og mange steder har vi allerede plantet naturgræsser (13,9 hektar), som kun slås 1 gang årligt, og fælledgræs (5,8 hektar), som slås 3 gange årligt. De resterende arealer (5,3 hektar) holdes i dag som brugsplæner, der slås 16 gange årligt.

Vi er allerede gået væk fra brugen af gift på grønne arealer, så dén del af potentialet i omlægning fra plæne til naturgræs/blomstereng er allerede opnået.

Dette notat vil vise, hvilken øvrig effekt omdannelsen af de arealer, vi i dag holder som brugsplæner – dvs. klipper hyppigst – til naturgræs med blomster i (blomstereng) - har på potentialet for øgningen af biodiversitet, mindskelsen af CO₂-udledning fra klipningen, og besparelsen i økonomi for driften af arealerne.

I økonomiopgørelsen er også medtaget en vurdering af nødvendigheden for investeringer ifm. omlægningen.

¹ (rød = høj risiko for negativ påvirkning, gul = øget risiko for negativ påvirkning, grøn = under grænseværdierne for negativ påvirkning af Jordens bæredygtighedsbalance)

² I alt har Vand og Affald 36 hektar arealer, som bliver passet, men de 11 hektar er henholdsvis bede, buske, hegn, træer m.v. samt befæstede arealer. De 25 hektar er rene græsarealer.

Litteraturstudium

Nedenstående litteraturstudium er et udvalg blandt mange relevante artikler, som omhandler emnet omkring jorddække, herunder græsser, beplantning i sammenhæng med biodiversitet.

I notatet er der refereret til de mest relevante artikler, som viser potentialet i at øge biodiversitet gennem ændret jorddække og pleje.

Århus

Århus kommune har deltaget i et forskningsprojekt, hvor forskere fra Aarhus Universitet og München Tekniske Universitet registreret vegetationstyper, plantevækstformer, plantearter, fuglearter, hvirvelløse dyr, naturtype, driftstype, vegetationsoverfladetype, habitattyper samt vejr- og tidsfaktorer.

I undersøgelsen fremgik også en brugerundersøgelse, som afdækkede brugernes opfattelse af "wilderness"-effekten. Forskerne fandt en sammenhæng mellem den af brugerne opfattede "wilderness"-effekt og bioscoren (dvs. antal arter), som samlet gav følgende udfald udregnet efter en kompliceret, statistisk matrix, som man kan læse mere om i artiklen:

Steder med den højeste (øverste række) og laveste (nederste række) kortlagte gennemsnits urban wilderness-værdier (tallet afbildet på billederne). Det standardiserede værdiområde for kortlægningen var 0-255, og da stikprøver blev placeret tilfældigt, viser de ikke det fulde værdiområde.

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

Juli 2019

Undersøgelsen fandt ud over en sammenhæng mellem brugernes opfattelse af "wilderness"-effekt i bioscoren en sammenhæng mellem stigende "wilderness" og fugleartsrigdom, men ikke nødvendigvis en sammenhæng mellem "wilderness"-opfattelse og planteartsrigdom. Med andre ord – en park kan godt opfattes som "vild", men ikke nødvendigvis have den store planteartsrigdom.

Undersøgelsens overraskelse var, at parken i øverste venstre hjørne viste lige så stor bioscore og "wilderness"-opfattelsessammenhæng, som de mere naturlige og uslåede plejede arealer (enge, skove, overdrev) i øverste linje.

Undersøgelsen viste tilmed, at parker og haver var dét sted, som havde størst potentiale for at øge bioscoren yderligere, ved at undlade at slå græsset og plante flere arter – især blomster (Müller et al., 2018, pp. 263-264).

Wardown Park, UK

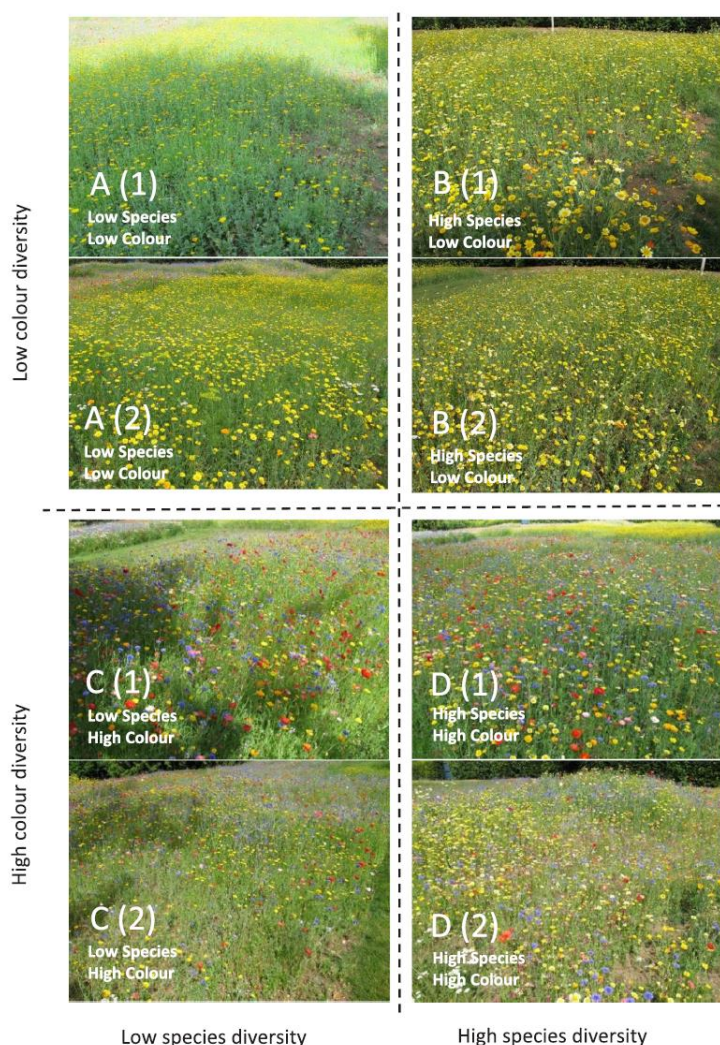
Forsøg med byenge (urban meadows) i England, hvor forskere talte dyrearter på enge med forskellig blomsterblandede græsser, viste, at ikke alene betyder mængden af blomster i fritstående græsenge en stor del for biodiversiteten, men farvekompositionen af blomster betyder endnu mere (Hoyle et al., 2018).

Forsøget bestod i at skelne mellem græs/blomster-typer med lav farve- og artsforhold og græs/blomster-typer med højt farve- og artsforhold.

Studiet fra England viste, at jo flere farver, blomsterne i græsengene har, jo flere dyrearter tiltrækker engen.

Desuden at antallet af blomster og forskelligheden i blomsterne i forskellige farver øger biodiversiteten på engene.

I de eng-mix, der havde flest farver og plantearter (D1 og D2) blev der observeret henholdsvis 15 og 17 hvirvelløse dyr, mens i de laveste antal blomster og farver (A1 og A2) henholdsvis 4 og 5 arter hvirvelløse dyr (Hoyle et al., 2018, s. 106).

Semi-naturlige græsenge og pollenafhængige insekter

Sommerfugle, bier og humlebier er dybt afhængige af pollenrige græsarealer og enge (Öckinger og Smith, 2007). Öckinger og Smith har gennem et studie af 12 uafhængige områder fra Sverige fra 2007 påvist, at markkanter, rabatter og små arealer med blomsterrige engforhold øger biodiversiteten, men det er ikke helt nok for disse vitale insekter til at forme egentlige habitater (s. 44). De har brug for større semi-naturlige græsenge med rigt blomsterliv for at kunne trives og formere sig på en bæredygtig måde.

Studiet fra Sverige viser, at i landskaber domineret af intensivt landbrug, hvor engarealer er særdeles fragmenterede og små, betyder tilstedeværelsen – eller tilstedeblivelsen - af nye semi-naturlige græsenge (fx ved omdannelse fra plæne til naturgræs) fører til en højere rigdom og udbredelse af sommerfugle, bier og humlebier i lokalområdet.

Semi-naturlige græsenge og fugleliv

Fuglerigdommen vil også blive øget i takt med, at arealer omdannes fra slåede plæner til semi-naturlige græsenge, viser et studie fra Grækenland (Tzortzakaki et al., 2017). Effekten af forskellige bevoksningsoverflader på 90 lokationer i tæt bebyggede områder nær Pastras, Grækenland, har vist, at åbne grønne områder, der plejes meget lidt – dvs. drives som semi-naturlige græsenge - var den mest signifikante faktor der tilgodeser fugle diversitet. Især, når græsslåningen lægges uden for ynglesæsonen.

Når et semi-naturligt græsengsområde tilmed ligger nær skov, som drives naturnært, er fordelene endnu større, eftersom overvintrende fuglearter kan finde ly og læ i skoven. Ligeledes, hvis semi-naturlige græsområder ligger nær vandhuller. Undersøgelsen omfattede 51 observerede fuglearter, hvoraf 12 var på EU's beskyttelsesliste.

Hvordan får man en blomsterrig eng fra en græsplæne?

Kirmer et al. (2019), har udformet en guideline til etablering af blomsterenge i Tjekkioslovakiet, og deres bud på overgangen fra plæne til naturgræs eller blomstereng gøres billigst og bedst ved følgende metode:

- Plænen klippes til 3-5 cm højde
- Harvning af plænen for at åbne den op, 2-3 gange om ugen i 14 dage i sensommer/efteråret
- Maskinel såning af græs/blomstermix på overfladen – 1,5-2 g frø per m², som gentages om foråret igen.
- Græs/blomstermix skal være 5 græsarter, 25-40 blomster. Undgå græsser, der udrydder blomster.
- Første slåning, når vegetationen når 40-50 cm højde ned til 15-25 cm
- Slåning styrker rodnettet af blomsterne det første år
- Genblomstring efter ca 4 uger
- Gentage slåning det første år 3-4 gange årligt
- Slåning, genplantning gentages år 2
- Slåning reduceres til 1-2 gange årligt år 3 og fremefter.

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

Reduceret græsslåning har vist sig at have den største værdi for mange dyrearter, såvel hvirvelløse dyr som insekter og biller som fugle og pattedyr (O'Sullivan et al., 2017).

Hvor frarådes naturgræs?

VAs driftsafdelinger har gjort os opmærksomme på, at de har udfordringer med rotter, der gemmer sig i huller i græsset. Dette skal der tages hensyn til for, at konflikter mellem biodiversitet og skadesdyrs-bekæmpelse ikke bliver aktuell.

Det gør sig særligt vigtigt på vandværker, genbrugsstationer, renseanlæg og på pumpestationer, hvor der i VA måtte være observeret særlige problemer med rotter. Driften gør opmærksom på, at rotterne graver gange i jorden, og de kan frygte, at rotterne vil trives endnu bedre, hvis der etableres højt græs og blomstereng.

De steder, hvor der er rotteproblemer, bør græsset trimmes efter råd fra driften i VA!

CO₂-udledning

Naturgræs/blomsterenge skal slås væsentligt sjældnere end plæner, og det betyder naturligvis også, at der udledes mindre CO₂ fra plæneklippere ved denne transformation.

Dog er det meget svært at kvantificere, hvor stor CO₂-reduktionen vil være, da der findes meget lidt – eller nærmest ingen – offentligt tilgængelige opgørelser eller målinger over den konkrete udledning af CO₂ fra plæneklippere. Hverken nationalt eller internationalt.

Vi har fundet to danske kilder, der har offentliggjort en kvantificering af CO₂-faktorer for små plæneklippere (2-taks motorer) henholdsvis professionelle havetraktorer (4-taks motorer). Den ene er fra Agendacenter Albertslund fra 2007, og den anden er en ældre opgørelse fra Miljøministeriet fra 2003, der er baseret på den amerikanske miljøstyrelses (EPAs) undersøgelser.

[Agendacenter Albertslund](#) skriver (uden kildeangivelse!), at der udledes ca. 1,2 kg CO₂ i timen i gennemsnit fra små plæneklippere (2-taks motorer) i Danmark, mens [Miljøstyrelsens](#) data fra EPA (omregnet) viser ca. 3 kg CO₂ i timen for små plæneklippere, men helt op til 16 kg CO₂ i timen for professionelle græsklippere (havetraktorer/riders).

Forskellen ser stor ud, men man skal huske på, at havetraktorer er væsentligt mere effektive end små plæneklippere. Fx tager det ca. 0,75-1 time at slå en 1000 m² have med en almindelig plæneklipper, mens

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

det kun tager 1,3 timer for en effektiv havetraktor at slå de ca. 15.000 m² på Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7 pga. motorens større størrelse og ydeevne.

Plænen på Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7 klippes med en særdeles effektiv havetraktor (rider), men da begge ovennævnte rapporter er temmelig gamle, og der formentlig er sket noget – om end ikke meget – selv med motorer på havetraktorer, har vi valgt at sætte et konservativt og rimeligt (for traktorproducenterne) gæt på forbedret udledningen fra havetraktorer på ca. 10 kg CO₂ i timen.

Cases: Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7 – knap 15.000 m² plæne

Som eksempel har vi regnet på hvad omdannelsen af 15.000 m² plæne til seminaturlig græseng vil betyde for biodiversitet, reduceret CO₂-udledning samt økonomi. Ud fra denne case har vi regnet m²-nøgletal ud, som man teoretisk set kan bruge på andre lignende områder på Vand og Affalds ejendomme.

En effektiv plæneklipper udleder ca. 10 kg CO₂ i timen. På græsplænen ved Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7 klippes plænenes 15.000 m² i alt 16 gange om året, og det tager ca. 1,3 timer per gang. Klippebredden på plæneklipperen er 1,55 m bred, og maskinen kører mellem 7-8 km/timen (jf. Forstas).

Kategori	Hvordan	Pris/omkostning	Påvirkning
Scenario 0	Græsslåning som i dag	Ca. 39.500 kr./år	ca. 200 kg CO₂/år
Omlægning til naturgræs/ blomstereng – etablering og drift	Lad græsset stå	0 kr.	Arealet får mest karakter af vildt naturareal med overvejende græs, som kan gøre det svært for blomster at trives.
Drift – år 1	Handsåning, ukrudsfjernelse	Max. 40.000 kr. ³	
Drift – år 2	Handsåning, ukrudsfjernelse	Max. 40.000 kr.	
Scenario 1	Lad græsset stå	Max. 80.000 kr.	Flere dyr, mindre CO₂
Omlægning til naturgræs/ blomstereng – etablering og drift	Harvning, såning, klipning	Ca. 80.000 kr.	Arealet vil kunne få karakter af blomstereng ved harvning/såning
Drift – år 2	Eftersåning, klipning	Ca. 70.000 kr.	
Scenario 2	Successiv omlægning	Ca. 150.000 kr.	Flere dyr, mindre CO₂
Omlægning til naturgræs/ blomstereng – etablering og drift	Græsfjernelse, bortskaffelse, grubning, finplanering, såning, klipning	Ca. 600.000 kr.	Arealet kan styres og med sikkerhed få karakter af blomstereng, fordi græsset fjernes
Drift – år 2	Eftersåning, klipning	Ca. 70.000 kr.	
Scenario 3	Fuld kontrolomdannelse	Ca. 670.000 kr.	Flere dyr, mindre CO₂

³ Skønnede maksimum omkostninger i scenario 1

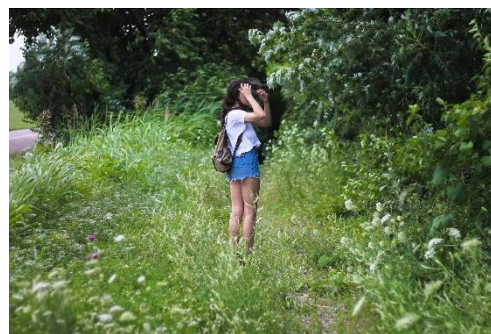
Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

Juli 2019

Kategori	Hvordan	Pris/omkostning	Påvirkning
Drift – år 3 og fremefter	Klipning	Ca. 3.400 kr.	Til stier, bede, bassin, flagstang m.v.
Samlet potentiale RM21	Op mod 10-15 flere hvirvelløse dyrearter Spare ca. 200 kg CO ₂ /år	Sparet ca. 36.000 kr./år	
Samlet potentiale, m ²	Op mod 10-15 flere hvirvelløse dyrearter Spare ca. 13 g CO ₂ /m ² /år	Spare ca. 2,4 kr. per m ² /år	
Omkostning tjent hjem	Scenario 1 Scenario 2 Scenario 3		Efter 1 år Efter 4 år Efter 17 år

Den billigste løsning – scenario 1 – vil være at lade græsset stå, og klippe de nødvendige stier og områder til, bassin, flagstang og bede.

Ulempen er, at plænegræs er en dominerende, og "invasiv" art, så det kan være vanskeligt at få andre græsarter og især blomster til at gro på arealet. Der er også risiko for, at ukrudt som tidsler, brændenælde og andre uønskede arter, dukker op, som så må fjernes manuelt efterfølgende.

Men vi kan også være heldige, at der ikke kommer uønskede planter op, som vi skal fjerne manuelt. Scenariet er regnet konservativt, og skal ses som et maksimum prisestimat.

Den næst billigste løsning – scenario 2 – er en velkendt omlægning fra brugsplæne til blomstereng ved at harve huller i den eksisterende græsplæne, og så blomster og nye ikke-invasive græsarter i disse huller.

Når den nye bevoksning er ca. 40 cm høj, vil man typisk slå det ned, så det kan sætte nye skud, og fæstne sig bedre. Man vil også skulle efterså et par gange, før man kan gå over til almindelig drift med 1 slåning om året.

Biodiversitet og bæredygtighed ved omlægning fra plæne til naturgræs / blomstereng

Juli 2019

Den dyreste og sikreste løsning – scenario 3 - er naturligvis at rømme hele arealet, og så en komplet ny græsplæne med den ønskede græs/blomsterblanding. Her fås formentlig den bedste og mest kontrollerede løsning, men det er også meget bekosteligt.

Vi vurderer umiddelbart, at man kan få et lige så godt produkt med ned den næstbilligste løsning, scenario 2.

Vand og Affalds grønne arealer fremadrettet

Vand og Affald har i alt ca. 250.000 m² græsarealer (ekskl. søer og regnvandstrug), som i dag bliver græsslået på følgende vis:

Kategori	Delarealer, afrundede m ²	Græsklipning, antal gange/år
Naturgræs	139.000 m ²	1
Fælledgræs	58.000 m ²	3
Brugsplæne	53.000 m ²	16

Størstedelen (ca. 139.000 m²) af græsarealerne bliver allerede i dag holdt som naturgræsarealer, og kun klippet 1 gang om året. Fælledgræs (ca. 58.000 m²) bliver holdt med lidt flere græsklipninger; 3 gange om året. Det er især brugsplænerne (ca. 53.000 m²), der har det største potentiale i at blive omlagt til enten fælledgræs eller naturgræs/blomstereng.

Eftersom der omkring vandværker (ca. 2.200 m²) og spildevandsanlæg (renseanlæg: ca. 25.000 m² og pumpestationer: ca. 8.500 m²) er en del arealer (i alt ca. 35.700 m²), der holdes som brugsplæne af hensyn til rottebekæmpelse, skal det overvejes nøje, hvor der omlægges til enten fælledgræs eller naturgræs/blomstereng.

Denne overvejelse vil vi arbejde med fremadrettet i samarbejde med driften, som kan hjælpe med at udpege dels sårbare områder ift. rottebekæmpelse, men også områder, der ville kunne omlægges.

Anbefaling

Vi vil anbefale, at vi forsøger med brugsplænearealerne på Ryttermarken 21 – Rytterskoven 7 med omlægning efter harvning, såning og klipping – dvs. Anlægsudgift 2 – og får erfaring med en relativ hurtig omlægning til blomstereng, som fremmer biodiversitet såvel med hensyn til arter som med antal af dyr, der vil få forbedrede leveforhold på disse adresser.

Referencer

- Hoyle, H., Norton, B., Dunnett, N., Richards, J. P., Russell, J. M., & Warren, P. (2018). Plant species or flower colour diversity? Identifying the drivers of public and invertebrate response to designed annual meadows. *Landscape and urban planning*, 180, 103-113.
- Kirmer, A., Řehounková, K., Müllerová, A., Tischew, S., Šebelíková, L., Lipárová, J., ... & Lencová, K. (2019). GUIDELINES TO ESTABLISH FLOWER-RICH STRUCTURES IN URBAN AND RURAL AREAS. http://restoration-ecology.eu/CZ/data/uploads/Guidelines_flower-rich%20structures%20FINAL.PDF
- Müller, A., Bøcher, P. K., Fischer, C., & Svenning, J. C. (2018). 'Wild' in the city context: Do relative wild areas offer opportunities for urban biodiversity?. *Landscape and urban planning*, 170, 256-265.
- O'Sullivan, O. S., Holt, A. R., Warren, P. H., & Evans, K. L. (2017). Optimising UK urban road verge contributions to biodiversity and ecosystem services with cost-effective management. *Journal of environmental management*, 191, 162-171.
- Scheper, J., Bommarco, R., Holzschuh, A., Potts, S. G., Riedinger, V., Roberts, S. P., ... & Wickens, V. J. (2015). Local and landscape-level floral resources explain effects of wildflower strips on wild bees across four European countries. *Journal of Applied Ecology*, 52(5), 1165-1175.
- Steffen, W., Richardson, K., Rockström, J., Cornell, S. E., Fetzer, I., Bennett, E. M., ... & Folke, C. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. *Science*, 347(6223), DOI: 10.1126/science.1259855. <https://science.sciencemag.org/content/347/6223/1259855>
- Tang, K. (2003). Pleje af grønne områder, 2. udgave. Forlaget Grønt Miljø, Islands Brygge 26, 2300 København S. Udgivet første gang i 2000 af Danske Anlægsgartnere, Sankt Knudsvej 25, 1903 Frederiksberg C, ISBN: 978-87-7387-0226.
- Tzortzakaki, O., Kati, V., Kassara, C., Tietze, D. T., & Giokas, S. (2018). Seasonal patterns of urban bird diversity in a Mediterranean coastal city: the positive role of open green spaces. *Urban ecosystems*, 21(1), 27-39.
- Vogel, G. (2017). Where have all the insects gone? *Science*, 12 May 2017: Vol. 356, Issue 6338, pp. 576-579. <http://www.imkerverein-berlin-zehlendorf.de/wp-content/uploads/KrefeldBiomasseVogel2017Science.pdf>
- Öckinger, E., & Smith, H. G. (2007). Semi-natural grasslands as population sources for pollinating insects in agricultural landscapes. *Journal of applied ecology*, 44(1), 50-59.

Status på Svendborg uden affald 30. August 2019

Udbud

Udbud på indsamling af dagrenovation, spande/containere og plastposer- og sække

Alle er afsluttet med tilfredsstillende kontrakter.

Der er indledt samarbejde med leverandørerne om planlægning af udrulning

Leverandørerne er:

Indsamling af dagrenovation: Marius Pedersen /AS

Spande/containere: PWS Danmark A/S

Plastposer- og sække: Scan Lux Flexible A/S

Udbud på plastsække til indsamling af plastaffald samt på afsætning af de fire indsamlede fraktioner forventes gennemført i første halvår 2020

Kommunikationsaktiviteter

Der er gennemført to informationsmøder for fællesløsninger. Ét for områder, som allerede har fælles affaldsløsning i dag og ét for boligområder med interesse for at gå sammen om en fælles løsning i forbindelse med overgang til den nye ordning. Vi oplevet en positiv modtagelse og mange relevante input. I forlængelse af møderne er vi nu i dialog med mange om de konkrete løsninger med hensyn til beholdekapacitet og pladsforhold.

Der er afholdt møde med kolonihaveforeningerne, som er skeptiske overfor et krav om, at de skal tilmeldes renovation. VA har i dag ingen aftaler om afhentning hos kolonihaverne.

Der vil i løbet af september 2019 blive opsat eksempler på de nye spande på genbrugspladserne og hos VA på Ryttermarken.

VA arbejder på at færdiggøre beskrivelser af alle ordninger, samt at få opbygget en omfattende Q&A til den nye hjemmeside.

Kommunale institutioner

Der er etableret en arbejdsgruppe med deltagere fra CETS og VA med henblik på at forberede overgangen til at institutionerne skal tilmeldes VA's ordninger.

Der er fokus på de indendørs løsninger, som er CETS ansvar og på dimensionering og placering af udendørs beholdere i hele kommunen.

Der bliver i løbet af efteråret 2019 udarbejdet en tids- og aktivitetsplan for kommunikation og udrulningen af ordningen. Der er tale om en stor forandring for institutionerne, som i dag selv beslutter, hvordan de vil håndtere affaldet.

Private institutioner

Svendborg Kommune afholder i efteråret møde med skolerne i Ollerup for at afklare hvordan skolerne ser på de nye ordninger.

Omlastning og behov for areal

Der arbejdes på at afklare en midlertidig løsning på omlastning af de fire fraktioner fra dagrenovationen. Løsning til madaffaldet er stadig uafklaret. Svendborg Kommune indgår i dette arbejde.

Kortsigtet løsning på areal til montage, lager og rengøring af spande og røde kasser, samt til håndtering af farligt affald er også endnu uafklaret.

Sideløbende arbejdes der med mulighederne for på længere sigt at etablere en helhedsløsning, som optimerer arbejdsgang og skaber synergi med genbrugspladsen.

Takster

Første udkast til takstprincipper er på plads. Der arbejdes aktuelt på at tilpasse beregningerne til den nye ordning.

Ressourcer.

Vi har ansat projektmedarbejder Magnus Kristian Hansen som ressource på projektet indtil ordningen er fuldt implementeret.

Svendborg
Kommune

Klima- og Energipolitik

Svendborg Kommune

Målsætninger og indsatsområder 2020-2025

FORSLAG

Indhold

Forord	s. 3
Baggrund.....	s. 4
Globalt og nationalt.....	s.4
Lokalt	s. 5
Målsætninger	s. 7
Relevante kommunale politikker, strategier og planer	s. 8
Klimakommune Plus+ og CO₂-opgørelser	s. 9
Cittaslow	s. 11
Bæredygtighed	s. 12
Definition af bæredygtighed	s. 12
FNs verdensmål i Svendborg Kommunes arbejde	s. 13
GO2Green.....	s. 14
Energiplan Fyn	s. 15
Gennemførte indsatser fra 2013-2019	s. 16
Effekt af indsatsområderne	s. 17
Indsatsområder i 2020-2025	s. 19
Kommunal virksomhed	s. 20
By og boliger	s. 21
Erhverv og turisme	s. 22
Transport	s. 23
Energiproduktion og -forsyning	s. 24
Uddannelse	s. 25
Natur og grønne arealer	s. 25
Kolofon	s. 27

Forord

Svendborg Kommune ønsker at bidrage til forebyggelse af klimaforandringerne. Vi anerkender, at det er af stor betydning, hvad der sker lokalt såvel som globalt. Derfor har det stor betydning, hvordan en kommune agerer.

I februar 2019 besluttede Udvalget for Miljø og Natur at skærpe kommunens målsætninger på klima- og energiområdet, således at omstilling af energiforbruget til 100 % vedvarende energi (VE) skal være opnået i 2030 for kommunen som virksomhed og i 2040 for kommunen som geografisk enhed. De nye målsætninger kræver en fælles og øget indsats indenfor flere af kommunens fagområder.

Den grønne omstilling er vigtig, og med vedtagelse af nærværende Klima- og Energipolitik viser Svendborg Kommune vejen og engagementet indenfor drift og udvikling af vores egen virksomhed samtidig med, at vi understøtter grøn omstilling for borgere og virksomheder. Vi bygger videre på Energiplan Fyns rammeplan, som vi tilsluttede os i 2016.

Det er af afgørende betydning, at kommune, borgere, virksomheder og foreninger samarbejder for at nå Klima- og Energipolitikens mål. Alle må vi indstille os på, at vi skal bidrage til den fælles udvikling - også i form af ændret forbrug og merudgifter på kort sigt. Det skylder vi vores børn og børnebørn.

Venlig hilsen

Bo Hansen
Borgmester
Svendborg Kommune

måned 2019

Bruno Hansen
Formand for Miljø- og Naturudvalget
Svendborg Kommune

måned 2019

Baggrund

Globalt og nationalt

Verdens ledere har ved adskillige topmøder erklæret, at et fælles mål er, at den globale temperaturstigning ikke må overskride 2 grader i år 2100.

FN's klimapanel, IPCC, vurderede i 2014, at den globale temperatur var steget ca. 0,9 grader siden industrialiseringen. I 2017 vurderede den meteorologiske verdensorganisation, WMO, at den globale temperatur i 2016 var steget yderligere 0,2 grader til 1,1 grader.

Det vil ifølge FN's klimapanel kræve betydelige reduktioner af drivhusgasudledningen på meget kort sigt, samt et øget optag af CO₂ i jorde og skove, hvis det skal lykkes at holde den globale temperaturstigning under 2 grader.

FN's klimapanel vurderede i oktober 2018, at selv ved 2 grader vil vi opleve alvorlige konsekvenser for mennesker, dyr og planter. De vurderer blandt andet, at levegrundlaget vil forsvinde eller blive stærkt reduceret i store egne af verden omkring ækvator på grund af vandmangel. Østater i Stillehavet vil forsvinde på grund af havvandsstigninger. Storme og ekstreme hvedebølger vil tage til overalt, dyrearter vil risikere at uddø, koral-

rev vil blive skadet, og tropiske sygdomme vil påvirke flere mennesker end i dag.

Der er brug for samtidige reduktioner i vores energiforbrug og en omstilling af energiforbruget fra fossile energikilder til vedvarende energikilder. Tænk tanken CONCITO slog i november 2015 fast, at jo senere vi topper med mængden af drivhusgasser i atmosfæren, desto hurtigere skal vi efterfølgende reducere vores udledninger. De mener, der dog er grænser for denne dynamik. Hvis vi først topper vores udledninger af drivhusgasser efter 2040, kan vi ikke længere holde den globale opvarmning under 2 grader. Og jo længere vi venter frem mod 2040, desto større er prisen (investeringsbehovet) alt andet lige for at fastholde verden på et 2 graders globalt opvarmningsscenarie.

Ifølge Parisaftalen, som blev indgået ved COP21 i 2015, forpligter de underskrivende lande, herunder Danmark, sig til at begrænse temperaturstigningerne til under 2 grader og gerne tættere på 1,5 grader.

Med indsatsområderne, som beskrives i nærværende Klima- og Energipolitik, ønsker Svendborg Kommune at bidrage til at Danmark kan overholde Parisaftalen.

Baggrund

Lokalt

Klimaforandringerne mærkes allerede lokalt, også økonomisk. Oversvømmelser fra stormflod og ekstrem nedbør sker med jævne mellemrum. Svendborg Kommune samarbejder målrettet gennem Vand og Affald med at realisere projekter, der kan sikre mod oversvømmelser fra både havvand og nedbør.

Svendborg Kommunes hidtil gældende Klima- og Energipolitik er fra 2013. Hovedparten af indsatsområderne i den er gennemført, og der er behov for at fastlægge nye indsatsområder.

I 2017 og 2018 har der været en række politiske drøftelser om den nye politiks målsætninger og indhold, samt om hvorvidt kommunen skulle gennemføre en planlægning for store vindmøller og markbaserede

solenergianlæg. I 2018 besluttede byrådet, at der ikke skal udpeges specifikke områder for store vindmøller eller for solenergianlæg, men at der i stedet skal tages særskilt stilling til planlægningen fra sag til sag, som måtte komme. På den måde sikres størst mulig udbredelse af VE-anlæg.

Svendborg Kommunes målsætninger har indtil 2018 været, at 100 % omstilling skulle nås i 2050 for kommunen som geografisk enhed og i 2040 for kommunen som virksomhed. I februar 2019 besluttede Miljø- og Naturudvalget, at klimamålsætningerne skulle skærpes. Desuden besluttede Byrådet i 2018, at der skal udarbejdes en bæredygtighedsstrategi med indarbejdelse af FNs verdensmål.

Billedtekst energioptimering familie

Billedtekst solceller

Billedtekst varmekorbrug/energioptimering

Billedtekst kommunens elbiler

Målsætninger

Svendborg Kommune har vedtaget målsætninger for både kommunens egen virksomhed og for kommunen som geografisk enhed.

Målsætning for kommunen som virksomhed:

- Virksomheden skal være 100 % omstillet til vedvarende energi (VE) i 2030.
 - Delmål: virksomheden skal være 75 % omstillet til VE i 2025.

Målsætning for kommunen som geografisk enhed:

- Den geografiske enhed skal være 100 % omstillet til vedvarende energi (VE) i 2040.
 - Delmål: den geografiske enhed skal være 50 % omstillet i 2025.

Målsætningerne tager altså udgangspunkt i andelen af vedvarende energi (VE). Andelen af VE skal løbende stige. Det sker på forskellige måder:

- Udbygning med vedvarende energianlæg, eksempelvis vindmøller og solcelleanlæg.
- Reduktion i el- og varmekonsum.
- Udskiftning af fossilt energiforbrug med VE-forbrug.

I 2009 udgjorde sol- og vindenergi i Danmark henholdsvis 0,3 % og 19 % af det samlede elforbrug. I 2018 var det steget til henholdsvis 2,8 % og 40,7 %.

Udviklingen i andel VE af det samlede energiforbrug kan ses af figur 1. Den viser udviklingen som den har været, og hvordan den skal se ud, hvis vi skal nå målet. Det er tydeligt, at udfordringen er betydelig, og at der skal ske en stor øgning i andelen af VE i de kommende år.

Figur 1: Udviklingen i andel vedvarende energi af energiforbruget.

Klima- og Energipolitikken

skal understøtte en udvikling, som fører til:

- elektrificering af varmesektoren.
- en fossilfri transportsektor, herunder elektrificering af den lettere transport og indførelse af alternative drivmidler i den tungere transport.
- flere private solenergianlæg
- etablering af vedvarende energianlæg i regi af Svendborg VE A/S.
- lagring af strøm produceret fra vedvarende energikilder (VE).
- energioptimeringer af bygninger, både kommunale og private.

Relevante kommunale politikker, strategier og planer

Arbejdet med at omsætte visioner i klima- og energipolitikken til praksis sker gennem udmøntning af en række kommunale politikker, strategier og planer samt dertil hørende konkrete projekter og aktiviteter. På tidspunktet for vedtagelse af Klima- og Energipolitikken drejede det sig om følgende:

- Planstrategi '19
- Kommuneplan 2017-2029
- Ejerstrategi
- Ejendomsstrategi
- Bygningsvedligeholdelsesstrategi
- Sciencestrategi
- Vækststrategi
- Arkitekturpolitik
- Spildevandsplan
- Affaldsplan
- Vandforsyningsplan
- Belysningsplan
- Cykelruteplan
- Plan for grønne områder
- Natur og Friluftsliv
- Trafiksikkerhedsplan

FORSLAG

Klimakommune Plus+ og CO₂-opgørelser

Siden 2013 har Svendborg Kommune via aftale med Danmarks Naturfredningsforening været *Klimakommune*, og siden 2016 har vi været *Klimakommune Plus+*. Aftalerne indebærer, at vi skal nedbringe CO₂-udledningen fra vores bygninger og vores kørsel med minimum 2 % om året. Desuden skal vi udføre mindst to andre initiativer, som rækker ud over Klimakommuneaftalen. I vores tilfælde gælder det et tilbud til borgerne om tilskud til energitjek af deres huse samt etablering af mere skov.

Af CO₂-opgørelsen fra 2017 over CO₂-udledningen for Svendborg Kommune som virksomhed fremgår det, at den samlede CO₂-udledning fra vores bygningsdrift og kørsel var 5.454 tons. Deri var indregnet en CO₂-reduktion på 34 tons som følge af 3,4 ha ny skov i 2017. Figur 1 viser CO₂-udledningen årligt siden 2013.

Billedtekst klimakommune

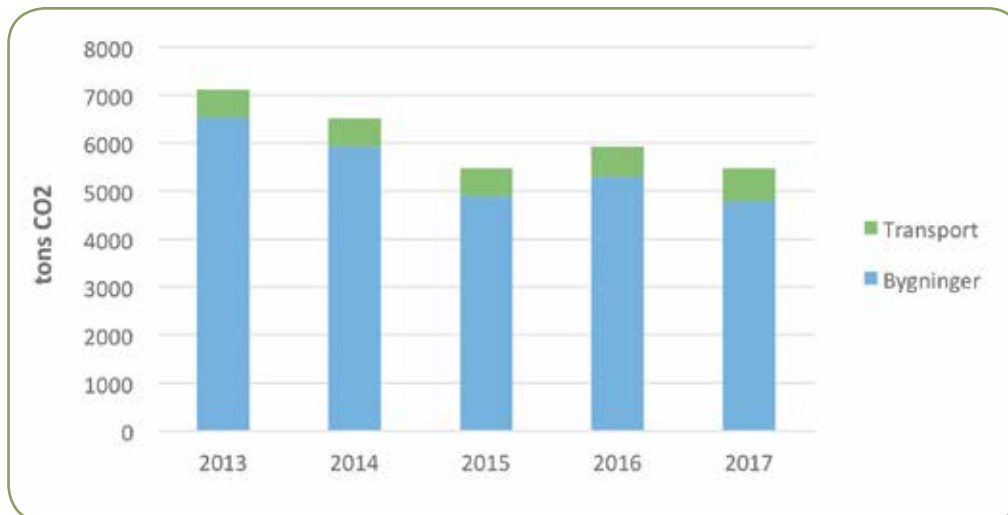

Fig. 2: CO₂-udledningen årligt siden 2013.

Udledningen i 2017 svarer til en reduktion på 8 % i forhold til 2016. Siden 2013 er vores CO₂-udledning reduceret med 23 %.

Kommunens andel af CO₂-udledningen som virksomhed er 1-2 % af den geografiske kommunes, som i 2015 340.873 tons, hvilket svarer til 5,8 tons per indbygger.

Cittaslow

Cittaslow er et internationalt netværk af byer, som har det til fælles, at de gerne vil styrke rammerne om "det gode liv". Svendborg Kommune blev som den første kommune i Danmark optaget i bynetværket i marts 2008. Der er i dag mere end 126 Cittaslow byer fra 19 lande over hele verden.

Citta betyder by på italiensk. Cittaslow opstod i slutningen af 1990'erne i Italien og er en videreudvikling af "Slowfoodbevægelsen" og dets oprør mod fastfoodkulturen ved at vægte værdien af gode, lokale råvarer, og mad, der er lavet "fra bunden". At Svendborg er blevet Cittaslow betyder ikke, at Svendborg er blevet langsom. Men snarere, at Svendborg ønsker at sætte fokus på at give sig tid til nærvær og fordybelse, kvalitet og oplevelser og at nyde livet. Det er et ønske, som Klima- og Energipolitikens indsatsområder skal være med til at efterleve.

Naturpleje og bæredygtig kødproduktion i Rødme Svinehaver.

Bæredygtighed

Svendborg Kommune er ved at udarbejde en bæredygtighedsstrategi, som vedtages i 2019. Heri uddybes vores fokus på FNs verdensmål, og hvordan vi ønsker at arbejde med dem.

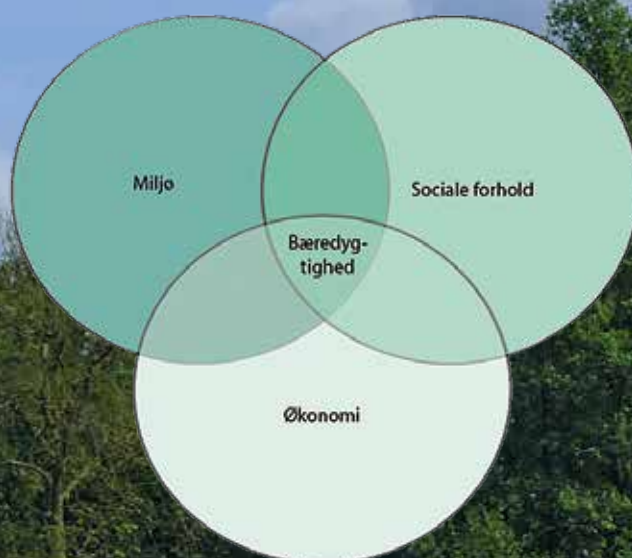
Definition af bæredygtighed

Bæredygtighed defineres ved:

- mindst mulig miljøpåvirkning,
- økonomisk balance,
- de sociale forhold tilgodeses.

I praksis sker der en afvejning i det konkrete arbejde, hvor det kan forekomme, at enten mindst mulig miljøpåvirkning, det økonomiske eller de sociale forhold vægter mere end de to øvrige.

Svendborg Kommune arbejder med et helhedsorienteret bæredygtighedsbegreb. Vi ønsker at overlevere en kommune, der er i bedre stand økonomisk, socialt og miljømæssigt, som da vi overtog den. Det kræver samarbejde på tværs af forskellige fagligheder.

FORSLAG

FNs verdensmål i Svendborg Kommunes arbejde

Svendborg Kommune har vedtaget at arbejde målrettet med FNs verdensmål. Det beskrives nærmere i vores bæredygtighedsstrategi. Strategien vil for alle de udvalgte mål beskrive, hvad vi vil opnå lokalt i Svendborg Kommune, hvad vi allerede gør, som understøtter målene, og hvordan vi kan måle, om vi forbedrer vores indsats? Det skal være tydeligt, at vi lokalt har en forpligtelse i forhold til FN og den globale udvikling.

Klima- og Energipolitikken vil være med til at understøtte det arbejde, da indsatsområderne vil bidrage til opnåelse af hovedparten af verdensmålene. De mål, som Klima- og Energipolitikken i særdeleshed vil bidrage til er:

- Mål 7: Bæredygtig energi
- Mål 8: Anstændige jobs og økonomisk vækst
- Mål 9: Industri, innovation og infrastruktur
- Mål 11: Bæredygtige byer og lokalsamfund
- Mål 12: Ansvarligt forbrug og produktion
- Mål 13: Klimainsats
- Mål 14: Livet i havet
- Mål 15: Livet på land
- Mål 17: Partnerskaber for handling

GO₂Green

Svendborg Kommune er partner i GO₂Green, som er en non-profit organisation. Deres mål er at reducere energiforbrug, skåne miljøet og bane vej for bæredygtig vækst i det Sydfynske område. De fungerer desuden som katalysator for et bredt samarbejde mellem industri, forsyning, kommune, undervisningstilbud og andre virksomheder.

Vi har i de forgangne år samarbejdet med GO₂Green om blandt andet afholdelse af arrangementer og tiltag som klimauge, grøn fredag, boligmesse, klima- og energifolkemøde og oliefyrsmøder.

Ligeledes har vi i samarbejde etableret Sundhøj Energihus, som er et 50'er hus, der er forvandlet til et energioptimeret og anderledes samlingssted for borgere, boligejere, håndværkere, skoleelever og studerende. Huset udvikler sig konstant i takt med at nye løsninger opfindes.

GO₂Green

VIL DU IND OG SE SUNDHØJ ENERGIHUS
- så ring på tlf. 2047 9638

GO₂Green

Sundhøj Energihus
på Tåsinge.

Energiplan Fyn

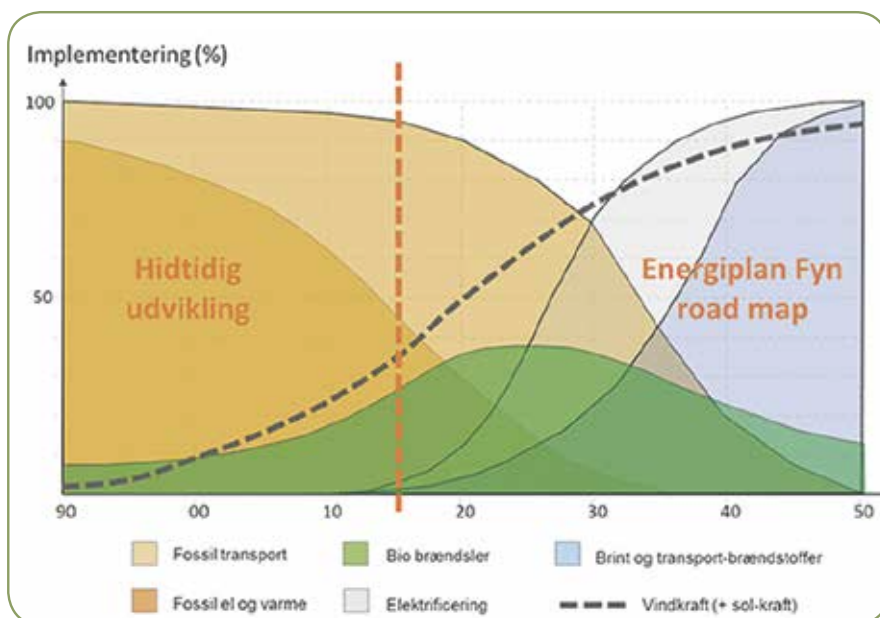
Fra 2013-2016 samarbejdede 9 fynske kommuner, de store fynske energiselskaber, Centrovce, Udvikling Fyn og Syddansk Universitet om en fælles fynsk energiplanlægning hen imod 100 % omstilling til vedvarende energi. Resultatet blev en rammeplan. Den præsenterer en konsensus blandt aktørerne om en overordnet ramme, med pejlemærker for udarbejdelse af de strategiske planer og beslutninger, som aktørerne fremover nødvendigvis må lave og træffe. Dette med forventning om at sådanne strategier fremover, i øget grad, laves ud fra tværgående perspektiver og, helt oplagt, i styrket samarbejde med andre aktører.

Energiplan Fyns vision er illustreret i et *Road Map* i figur 2. Det viser en vision om afvikling af det fossile energisystem via en delvis og midlertidig overgang til biobrændsler i dele af systemet og en stigende elektrificering efterfulgt af en integration af brint, især i fremstillingen af biobrændstoffer til transport.

Svendborg Byråd har i 2016 vedtaget at tilslutte sig rammeplanen og dermed også Road Map, som fundament for et fremtidigt fynsk samarbejde om energiplanlægning.

Om udviklingen på Fyn reelt følger Road Map er ikke opgjort, men der er en del initiativer i gang, som understøtter den illustrerede udvikling baseret på vedvarende energi. Blandt andet kan nævnes:

- Nature Energy udvider løbende deres produktion af biogas.
- Miljøforum Fyn har opnået EU midler til et projekt om eFuel - et samarbejdsprojekt med Nature Energy, Biogasclean, SDU og DTU.
- Alle fjernvarmeværker i kommunen arbejder med konkrete projekter, som omstiller dem til produktion af ikke-fossil varme (eks. varmepumper og overskudsvarme).
- Der er planer om at etablere et fælles fynsk pulpanlæg til organisk affald.

Figur 3: Road Map – Energiplan Fyns vision for en robust Road Map frem mod fuldt vedvarende energi i 2050.

Gennemførte indsatser fra 2013 - 2019

Siden 2013 har vi i Svendborg Kommune arbejdet ihærdigt med at nedbringe vores CO₂-udledning og omstille energiforsyningen til vedvarende energi. Det har vi gjort i form

af store energirenovierungsprojekter i de kommunale bygninger, men også ved at inddrage borgere og virksomheder i omstillingen.

Målsætning for kommunen som virksomhed:

- Investering på 58 mio. kr. i energi-optimeringer i kommunale bygninger, hvilket har ført til en besparelse i energiforbrug på 3,3 mio. kr. årligt samt en reduktion i CO₂-udledning på i alt 1.750 tons.
 - Tilhørende delmål er, at virksomheden skal være 75 % omstillet til VE i 2025.
- Vejbelysningen er løbende udskiftet til mere energirigtige løsninger. Halvdelen af vores 12.500 armaturer er udskiftet til LED, og den anden halvdel er lav-energily.
- Udskiftning af 6 benzin/dieselmotorer til el- og hybridbiler.
- Energirenovierungs-hjulet - tilskud til energitjek af private boliger (for alle borgere samt ansatte i kommunen). Fra 2013-2018 er der i projektet energitjekket 440 huse og 228 huse er meldt energirenovieret med en estimeret reduktion i CO₂-udledning på i alt 520 tons.
- Afholdelse af 5 info-møder fra 2016-2018 om fossilfrie varmekilder for i alt 190 oliefyrsejere.
- Etablering af delebilsordning med én elbil i Svendborg til medarbejderkørsel og for borgere.
- Udlån af elcykler flere steder i kommunen fra 2014-2018. Næsten 500 borgere har afprøvet en elcykel i én uge.

Billedtekst om solenergi

Billedtekst varmepumper

Effekt af indsatsområderne

Effekten af investeringerne til energioptimeringer i vores bygninger er tydeligt afspejlet i figur 1. Stort set hele reduktionen kan tilskrives disse investeringer.

På transportområdet har der ikke været den samme udvikling for kommunen. Andelen af biobrændstoffer i benzin og diesel har i hele perioden udgjort 5 %, andelen af el- og hybridbiler er lille og antallet af kørte km er steget over årene. Samlet set har der derfor været en stigning i CO₂-udledningen fra vores transport.

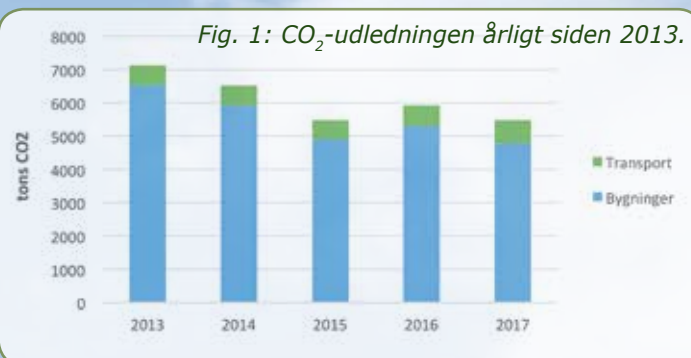
Energiforbrug til vejbelysning bliver ikke medregnet i CO₂-opgørelsen for kommunens egen drift og er derfor ikke en del af data i figur 1. Fra 2013 til 2018 har udskiftningerne til LED og lavenergiarmaturer betydet et fald i elforbrug og CO₂-udledning fra vejbelysningen på 36 %.

I projektet Energirenoveringshjulet, som tilbyder billige energitjek til boligejere, blev der til og med 2018 gennemført i alt ca. 500 energitjek, og der blev gennemført energioptimeringer i 239 af disse huse. Det gav en reduktion på i alt ca. 530 tons CO₂. Den samlede CO₂-udledning fra opvarmning af private huse var i 2013 på 85.229 tons. Det vil sige Energirenoveringshjulet har bidraget med en besparelse på ca. 1 %. Ifølge Sydfyns Elforsyning har de i samme periode købt energibesparelser fra i alt ca. 1500 boligejere med en følgende reduktion på ca. 2.000 tons CO₂. Det svarer til en reduktion på i alt ca. 2 %.

De 239 boligejere, Svendborg Kommune har givet tilskud til, er en del af de boligejere, Sydfyns Elforsyning har købt energibesparelser fra. Der ud over kan der være boligejere, som har solgt (og registreret) deres energibesparelse hos andre energiselskaber. Svendborg Kommune har ikke tal for dem.

Fra 2013 til 2018 er der i kommunen sket en reduktion i antallet af oliefyr på 23 %. Hvor meget, der skyldes vores informationsmøder om alternative opvarmningsformer til oliefyr, kan ikke fastslås. De formodes dog at være medvirkende.

Det er ikke muligt at måle, hvor stor en CO₂-besparelse, der er opnået som følge af delebilsordningen og udlån af elcykler. På baggrund af spørgeskemaundersøgelser har det vist sig, at op til 25 % efterfølgende selv køber en elcykel, og at op til 2 % efterfølgende skiller sig af med bil nr. 2.

Indsatsområder i 2020 - 2025

Svendborg Kommune har flere indsatsområder. De dækker kommunens egen drift og byggeri samt indsatsområder målrettet borgere og virksomheder. I de følgende underafsnit er oplistet seks planlagte indsatsområder indenfor *Kommunal virksomhed, By og boliger, Erhverv og turisme, Transport, Energiproduktion og -forsyning, Uddannelse* samt *Natur og grønne arealer*.

Sandsynligvis vil der komme nye teknologier, som kan anvendes og/eller undersøges indenfor de enkelte områder. Det vil vi selvfølgelig være opmærksomme på og iværksætte nye tiltag, når der opstår muligheder for det.

Kommunal virksomhed

Den kommunale virksomhed er den, som vi selv har indflydelse på driften af. Via kommunikation og gode eksempler vil

vi gerne gå forrest og vise, hvordan vi tænker klimaindsats ind i så mange aspekter som muligt i kommunen som virksomhed.

Vi vil:

- Reducere CO₂-udledningen fra kommunen som virksomhed;
 - Ifølge Klimakommune Plus+ aftale med Danmarks Naturfredningsforening skal vi reducere med minimum 2 % årligt, og
 - Ifølge egne målsætninger skal vi reducere med minimum 6 % årligt.
- Der udarbejdes årligt en CO₂-reduktionsplan.
- Tage ansvar og gå forrest til inspiration for borgere og erhvervsliv.
- Foretage energirenoveringer af kommunale ejendomme, herunder
 - fortsættelse af det Innovative energiSpareProjekt (ISP).
- Gennemføre energibesparelser i kommunale ejendomme, herunder
 - udskifte naturgasfyr med varmepumper,
 - opsætte solceller på kommunale bygninger og
 - løbende udskifte al belysning til LED.
- Efteruddanne teknisk servicepersonale til at drifte bygninger energimæssigt optimalt.
- Etablere demonstrationsprojekter med lagring af el fra kommunale solceller.
- Sikre at nye kommunale bygninger opføres med miljøcertifikat.
- Sikre at indkøbte og leasede biler er elbiler.
- Stille krav om el som energikilde i udbud vedrørende busser.
- Stille krav om ikke-fossilt brændstof i udbud vedrørende renovationsbiler.
- Indarbejde klima- og miljøkrav i indkøbspolitik, aftaler og udbud.
- Stille krav til leverandører og underleverandører til dokumentation af deres klima- og miljøindsats.
- Indtænke klimahensyn i events og store arrangementer.
- Integrere klima, energi og miljø i administrationens arbejde og møder.
- Formidle vores erfaringer med klimatilpasning, reduktion af energiforbrug og udledning af CO₂ via kommunens digitale platforme og i samarbejde med GO2Green. Blandt andet i den årlige klimauge.
- Hele kommunens elforbrug skal dækkes af vedvarende energi. Det sker enten ved produktion, der kommer fra kommunalt ejede selskaber eller ved køb af grøn strøm.

By og boliger

Byer spiller en stor rolle for et bæredygtigt samfund. Byerne skal bruge mindre energi og reducere CO₂-udledningen kraftigt og samtidig være forberedt til at imødekomme klimaforandringerne. Derfor er det vigtigt, hvordan vi indretter vores by og vores boliger.

Vi vil:

- Fremme energirenoveringer af eksisterende boligmasse, herunder
 - fortsættelse af Energirenoveringshjulet.
- Oplyse borgere om alternative varmekilder til oliefyr og andre fossile varmekilder.
- Indarbejde flere grønne arealer med træer i Svendborg By.
- Fortsætte udviklingen af Tankefuld, som en ny bæredygtig bydel.
- Klimasikre Svendborg Havn gennem Blå Kant-projektet.
- Sikre, at ny bebyggelse, som der lokalplanlægges for i områder med risiko for oversvømmelse, ikke oversvømmes af havet ved en 100-års hændelse i 2100.
- Informere bygherrer om i hvilke områder byggeri bør sikres mod oversvømmelse.
- Tilpasse bymiljøer og infrastruktur til fremtidens klimaforandringer.
- Fokuserer på lokal håndtering af regnvand (LHR).
- Sikre vandpermeable belægninger ved udskiftning af befæstede arealer.
- Omlægge al gadebelysning til LED.

Erhverv og turisme

Kommunens virksomheder, herunder også landbrug, skal inddrages i klimaarbejdet. Derfor vil vi gennemføre lokale klimatiltag til gavn for og sammen med dem.

Vi vil:

- Understøtte virksomheders viden om klima, energi og miljø.
- Fokuserer på virksomheders energiforbrug som en del af det kommunale miljøtilsyn.
- Facilitere energioptimeringer af virksomheder, dels gennem Miljøforum Fyn og dels direkte gennem projekter målrettet specifikke grupper.
- Understøtte samarbejder mellem virksomheder om klimatiltag og CO₂-reducerende aktiviteter, herunder
 - mulighed for lagring af vedvarende energi.
- Arbejde for størst mulig genanvendelse af affald og understøtte virksomhedernes fokus på mængder, sortering samt cirkulær økonomi.
- Samarbejde med GO2Green.
- Fremme klimahensyn i turismesektoren i samarbejde med Destination Fyn/ Udvikling Fyn, herunder
 - arbejde for turismeaktiviteter med udgangspunkt i aktiviteter uden fossil brændstof (eks. vandring, cykling, ridning og kajak).

Transport

Transport bidrager til en stor andel af CO₂-udledningen i Svendborg Kommune. Især den private bilisme vejer tungt. Omstilling til vedvarende energikilder og ændring af

mobilitetsbehov er derfor i fokus. Som borger i Svendborg Kommune skal det være attraktivt, let og trygt at cykle og bevæge sig til fods.

Vi vil:

- Fremme mulighederne for at borgere vil skifte til elbil herunder understøtte udbygning af ladeinfrastrukturen.
- Gøre det attraktivt at tage cyklen ved at etablere flere cykelstier.
- Minimere bilkørsel til og fra skole, ved gennem læring og oplysning, at øge bevidstheden om fordele ved cykling og offentlig transport. Det skal lede til, at:
 - elever, der har mindre end 5 km til skole, cykler, og
 - elever, der har mere end 5 km til skole, bruger offentlig transport.
- Gennemføre energioptimeringer af færgedriften til og fra Svendborg havn, herunder
 - afsøge muligheder for omstilling af færgedriften til vedvarende energi.
- Sikre, at kommunens eget personale i videst muligt omfang benytter elbiler og elcykler til arbejdskørsel.

Energiproduktion og -forsyning

Svendborg Kommune vil gerne medvirke til at reducere klimapåvirkningerne og fortrænge fossilbaserede energikilder.

Danmarks vedvarende energiforsyning er baseret primært på energi fra vindmøller og solceller samt afbrænding af biomasse. Svendborg Kommune har ikke foretaget en planlægning for store vindmøller og solenergianlæg. Hver enkelt ansøgning vurderes og investorerne opfordres til at øge andelen af lokalt ejerskab til anlæggene. På den måde kan vi sikre størst mulig udbredelse af vedvarende energianlæg.

Energiproduktionen til især opvarmning er en af de største kilder til CO₂-udledning. I Svendborg Kommune findes tre fjernvarmeværker, som tilsammen forsyner 25 % af boligerne med varme. I 2017 var 50 % af varmen fra Svendborg Fjernvarme baseret på VE. For Skårup Fjernvarme var det 15 % VE og for Stenstrup 89 % VE. Fjernvarmen bliver til stadighed mere og mere baseret på vedvarende energi, da alle fjernvarmeværkerne arbejder målrettet på det.

De øvrige boliger i Svendborg Kommune er forsynet med individuel varme, enten i form af naturgas (ca. 43 %), olie (10 %), biomasse (12 %) eller varmepumpe (10 %). Fordelingen ændres løbende mod flere og flere varmepumper.

Vi vil:

- Samarbejde med fjernvarmeværkerne om udbygning af fjernvarmeområderne.
- Fremme fjernvarmeforsyningen ved fortætning indenfor fjernvarmeområderne.
- Løbende være ajour med udvikling i klima- og energisituationen og integrere ny viden i planlægningen.
- Medvirke til udbygning af vind- og solenergianlæg, hvor det er muligt.
- Facilitere mere lokalt ejerskab af VE-anlæg hvor muligt.
- Etablere vedvarende energianlæg på kommunale arealer via selskabet Svendborg VE A/S.
- Medvirke til etablering af andre vedvarende energiforsyninger, eks. havvarme, overskudsvarme og biogas.
- Formidle muligheder for brug af vedvarende energikilder til borgere og erhvervsliv. Blandt andet i den årlige klimauge.
- Deltage aktivt i det tværkommunale arbejde i regi af Energiplan Fyn.

FORSLAG

Uddannelse

Børn og unge er kommende voksne og er derfor centrale i klimaarbejdet for fremtiden. De voksende klimademonstrationer viser, at klima er et emne, som optager børn og unge meget.

Vi vil:

- Understøtte samarbejder mellem børn, forældre og professionelle om klimaundervisning, klimaproblematikker og CO₂-reducerende aktiviteter både i grundskolerne og på ungdomsuddannelserne.
- Understøtte at flere skoler tilmeldes Grønt Flag Grøn Skole konceptet.
- Involvere skoler i arrangementer i den årlige klimauge, eksempelvis i skoleeventen Grøn Fredag.
- Formidle og undervise i FNs verdensmål for bæredygtig udvikling.

Natur og grønne arealer

I Svendborg Kommune skal naturen inddrages konstruktivt i klimaarbejdet ved anvendelse af naturens processer og ved at gendanne naturområder. For eksempel kan gendannelse af vådområder bidrage til, at kulstof bindes i moser og enge og herved reduceres udledning af drivhusgasser. Træer og grønne arealer kan eksempelvis medvirke til at sænke temperaturen i byerne ved at bidrage til øget luftfugtighed, give øget skygge og omsætte luftens CO₂ til ilt.

Fritlægning af vandløb kan fungere som klimasikring, samtidig med at de giver en rekreativ værdi for byer og boligområder.

Vi vil:

- Øge arealet med skov gennem samarbejder med Vand og Affald, Naturstyrelsen og lodsejere.
- Øge antallet af træer på kommunale arealer.
- Inddrage klimaændringer og -effekter i forvaltningen af natur og naturressourcer.
- Arbejde for at etablere vådområder, moser og enge, som kan tilbageholde vand opstrøms fra byer og boligområder.
- Vurdere om rørlagte vandløb kan fritlægges med henblik på at klimasikre byer og boligområder.

Opfølgning på effekt af indsatser

Alle de mulige indsatsområder bidrager enten direkte eller indirekte til en reduktion i energiforbruget og/eller en omstilling til vedvarende energi.

Effekten af indsatsområderne vil blive afspejlet i følgende årlige opgørelser:

- Andelen af vedvarende energi i el-, varme- og transportforbruget.
- CO₂-udledning fra kommunen som virksomhed.
- CO₂-udledning fra kommunen som geografisk enhed.

Fremadrettet vil opgørelsen over CO₂-udledning fra kommunen som virksomhed inkludere flere CO₂-kilder end hidtil. Så mange CO₂-kilder som muligt vil blive inkluderet i den årlige opgørelse. Det vil ske i den udstrækning, at vi kan indhente oplysningerne fra vores leverandører. Det drejer sig om CO₂-udledningen fra vejbelysning, busdrift, færgedrift og drift af grønne arealer.

FORSLAG

Udarbejdet af:
Svendborg Kommune
- Natur og Miljø
Måned 2019

Grafisk design:
Hjorth-Freelance

Fotografer:
Navn (forside, side xx,xx)
Navn (side x, xx)
Navn (side x, xx)
Navn (side x, xx)
Navn (side x, xx)
Navn (side x, xx)

